

ha-kol

br. 100 svibanj - lipanj 2007.
sivan / tamuz 5767.

הקול

bilten 1
RUEČ LIZ BILTEN 8-1
JOSIF BRODSKY
ŽIDOV
RAJENI

bilten 6-7
Svjedočanstvo
NA PREDUJEM
SRETNU NOVU GODINU

bilten 13
Rasprava
SUGLASNOST
za Izgradnju
Židovskoga
Kulturnoga
Centra sa
Sinagogom

bilten 16
Javna rasprava
o Praškom
Sinagogi
Sinagoga se vraća u Pragu!

bilten 28-9
Razgovor
pred izbore
DIVERZIJA
IZNAD ŽIVOTA

bilten 3
PUBIN '88
HOMMAGE JUČERASNJEM
SVIJETU

bilten 12
SAVJEŠĆE
POKLON
veliki Mešt

bilten 48
SINAGOGA
IZ OZNAČENJA U ZAGREBU
POKLON
veliki Mešt

Križevačka sinagoga

B^r 30

Zajam izraelitičke bogostovne občine u Križevcih
 u iznosu od 20000 kruna.
Anlehen der Israelitischen Cultus-Gemeinde in Križevac
 im Betrage von 20000 Kronen.

Zadužnica
 na
Pedeset 50 Krunā.

Schuldschein
 über
Fünzig 50 Kronen.

koj dio po izraelitičkoj bogostovnoj obćini u Križevcih — dječolom
 vauke kr. levat. slaven. dan, semajke vauke u Zagrebu od 7. ko-
 tovara 1877. broj 1944. — bezkamatno porajenje 20000 kruna.

Ovaj iznos semajke izraelitička bogostovna obćina u Križev-
 cih, po sašćeliku izraelitičke glavne skupštine države dne 18. svibnja
 1874. — u svrhu dolazilacne nametovne osnaka posamice glavice
 se gradnje novog kruna boćip.

Za ovaj zajam jamči svj. bezkamatno i svi imetak izraelitičke
 bogostovne obćine u Križevcih, te da se izdani, kao kruna zadu-
 žnica po 50 kruna isplaćiti križevcima i sv. vauke glavice po sv.
 kruna zadužnica u stobitovnom iznosu od 1000 kruna.

Zaduznik obćinari da se pod sadržavom poglavitosti svj. i kr.
 glavice Križevca, te posamice izraelitičke bogostovne obćine, javno
 u vidljivoj osnaci bogostovne obćine, sv. vauke i, svibnja 1874., a
 nastavlja se svj. i, svibnja 1874. godine, tako da, kao što, kao što
 posamice glavice vauke posamice glavice.

Izdričani brojati zadužnicah oglašiti da se u semajke ob-
 ćine osnaci, a isplaćiti svj. i, svibnja 1874. godine, kao što, kao što
 posamice glavice, kao što, kao što izraelitičke bogostovne obćine.

Israelitička bogostovna obćina.

U Križevcih, dne 1. srpnja 1878.

Protokol: *Sporko...* Otkupiti: *Anton Katz...* Dajatelj: *Jacob...*

Tisk G. J. J. J. u Križevcih.

SADRŽAJ

Yom Hashoa na Mirogoju	4
Žrtve i heroji holokausta nikada ne e biti zaboravljeni	7
Marš živih u Auschwitzu	8
Osvrt na komemoraciju u Jasenovcu	9
Reakcije na komemoraciju u Jasenovcu	10
Govor Jakoba Atijasa u Jasenovcu	12
Rezultati izbora za Predstavnike židovske nacionalne manjine u Zagrebu	14
Kalini uskratio novac Novom Omanutu	14
Shimon Peres u Hrvatskoj	15
Iz Doma Lavoslav Schwarz	18
Dje j vrti Mirjam Weiller predstavio se u srcu Zagreba	20
Zašto volim i i u Pirovac	23
Drugi europski forum direktora židovskih op ina	24
Konferencija u Stockholmu	25
Obavijest preživjelima iz holokausta i korisnicima usluga Odbora za socijalnu skrb	27
Yom Ha'atzmaut: Mazel tov Izrael!	28
Izraelski ro endan uz plesne pokrete	29
Yom Hazikaron: u sje anje na poginule	30
Jewish Film Festival: London-Zagreb	30
Yom Hashoa u Virovitici	31
Komemoracija na akove kom židovskom groblju	31
Obnova mrtva nice na židovskom groblju u Vukovaru	32
Predpesah u Osijeku	34
S dje jeg seminara na Avali	35
Ludi vikend plesa a	36
Zanimljivosti iz dnevnog tiska	37
Ve er Branka Lustiga u Hollywoodu	38
Izložba umjetnina iz fundusa ŽOZ-a	40
Pismo iz Londona: poduka iz vjerske komparatistike	41
Sje anje na križeva ku sinagogu	45
Po ast žrtvama i logorašima Mauthausena	48
Židovi u povijesti Splita	49
Makabijada: najve i sportski židovski doga aj u Italiji	52
Euroljani i dalje imaju antisemitska stajališta	54
Nova pravila EU za one koji nije u holokaust	55
Prenosimo iz tiska	56
Otkrivena lažna putovnica Adolfa Eichmanna	57
Prva sinagoga u Estoniji nakon holokausta	58
Konferencija svjetske federacije židovske djece	59
Savjeti Žuži Jelinek: Živjeti duže ali u dobroj formi	60
In memoriam: Albert Berti Goldstein	61
Tjedan Izraela 2007.	62

U realizaciji ovog broja sudjelovali su:

Saša Cvetkovi , Živko Gruden, Dragan Stern, Zvi Elieser Alonie, Jakob Atijas, Paula Novak, Lea Fuert-Kriesbacher, Lea Pinteri , Lajla Šprajc, Nives Bejssmann, Dean Friedrich, Melita Švob, Vesna Domany-Hardy, Nataša Popovi , Željko Weiss, Andrej Pal, Darko Fischer, Oto Konstein, Renee Weisz-Male ek, Duško Ke kemet, Mira Altarac Hadji-Risti , Žuži Jelinek, Predrag Finci

Svim suradnicima najtoplije zahvaljujemo!

IMPRESSUM

Ha-kol 100.

svibanj-lipanj 2007.

sivan-tamuz 5767.

Glavna i odgovorna urednica

Nataša Barac

Urednički savjet

Zora Dimbach, Živko Gruden,

Tamara Indik-Mail,

Damir Lajoš

Tehnička urednica

Nataša Popović

Priprema i oblikovanje za tisak

Magen d.o.o. Zagreb

Ha-kol

glasilo židovske zajednice u Hrvatskoj

Lektorica

Ivana Kurtović Budja

Izdavač

Židovska općina Zagreb,

Palmotičeva 16, 10000 Zagreb,

p.p. 986.

Tel: 385 1 49 22 692

fax: 49 22 694

e-mail: jcz@zg.t-com.hr

uredništvo: hakol@net.hr

Za izdavača

dr. Ognjen Kraus

ISSN 1332-5892

Izlaženje Ha-kola financijski potpomaže

Savjet za nacionalne manjine

Republike Hrvatske

Pretplata

100 kuna godišnje,

za inozemstvo 200 kuna.

Žiro račun kod Zagrebačke banke broj:

2360000-1101504155

Židovska općina Zagreb.

Devizni račun: 30101-620-16/2424116441

Tisak

Intergrafika

Kao i svake godine Dan sjećanja na žrtve i heroje holokausta Yom Hashoa obilježen je i u Zagrebu, gdje je polaganjem cvijeća i paljenjem svijeća kod spomenika Mojsiju na židovskom dijelu groblja Mirogoj odana počast žrtvama holokausta.

POČAST HEROJIMA I ŽRTVAMA HOLOKAUSTA NA MIROGOJU

Vijence su kod spomenika Mojsiju, osim predstavnika zagrebačke Židovske općine i ostalih židovskih općina u Hrvatskoj, položili izaslanik hrvatskoga predsjednika Vladimir Lončarević, izaslanica predsjednika Vlade Jadranka Kosor, izaslanstvo Hrvatskoga sabora, zagrebački gradonačelnik Milan Bandić, predsjednik Savjeta za nacionalne manjine Aleksandar Tolnauer, predstavnici diplomatskog zbora i drugih vjerskih zajednica te Saveza antifašista.

Govor predsjednika Židovske općine Zagreb prenosimo u cijelosti.

„Šalom!”

Prema tradiciji, danas odajemo počast žrtvama holokausta i borcima protiv zločina. Yom Hashoa nije više samo dan svežidovske komemoracije, kako je to davne 1951. utvrdio izraelski Knesset. S godinama on je postao opći dan sjećanja na žrtve. Židovskim skupovima u čitavom svijetu pridružuje se sve više ljudi. Tako je i u Zagrebu, i Hrvatskoj. Dopustite stoga da na početku zahvalim svima koji su nam se danas pridružili: izaslanici

Polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća kod spomenika Mojsiju na židovskom dijelu zagrebačkog groblja Mirogoj u travnju je u organizaciji zagrebačke židovske općine svečano obilježen Dan sjećanja na žrtve i heroje holokausta - Yom Hashoa.

Položeni su vijenci i pročitana imena žena i djece - žrtava sabirnog logora u Đakovu, ubijenih tijekom Drugoga svjetskog rata, od kojih mnogi nisu navršili ni godinu dana,.

Zagrebački nadržabin Zvi Eliezer Alonie izmolio je kadiš za sve Židove stradale tijekom holokausta, a predsjednik zagrebačke židovske općine Ognjen Kraus održao je govor u kojem je istaknuo da se ponavljanjem imena svake osobe želi upozoriti da je svatko od šest milijuna ljudi imao osobnost i vlastitu sudbinu.

ku predsjednika Republike Hrvatske, Hrvatskog sabora, potpredsjednici Vlade gospođi Jadranki Kosor, članovima diplomatskog kora, predstavnicima gradskih vlasti, religijskih zajednica, Saveza antifašista i posebno, svima vama građanima Zagreba koji ste ovdje s nama.

Ništa ne ujedinjuje Židove čvršće i trajnije od sjećanja na žrtve. Sjećanjem uključujemo žrtve u život i sadašnjost. Sjećanjem odajemo poštovanje i vraćamo dostojanstvo ljudima kojima su zločinci oduzeli sve - čak i ime - učinili ih brojevima i sirovinom industrije smrti. Kad ponavljamo: svaka osoba ima ime, upozoravamo da je svatko od šest milijuna ljudi imao osobnost, vlastitu sudbinu i napokon smrt. U pedesetak godina istraživanja saznalo se bezbroj individualnih priča, ali o mnogima ne znamo ništa. Sretni smo kad su se očuvala barem imena i osnovni po-

svijetom. Preduvjet je bilo uništenje jednog europskog naroda. Svijet je znao da je pokrenuta mašinerija ubijanja i da se događa genocid, ali je šutio. Holokaust se dogodio jer su dopustili da se dogodi. Ali on nije bio samo najveća tragedija u povijesti Židova, nego poraz one društvene kulture koja je u Parizu započela krilaticom: Égalité - Fraternité - Liberté (Sloboda - Jednakost - Bratstvo).

A unatoč svim deklaracijama, osudama i sankcijama, genocid postoji i danas. U 20. stoljeću u genocidu je stradalo više od 38 milijuna ljudi. Zar to ne govori dovoljno o važnosti borbe protiv njega?

Zato poruka koju nosi Yom Hashoa - Neka se više ne ponovi - ima univerzalnu i uvijek aktualnu vrijednost. Jer, nažalost i

Ništa ne ujedinjuje Židove čvršće i trajnije od sjećanja na žrtve. Sjećanjem uključujemo žrtve u život i sadašnjost. Sjećanjem odajemo poštovanje i vraćamo dostojanstvo ljudima kojima su zločinci oduzeli sve - čak i ime - učinili ih brojevima i sirovinom industrije smrti. Kad ponavljamo: svaka osoba ima ime, upozoravamo da je svatko od šest milijuna ljudi imao osobnost, vlastitu sudbinu i napokon smrt.

daci o pojedincima. I oni govore. Zato ih svake godine navodimo. Danas slušate imena žena i djece, žrtava sabirnog logora Đakovo.

Sjećanjem mi i upozoravamo. Upozoravamo na zlo kojega je bilo, koje se ponavljalo. A to je genocid. Upozoravamo na primjeru koji je bez premca i usporedbe.

Holokaust je vrhunac do kojeg je došao antisemitizam kad je postao temelj ideologije i politike moćne države. Kukasti križ bio je od 1910. simbol antisemitskog pokreta, od 1920. amblem nacionalsocijalista, a od 1935. zastava nacističke Njemačke - crn na crvenoj podlozi. Pod tom zastavom Hitler je htio zavladati

***I ovom prigodom mogu samo ponoviti. Želimo da osvane dan kad će Židovi živjeti u svojoj prado-
movini u miru i razumijevanju s narodom kojem je
ona također domovina. A višenacionalni
Jeruzalem, središte triju velikih religija, vidimo
kao otvoren grad.***

dalje se zbog ideoloških, političkih i ekonomskih razloga na svim stranama svijeta ubijaju ljudi, razaraju njihovi domovi, istrebljuju narodi i zajednice. Počinitelji se mlako osuđuju i rijetko kažnjavaju. Još nam je svježije u pamćenju ogorčenje preživjelih građana Srebrenice kad su saznali da najviši međunarodni sud nije u stanju imenovati počinitelje genocida koji je zgrozio svijet.

A tako se i drugdje zločinci teško privode pravdi. Dok se ovdje prisjećamo žrtava holokausta, u Darfuru se provodi genocid, a svijet gleda i ne čini ništa - kao i devedesetih u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, isto tako i u Ruandi. Borba protiv genocida mora se voditi na svim planovima: od političke akcije, zakonodavstva do edukacije. Nakon Konferencije o holokaustu u Stockholmu 2000. godine postalo je jasno kolika je važnost edukacije i tumačenja korijena genocida, ksenofobije, rasizma, ideološkog ili vjerskog fanatizma. Učenje o holokaustu ušlo je

u školske programe većine europskih zemalja, pa tako i u Hrvatskoj.

Nažalost, i nadalje neki moćni i karizmatični lideri, u slijepoj mržnji prema Izraelu, negiraju holokaust i pozivaju na totalno uništenje Židova. Primjer je Iran. Mi se nećemo umoriti u borbi protiv tog zla. Sudjelovat ćemo u svim oblicima te borbe. A uvjereni smo da smo dali doprinos poboljšanju ljudskih prava. U ovu godinu pada nekoliko okruglih obljetnica događaja, važnih za židovsku modernu povijest. Podsjetit ću na neke:

Godine 1897. - prije 110 godina - u Baselu je održan Prvi svjetski cionistički kongres. Potaknula ga je knjiga «Židovska država» Theodora Herzla. Stvaranje vlastite države u Palestini i težnja da se Židovi priznaju kao nacija, a ne samo kao vjerska zajednica, bit su cionističkog pokreta koji je napokon doveo do Izraela. Dvadeset godina poslije, 1917. godine, vlada Velike Britanije daje podršku stvaranju židovske «domovine» u Palestini. Dan poslije proglašenja uslijedio je napad 7 arapskih država.

Ratno stanje otada je konstanta izraelske stvarnosti.

To su samo neke od stanica na teškom putu do nacionalne države u pradžini, borbe za njeno održanje i razvoj. Svi mi Židovi cijelo to vrijeme sa zabrinutošću pratimo zbivanja u Izraelu i čitavoj regiji. I ovom prigodom mogu samo ponoviti. Želimo da osvane dan kad će Židovi živjeti u svojoj pradžini u miru i razumijevanju s narodom kojem je ona također domovina. A višenacionalni Jeruzalem, središte triju velikih religija, vidimo kao otvoren grad.

U ovoj godini i mi bilježimo obljetnice važne za našu povijest. Tako je 1867. u Austro-Ugarskoj donesen temeljni zakon kojim je teoretski uspostavljena puna građanska ravnopravnost Židova u čitavoj monarhiji. Kao što je poznato, Hrvatski sabor donio je poseban zakon tek 1873. godine. No još 1867. godine zagrebačka Izraelitska bogoštovna općina sagradila je i posvetila sinagogu. Monumentalni hram svjedočio je o snazi i ugledu zagrebačke zajednice u usponu.

A 1917., prije 90 godina, u Zagrebu počinje izlaziti časopis «Židov», najutjecajnije cionističko glasilo na južnoslavenskom području do 1941. godine. Zagrebački cionisti bili su uključeni u evropski i svjetski cionistički pokret i dali svoj doprinos

nastanku moderne židovske svijesti. Prije 80 godina osnovana je loža Bnei Brit. Bilježimo i 75. obljetnicu kulturnog časopisa «Omanut», 20. naših novina Ha-kol i 15. galerije «Milan i Ivo Steiner». Sve to svjedoči da je Zagreb bio i ostao vitalan židovski centar.

Na kraju ću podsjetiti na 15. obljetnicu obnove zgrade naše općine koja je 1991. stradala u podmetnutoj eksploziji, prva u Zagrebu na početku Domovinskog rata. Ta obnova gotovo simbolički označava razdoblje koje počinje 1992. U njemu se naša općina organizacijski osamostalila i okupila oko sebe židovske općine u Hrvatskoj. Danas one čine Koordinaciju židovskih općina u Hrvatskoj kao krovnu organizaciju koja zastupa Židove.

Kao što je poznato, u unutrašnje probleme naše općine umiješala se politička vlast - protivno načelima demokratskih država svijeta. Nama posljednjih godina nije vraćeno ništa od naše imovine. Čini se da je državna vlast našla najbolji način da ne vrati imovinu židovskih općina. Divide et impera. Valjda je jasno tko su vlasnici i nasljednici imovine.

Imao sam čast otada biti na čelu zagrebačke općine, a Koordinacije od njenog osnutka, 1995. godine. S ponosom i radošću mogu reći da u svim djelatnostima bilježimo razvoj i rast.

Ostvarili smo niz socijalnih i kulturnih projekata, a imamo i mnogo planova. Međutim, njihova realizacija uvelike ovisi o potpunom materijalnom osamostaljenju, a to znači o povratu naše imovine. To je nažalost zakočeno i povezano je s krizom koja je prije dvije godine potresla našu općinu.

Kao što je poznato, u unutrašnje probleme naše općine umiješala se politička vlast - protivno načelima demokratskih država svijeta. Nama posljednjih godina nije vraćeno ništa od naše imovine. Čini se da je državna vlast našla najbolji način da ne vrati imovinu židovskih općina. Divide et impera. Valjda je jasno tko su vlasnici i nasljednici imovine.

A upravo baština, tradicija i memorija nalažu nam da se borimo i prevladamo poteškoće. Vjerujemo u bolju budućnost, jer nismo izgubili vjeru u pravnu državu. To je u prvom redu važno zbog naših mladih i najmlađih generacija na kojima ostaje budućnost.

A sada se vratimo žrtvama holokausta zbog kojih smo danas ovdje. Odajmo im počast i obećajmo da će ostati u našim srcima i sjećanju.

Zihronam livraha!

Život je u Izraelu 16. travnja stao na dvije minute, dok su Izraelci uz zvuke sirena diljem zemlje odavali počast žrtvama holokausta.

ŽRTVE I HEROJI HOLOKAUSTA NIKADA NEĆE BITI ZABORAVLJENI

Izrael je ove godine Dan sjećanja na žrtve i heroje holokausta, Yom Hashoa, obilježio i isticanjem potrebe za većom brigom za sve starije preživjele žrtve holokausta, od kojih njih velik broj u Izraelu živi u siromaštvu.

Biafri, Kambodži, Ruandi, i moramo dignuti svoj glas protiv genocida koji se danas događa u Darfuru u Sudanu - a svijet ne čini ništa osim što šalje nekoliko vreća brašna, ne zato da bi nahranili gladne, već da bi umirili svoju savjest“.

Izrael je ove godine Dan sjećanja na žrtve i heroje holokausta, Yom Hashoa, obilježio i isticanjem potrebe za većom brigom za sve starije preživjele žrtve holokausta, od kojih njih veliki broj u Izraelu živi u siromaštvu.

Yom Hashoa, odnosno Dan sjećanja na žrtve i heroje holokausta, obilježava se 27. nisan po židovskom kalendaru, na dan ustanka u Varšavskom getu. Ujedinjeni narodi su prije dvije godine odlučili da 27. siječnja, dan oslobođenja koncentracijskog logora Auschwitz bude proglašen Međunarodnim danom sjećanja na žrtve holokausta, ali Izrael ga obilježava prema vlastitome zakonu od 1959. godine.

„Nikada ne smijemo prihvatiti realnost u kojoj bi ijedna preživjela žrtva holokausta u Izraelu živjela bez dostojanstva“, kazala je na ceremoniji u Yad Vashemu, vršiteljica dužnosti predsjednika zemlje Dalia Itzik. Ona je aludirala na izvješće prema kojem jedna trećina preživjelih žrtava holokausta u Izraelu živi ispod granice siromaštva.

Tommy Lapid, koji trenutačno predsjedava vijećem Yad Vashema, dodao je da „čak i danas postoji prijetnja židovskom narodu od iranskog predsjednika“.

Nekoliko stotina ljudi, među njima i velik broj preživjelih žrtava holokausta, bilo je u Yad Vashemu nazočno tradicionalnoj ceremoniji obilježavanja Dana sjećanja na žrtve i heroje holokausta. Zbor mladih Izraelaca otpjevao je nekoliko pjesama, a izraelski politički čelnici obratili su se okupljenima prigodnim govorima.

„Iranski predsjednik Mahmud Ahmadinedžad namjerava zemlju opskrbiti oružjem za masovno uništenje prema kojima su plinske komore u Auschwitzu samo početak“, rekao je.

Holokaust nije samo mrlja u povijesti Njemačke, ne samo mrlja u povijesti europskih naroda, već i Kainov biljeg čitavog čovječanstva, rekla je Dalia Itzik.

„Šest milijuna ubijenih nam govori ‘Mislili smo da se to neće dogoditi, oslanjali smo se na dobrotu drugih’, a kada smo se probudili iz naših iluzija, bilo je prekasno“, istaknuo je Lapid.

Svijet ne smije ignorirati genocid

Okupljenima se obratio i bivši zastupnik Tommy Lapid koji je u svom govoru istaknuo da svijet i danas ignorira genocid - ova ga puta u Darfuru. Govoreći u ime preživjelih žrtava holokausta, Lapid je kazao da je holokaust bio jedinstveni događaj u povijesti, „ali i nakon holokausta, svjedočili smo genocidima u

„Mnogo je onih, koji se čak nalaze i u prestižnim akademskim institucijama, čije su oči zamagljene i srca zatvorena mržnjom prema Izraelu. Oni opovrgavaju pravo židovskog naroda da postoji u suverenoj državi. Oni su prvi koji nalaze opravdanja za svaki užasni čin počinjen prema stanovnicima Izraela i osuđuju svaku obrambenu akciju koju poduzima Država Izrael“, rekao je u svom govoru premijer Ehud Olmert. Na ceremoniji u Yad Vashemu, kao i svake godine, šest preživjelih žrtava holokausta zapalilo je šest svijeća u znak sjećanja na šest milijuna ubijenih Židova tijekom holokausta.

MARŠ ŽIVIH U AUSCHWITZU: „NIKADA VIŠE, SVIJETU TREBA MIR“

Židovska molitva za mrtve odzvanjala je preko drvenih baraka i bodljikave žice nekadašnjeg zloglasnog nacističkog logora smrti Auschwitz dok su tisuće okupljenih Židova odavale počast žrtvama holokausta u tradicionalnom Maršu živih.

Oko 8 tisuća ljudi sa svih krajeva svijeta - uključujući i preživjele žrtve holokausta kao i velik broj mladih ljudi - sudjelovalo je ove godine u Maršu živih, tijekom kojeg sudionici pješice prelaze tri kilometra dugi put od Auschwitza do logora Birkenau, gdje su se tijekom Drugog svjetskog rata nalazile plinske komore u kojima je veliki broj zatočenika logora ubijen.

Sudionici Marša, od kojih je veliki broj nosio plavo-bijele izraelske zastave, prohodao je uzduž željezničkih tračnica kojima su vlakovi dovodili Židove iz čitave Europe u njihovu smrt. Sudionici su između tračnica polagali cvijeće ili male drvene pločice s porukama. Na jednoj je pisalo: „Nikada više, svijetu treba mir“, a na drugoj je netko napisao: „Mi smo preživjeli“.

Zvuci šofara i kadiš

Najmanje 1.1 milijun ljudi, većinom Židova, ali i Poljaka, Roma i drugih, izgubilo je živote u plinskim komorama logora Auschwitz-Birkenau, ali zatočenici su umirali i od gladi, bolesti i prisilnog rada. Sovjetski vojnici logor su oslobodili 27. siječnja 1945. godine, a zloglasni logor

Najmanje 1.1 milijun ljudi, većinom Židova, ali i Poljaka, Roma i drugih, izgubilo je živote u plinskim komorama logora Auschwitz-Birkenau, ali zatočenici su umirali i od gladi, bolesti i prisilnog rada.

Sovjetski vojnici logor su oslobodili 27. siječnja 1945. godine, a zloglasni logor postao je sinonimom patnji, smrti i užasa Drugog svjetskog rata.

postao je sinonimom patnji, smrti i užasa Drugog svjetskog rata.

Marš živih tradicionalno se održava istovremeno s Danom sjećanja na žrtve i heroje holokausta, a u njemu uvijek sudjeluje i velik broj mladih, uglavnom Židova, iz čitavog svijeta koji odaju počast 6 milijuna žrtava holokausta.

„Ponosni smo što smo došli ovdje da bi rekli ‘Nikada više’ i osjećamo da danas imamo snagu zahvaljujući Izraelu i izraelskim obrambenim snagama“, rekao je Motti Barbagan, 68-godišnji umirovljeni general koji je sudjelovao u nekoliko izraelskih ratova, uključujući i Yomkipurski rat 1973. godine.

Zvuci šofara označili su početak Marša živih. Sudionici su na putu prema Birkenauu prošli kroz željezna vrata

Auschwitza na kojim još uvijek stoji natpis „Arbeit Macht Frei“ (Rad oslobađa).

Marš živih završio je ceremonijom ispred spomenika žrtvama logora koji se nalazi pred ruševinama krematorija u Birkenauu. Tijekom ceremonije izmoljen je kadiš, židovska molitva za mrtve.

„Svi smo ponosni jer koračamo s našim zastavama. Posebice na ovom mjestu u

Hank Brodt, 82-godišnjak koji je preživio pet nacističkih koncentracijskih logora, sudjelovao je u Maršu živih drugu godinu za redom kako bi svoja iskustva iz holokausta podijelio s novom generacijom.

Poljskoj, gdje su Nijemci pokušali uništiti židovski narod“, kazala je Zohar Cohen, 16-godišnjakinja iz Ashkelona.

Hank Brodt, 82-godišnjak koji je preživio pet nacističkih koncentracijskih logora, sudjelovao je u Maršu živih drugu godinu za redom kako bi svoja iskustva iz holokausta podijelio s novom generacijom.

„Pokušavam ih naučiti što se dogodilo. Oni su ti koji će u svojim sjećanjima čuvati holokaust i koji će spriječiti da se tako što ponovo dogodi“, kazao je Brodt, koji danas živi u SAD-u.

OSVRT NA KOMEMORACIJU U JASENOVCU

Kao i u proteklih jedanaest godina nastojim se na dan obilježavanja žrtava jasenovačkog logora smrti priključiti onoj malobrojnoj grupi preživjelih holokausta i njihovih obitelji i s boli se prisjetiti stradanja oko 18.000 Židova (među kojima su i članovi moje obitelji Schwarz, Gross, Bahrach, koja se nastanila u Zagrebu i okolici prije 150 godina) i nekoliko desetaka tisuća Srba, Roma, Hrvata i svih ostalih naroda čiji su životi završili u jasenovačkom logoru.

U prisustvu dvojice „omladinca“ (Duška Štampalije Herzla i Željka Heimera) uputio sam se prema Đamonjinom *Cvijetu* gdje smo doživjeli neugodno iznenađenje. Službeni protokol o kojem smo bili obaviješteni uopće nije odgovarao onom kojemu smo nažalost nazočili.

Protokol je bio u potpunosti izmijenjen, sam postav muzeja ne odgovara logoru smrti kakav je bio Jasenovac, a posebno sam ostao razočaran i prije svega duboko uvrijeđen odvratnim dizanjem ruke na nacistički pozdrav rabina Dadona. Za takav čin (na samom stratištu) ne postoji nikakvo opravdanje. Opravdanje očigledno može postojati samo kod onih osoba koje ne znaju što je to holokaust i čije obitelji nisu na brojnim popisima stradali u Jasenovcu, Auschwitzu, Pagu, Đakovu i u brojnim drugim logorima smrti.

Nakon toga sramotnog čina očigledno je da ni samo obilježavanje bilo koje slijedeće komemoracije neće biti isto. Smatram da se na Yom Hashoa i na ostalim komemoracijama mora dostojno *odati počast* našim obiteljima i svima onima koji su stradali od nacista tijekom Drugog svjetskog rata.

Isprika gdje. Nataše Jovičić i gdje. Zorice Stipetić koje su već upućene nisu dovoljne, jer smatram da ni u kojem slučaju nisu iskrene.

Iskrene bi bile njihove izjave u kojima će nedvosmisleno odgovoriti na pitanje kako je moguća promjena protokola u zadnji trenutak i na čije traženje je ona napravljena, a da se prethodno nije nikoga obavijestilo iz Koordinacije židovskih općina u RH (dovođenje rabina Alonia u neugodnu situaciju), kako je moguće da gđa. Tatjana Mataušić u svom govoru hvali

postav SP Jasenovca iznoseći neistinite činjenice da ga hvale i podržavaju svi prisutni, iako se većina prisutnih ne slaže s takvim postavom u što se mogla uvjeriti i u knjizi utisaka; kako je moguće da se dozvoli izmjena protokola i od strane rabina Dadona, koji je održao usputno i politički govor umjesto same molitve Kadiš i čiji je dodatni govor onemogućio prikazivanje cjelokupne komemoracije na HRT-u.

U jednom naumu su na ovogodišnjoj komemoraciji u Jasenovcu uspjeli. Oduzeli su nam mogućnost na dostojanstven spomen na mrtve članove naše obitelji, na one koji su izgradili naše židovske općine, sudjelovali u izgradnji građanskog društva i one čiji su životi oduzeti samo zato jer su bili Židovi.

Očigledno je da ima i onih koji će bezrezervno prodati svoj ponos, svoju vjeru samo kako bi ugodili određenim političarima ili onih koji su već postali „Dvorski Židovi“ i uništavati sve ono izgrađeno i usađeno u nama ili ono na čemu još treba poraditi. Židovom biti nije samo nošenje titule ili kipa na glavi, kako nas javnost u današnje vrijeme nažalost zahvaljujući njima i doživljava, već biti Židovom znači i poštivanje Zakona naših predaka.

Ostaje očigledno na nama da mi koji smo vjerni svojoj tradiciji, vjeri i onome što smo naslijedili od svojih predaka nastavimo prenositi na slijedeće generacije te javnost upoznati s istinskim vrijednostima judaizma i naše nacije.

To nam nitko ne može oduzeti.

Jedina svjetla točka komemoracije, koju ćemo pamtiti po brojnim neugodnostima, jest član naše Općine Jakob Atias, jedan od rijetkih preživjelih logoraša Jasenovca koji je u svom govoru opisujući stravičnu istinu o logoru Jasenovac i stradavanju svoje obitelji izrekao i sljedeće: „Voli sve, pomogni i budi pošten.“

Mi ćemo ustrajati da se držimo tih riječi ma kakvu nam bol netko zadavao.

Saša Cvetković

Potpredsjednik ŽOZ-a

OTVORENO PISMO KOORDINACIJE ŽIDOVSKIH OP INA HRVATSKE

JAVNOJ USTANOVI SPOMEN-PODRU JA JASENOVAC

G i Nataši Jovi i , ravnateljici Spomen-podru ja

G i Nataši Matauš i , predsjednici Upravnog vije a JUSP

G i Zorici Stipeti , predsjednici Savjeta Spomen-podru ja

Od Vaše Ustanove primili smo 13. travnja 2007. Program komemoracije Spomen-podru ja Jasenovac za 22. travnja 2007.

U Programu je, me u ostalim, bilo navedeno da e, nakon pozdravnih i prigodnih rije i, biti održane molitve koje e, sljede im redom, predvoditi

- * Nj.Preosveštenstvo Vladika Slavonski Episkop Sava
- * nadržabin zagreba ki Zvi Eliezer Alonie
- * rabin Kotel da Don, doktor
- * glavni imam Sisa ko-moslava ke županije Alen Crnki
- * jasenova ki župnik Mario Cimbal.

Odgovornost za program komemoracije i za njegove izmjene, pa i za onu u redosljed u molitava, koja je izvršena naknadno, bez obavještanja zagreba ke Židovske op ine i nadržabina zagreba kog – a zna ila je iskorištavanje komemoracije radi sramne manipulacije, dakle, zlouporabu komemoracije – snose sastavlja i programa, tj. uprava jasenova kog Spomen-podru ja. Ako joj nije bila namjera da obmanjuje zagreba ku Židovsku op inu i zagreba kog nadržabina i da ih stavlja pred gotov in, zar ih nije mogla obavijestiti o mijenjanju programa? Nije bilo vremena? Nipošto, jer dva dana prije komemoracije Nataša Jovi i govori novinaru *Novog lista* o programu za kakav je nadržabin zagreba ki saznao tek nekoliko minuta prije komemoracije: „Prema rije ima ravnateljice Spomen-podru ja Nataše Jovi i“, pisao je *Novi list od 21. travnja*, „bit e ujedno održana molitva u kojoj sudjeluju glavni rabin Kotel Da-Don, Židovska vjerska zajednica Bet Israel, paroh Slobodan Lali , glavni imam Sisa ko-moslava ke županije Alen Crnki , nadržabin zagreba ki Zvi Eliezer Alonie, dok e u ime Katoli ke crkve na molitvi biti jasenova ki župnik Mario Cimbal“. I novinari koji su pratili komemoraciju mogli su sat-dva prije po etka dobiti oti snuti program koji je za zagreba ku Židovsku op inu i zagreba kog nadržabina još bio tajna.

Nadržabin zagreba ki Zvi Eliezer Alonie bio je zaprepašten kada mu je 22. travnja, nekoliko minuta prije po etka komemoracije, na pozornici Spomen-podru ja priop eno da svoju molitvu ne e izgovoriti drugi po redu, iza pravoslavnog sve enika Slobodana Lali a – što bi, s obzirom na broj žrtava jasenova kog logora, bio logi an redosljied - nego da e njegova molitva biti posljednja, a da e prvi molitelj biti rabin tek osnovane minijaturne vjerske zajednice Bet Israel. Nadržabin zagreba ki odbio je pristati na tu izmjenu, pa su sudionici komemoracije, a me u njima su bili mnogi lanovi židovske zajednice u Hrvatskoj, ostali prikra eni za njegovu molitvu. Ostali su i bez odgovora na pitanje po kojem je kriteriju rabin iz najmanje vjerske zajednice u Hrvatskoj odjednom – nasuprot programu koji je uprava Spomen-podru ja razaslala na sve zainteresirane adrese – dobio prednost pred parohom, ija je vjerska zajednica prva po broju žrtava jasenova kog logora.

Zašto je uprava Spomen-podru ja stavila nadržabina zagreba kog i lanove židovske zajednice pred gotov in? Zašto je Židovskoj op ini Zagreb poslala jednu varijantu programa komemoracije, a u stvarnosti provela drugu?

Kao i prijašnjih godina, na Spomen-podru ju Jasenovac okupili smo se da bismo odali po ast našim, židovskim, i svim ostalim žrtvama zloglasnog logora. Dolaze i na komemoraciju, nismo mogli o ekivati da emo biti potaknuti na bilo kakve osje aje, osim pijeteta. Ali, dogodilo se upravo to što na jednoj komemoraciji, a pogotovu na komemoraciji žrtvama jednog logora smrti, nitko ne bi o ekivao: osjetili smo se poniženima i povrije enima. Ponizio nas je i povrijedio organizator komemoracije, dakle uprava Spomen-podru ja, o itim manipuliranjem s redosljiedom molitava, postupkom koji našem rabinu Aloniju nije ostavo prostor za molitvu koju smo o ekivali.

lanovi zagreba ke Židovske op ine, a možemo re i ni lanovi ostalih židovskih op ina u Hrvatskoj, koji uostalom nisu bili ni pozvani na komemoraciju, a koji su okupljeni u Koordinaciji židovskih op ina – što zna i više od 98 posto hrvatskih Židova – ne mogu i ne e dopustiti da se komemoracije na kojima oni sudjeluju iskorištavaju za manipulacije, pa Vas ovime obavještavamo da emo, ne dobijemo li od Vas odgovaraju a jamstva da Vašeg smišljenog dezinformiranja i manipuliranja više ne e biti, u godinama koje su pred nama sami, bez ikakve suradnje ili koordinacije s Vama, štoviše, strogo odvojeno od Vas, organizirati naše odavanje po asti našim, židovskim, kao i svim ostalim žrtvama jasenova kog logora.

Istine radi: titulu glavnog rabina trenutno ne nosi ni jedan rabin u Hrvatskoj.

B'nai B'rith Gavro Schwarz Hrvatska, ogranak Međunarodnog B'nai B'ritha, pridružuje se Otvorenom pismu što ga je Koordinacija Židovskih Općina u Hrvatskoj uputila Javnoj ustanovi Spomen-područja Jasenovac, kao i protestu preživjelih holokausta povodom sramotnog incidenta što se odigrao u Jasenovcu 22. travnja 2007. na komemoraciji žrtava jasenovačkog logora.

Toga dana, došavši u Jasenovac na komemoraciju žrtava jasenovačkog koncentracijskog logora, ostali smo zgranuti nad nenajavljenom izmjenom dogovorenog protokola. Tom je izmjenom svečanoj komemoraciji nametnut ne samo proizvoljan i ponižavajući protokol, posebno uvredljiv za zajednicu s najbrojnijim žrtvama, a to je zajednica Srba u Hrvatskoj, nego još i stil koji je neprihvatljiv i tuđ tradiciji - ne samo vjerskoj - ovdašnjeg židovstva. Neprepoznatljivom molitvom, a onda i za jednog vjerskog djelatnika apsurdnim i politički neprikladnim govorom i gestama, uspio je jedan samozvani glavni rabin Hrvatske, imenom Kotel Dadon, uguravši se na čelo komemoracije, poniziti ne samo odavanje počasti našim mrtvima, nego i sve Židove koji žive u Hrvatskoj.

Uprava Memorijalnog centra Jasenovac koja je dopustila ovakav u tišini izmijenjeni protokol neizbježno za to snosi odgovornost.

Predsjednik
Dr. Dragan Stern, v.r.

Dobrovoljni prilozi

Židovska općina Zagreb

ZA SOCIJALNE POTREBE ŽOZ-a

ANKICA UNGAR

(Povodom smrti supruga
Slavka Ungara - udovica Ankica) 200.00 Kn

ALEKSANDAR NAHMAN

(U spomen na Oca ubijenog 1941. godine) 100.00 Kn

MILA AJZENŠTAJN STOJI

200.00 Kn

RAHELA WEINBERGER

500.00 Kn

(U spomen na roditelje Elziku i Milana)

PROTEST

PREŽIVJELIH HOLOKAUSTA

Mi koji smo se za razliku od naših najmilijih uspjeli spasiti od sudbine krematorija, a koji su za II svjetskog rata progutali milijune nevinih života, doživjeli smo po prvi put u šezdesetak proteklih godina nezasluzeno poniženje. Došavši u Jasenovac na komemoraciju žrtava jasenovačkog koncentracijskog logora i godišnjicu njegova proboja ostali smo zgranuti nad nenajavljenom izmjenom dogovorenog protokola. Tom je izmjenom svečanoj komemoraciji nametnut ne samo proizvoljan i ponižavajući protokol, posebno uvredljiv za zajednicu s najbrojnijim žrtvama, a to je zajednica Srba u Hrvatskoj, nego još i stil koji je neprihvatljiv i tuđ tradiciji - ne samo vjerskoj - ovdašnjeg Židovstva. Neprepoznatljivom molitvom, a onda još i za jednog vjerskog službenika apsurdnim i politički neprikladnim govorom uspio je jedan samozvani glavni rabin Hrvatske, imenom Kotel Dadon, uguravši se na čelo komemoracije uniziti ne samo novu zajednicu Bet Izrael kojoj pripada, već i komemorativnu svečanost u cjelini. Uprava Memorijalnog centra Jasenovac koja je dopustila ovakav u tišini izmijenjeni protokol neizbježno snosi za to odgovornost.

U posljednjoj sekundi izmijenjen, a još neki dan s upravom jasenovačkog memorijalnog centra dogovoren i utvrđen protokol, nije samo iznevjerio dosad prihvaćene običaje u komunikaciji jedne javne, pod pokroviteljstvom države osnovane ustanove, s nekom vjerskom zajednicom, već je i među nazočne unio nezadovoljstvo i nemir.

U protokol ubačenim govorom i molitvom rabina Kotela Dadona ponuđena je nažalost i mrtvima i živima, koji su došli odati počast jasenovačkim žrtvama, jedna krnja, ritualno netočna i improvizirana molitva samozvanog glavnog rabina Hrvatske. Nikakvo onda čudo da je vrlo malo govorila osjećajima onih koji još i danas, dolazeći na ovo mjesto, ne mogu suspregnuti suze.

Koliko je izmjena protokola, svojatanje kojekakvih titula, pa onda i samoprolašavanje potaknuto zaštitom moćnog mecene „glavnog hrvatskog rabina“, koliko je sve to moglo iznenaditi još samo akreditirane predstavnike stranih država, pokazalo se po završetku ceremonije.

Redom su mi svi prilazili kako bi izrazili svoje čuđenje. Nije ih, naime, začudila samo gruba izmjena protokola, nego i njen kvalitetni rezultat. Moja suzdržanost u svemu tome dobila je, pritom, njihovo priznanje. Na kraju htio bih još izraziti svoju najdublju sućut rodbini svih žrtava i svim prisutnima. Dan prisjećanja kao što je bio ovaj ne bi smio služiti politici bilo koje vrste.

S poštovanjem, Zvi Eliezer Alonie, v.r.
Zagrebački nadrabin

Gospodin Jakob Atijas, domar Doma Lavoslav Schwarz, održao je na komemoraciji u logoru Jasenovac vrlo emotivan i poučan govor, koji donosimo u cijelosti.

Dragi moji preživjeli logoraši jasenovačkih logora,
Poštovani gospodine Predsjedniče Republike Hrvatske,
Poštovani gospodine izaslanice Predsjednika Vlade Republike Hrvatske,
Cijenjeni uzvanici,

Ja sam Atijas Jakob. Rođen sam u Sarajevu, u radničkoj obitelji. Otac je bio konobar, majka domaćica. Starija sestra Rifka i ja završili smo zanate, brat je učio za vodoinstalatera. Imali smo mlađu sestru Floru, koja je išla u osnovnu školu.

I prije osnivanja koncentracijskih logora fašizam i nacizam odražavali su se na naše živote. Mislili smo da se to neće desiti baš nama. Kad su nacisti ušli u Sarajevo, zatvorene su židovske radnje, otpušteni smo s posla, istjerani iz škola, gubila su se društva, nestajali susjedi. Obilježeni smo žutom značkom sa slovom Ž. Čuli smo za hapšenja Židova u Zagrebu, Sarajevu... Spremali smo neke sitnice, pripremali se da ćemo biti deportirani.

A onda, 3. rujna 1941. uhapsila nas je ustaška policija, majku, mene, brata i mlađu sestru i u stočnim vagonima deportirala u logor Kruščica kraj Travnika. Bio je to logor za bosanske Židove. Svaki dan dolazili su novi transporti: muškarci, žene i djeca.

Tu sam posljednji put vidio majku i mlađu sestru, odvedene su u ustaški logor u Loborgradu. Nestale su u paklu nacističkog logora Auschwitz.

Starija sestra Rifka, udana Maestro, ubijena je u ustaškom logoru za židovske žene i djecu u Đakovu. Njezin muž ubijen je u logoru Jasenovac.

U velikom transportu zatočenika iz logora Kruščica, moj šesnaestogodišnji brat Samuel i ja stigli smo uz batine, kundačenja i pljačku u Jasenovac. Prestravili smo se. Na svaki metar bile su ustaše sa psima. Starije su odmah odvojili. I mlađe koji su se prijavili za logor Krapje odmah su ubili.

Nas su doveli u logor Bročice. Radili smo na izgradnji nasipa. Svakodnevno su nas tukli, ubijali. Ustaše su se izživljavali nad nama; prošli smo takozvani sic, tunel...na ruci i vratu imam ožiljke od ustaškog noža. A onda su nas razdvojili. Mene su odveli u logor 3 Ciglana, koji se nalazio tu na ovom prostoru. Zatekao sam Židove, Hrvate, Srbe, Čehe, Muslimane, antifašiste. Rome su dovodili i odmah ubijali. Njihovi životi Ustašama nisu vrijedili ništa. Čak manje od naših.

U studenom 1941. veliki transport zatočenika stigao je na željezničku stanicu Jasenovac. Samo muškarci. Kolona se kretala prema logoru na Ciglani. Iza njih išla su troja zaprežna kola. Ustaše su klali, masakrirali, ubijali ljude u koloni. Mi smo morali čistiti put. U rukama sam držao krvava, topla tijela.

Početak travnja 1942. ubijen je moj mlađi brat. Na vanjskom radu, pri obradi njiva srpskih seljaka otjeranih u logore, pronašao je i u džep sakrio

nekoliko krumpira i dva klipa kukuruza. U pretresu prilikom povratka u logor, ustaše su to pronašli kod njega. Zatvorili su ga u zloglasnu jasenovačku zvonaru, mučili i nakon dva dana ubili. A glad je bila neopisiva.

Mog sedamdesetdvo godišnjeg djeda logoraši liječnici skrivali su od ustaša šest do sedam mjeseci u logoraškoj bolnici. Otkriven je i ubijen u jednom velikom čišćenju logora pred dolazak neke ustaške komisije, koncem 1942.

U kasno proljeće 1942. kada su u logor Staru Gradišku pristigli veliki transporti zatočenika i zatočenica iz Zavidovića, Žepča i Tešnja, vidio sam svoju baku, tetku, ujnu... Od oko 70 članova moje uže i šire obitelji jedino sam ja preživio.

Iz podruma ustaške bolnice, među logorašima zvane Hotel, Gagro, Hiršl, Romano, Švarc i ja često smo noću čuli vriskove mučenih, odjeke prebijanja i batinanja, posljednje hropce umirućih. Od grobara smo čuli za ubijanje djece

Uvijek će biti dobrih ljudi. Tko ne vjeruje u ljude, ne može biti čovjek. A biti čovjek velika je stvar. To se može, za to treba jako malo. Samo da se hoće i da se zrelo i pametno razmišlja.

U kasno proljeće 1942. kada su u logor Staru Gradišku pristigli veliki transporti zatočenika i zatočenica iz Zavidovića, Žepča i Tešnja, vidio sam svoju baku, tetku, ujnu... Od oko 70 članova moje uže i šire obitelji jedino sam ja preživio.

otrovnim plinom, iz nastupa i baraka odvođeni su svakodnevno zatočenici prema skeli na Savi, vidio sam u logoru oca moga gazde, Srbina iz Sarajeva, okovanog, poslije ubijenog.

Iz Stare Gradiške u transportu za likvidaciju, kolovoza 1942., vratili su me u Jasenovac. Poslovođa logorske radionice, logoraš Somodi, Hrvat, izvukao me iz transporta zatočenika za Donju Gradinu.

To je sastavni dio mog života. Bilo je, ne smijemo zaboraviti! Za mlade, za generacije koje dolaze, da im se to nikada ne vrati! I kada sam svom sinu pričao o doživljenom, rekao sam mu: „Voli sve, pomogni i budi pošten.“

Iako sam svaki dan u Jasenovcu i Gradiški viđao ljude vezane žicom, pretučene, izmasakrirane, spaljene u ciglani, ubijene, borba za život bila je ono što me držalo, neka nada da neću otići, da me neće ubiti. Iako sam znao da možebit više nema mojih najbližih, htio sam da živim, nadao sam se da ću jednog dana izaći van.

Dobri, poštenu ljudi pomogli su mi da pobjegnem iz logora. Uvijek će biti dobri ljudi. Tko ne vjeruje u ljude, ne može biti čovjek. A biti čovjek velika je stvar. To se može, za to treba jako malo. Samo da se hoće i da se zrelo i pametno razmišlja.

Ne mogu vam iskazati sve detalje. To je sastavni dio mog života. Bilo je, ne smijemo zaboraviti! Za mlade, za generacije koje dolaze, da im se to nikada ne vrati! I kada sam svom sinu pričao o doživljenom, rekao sam mu: „Voli sve, pomogni i budi pošten.“

Dozvolimo si da naša različita mišljenja možemo ukrstiti. Zbog toga ne trebamo biti neprijatelji. Suživota mora biti. Ako ga nema, na ovom planetu neće biti ni naše vrste.

Hvala!

SAVEZ JEVREJSKIH OPŠTINA SRBIJE

RASPISUJE

51. NAGRADNI KONKURS za radove sa jevrejskom tematikom

Za naučni rad (studija, esej, publicistika sa temom iz jevrejske istorije, književnosti, umetnosti, društvenih nauka i drugih oblasti judaistike); za književni rad (roman, pripovetka, pesma ili dramsko delo); za istorijsko-memoarsku građu (hronike i sećanja savremenika iz prošlosti jevrejskih opština, kulturnih, sportskih i drugih društava, kao i iz perioda Drugog svetskog rata, borbe i stradanja - holokausta).

Žiri dodeljuje prvu, drugu i treću nagradu.

Visina novčanog iznosa određice se naknadno.

Obim radova nije ograničen. U obzir dolaze radovi koji nisu objavljeni ili već nagrađeni na nekom drugom konkursu.

Konkurs je anoniman. Radovi obeleženi šifrom i otkucani na pisačkoj mašini šalju se Savezu u dva primerka, na adresu Savez jevrejskih opština Srbije, sa naznakom *Za Nagradni konkurs*, ul. Kralja Petra 71 a, Beograd. Rešenje šifre- puno ime i prezime, adresa, zanimanje i kontakt telefon - treba priložiti u zasebnom, zatvorenom kovertu na kome piše naziv rada i šifra.

Krajnji rok za podnošenje radova je 01. septembar 2007. godine. Stručni žiri će oceniti prispele radove i dodeliti nagrade. Žiri može i da ne dodeli neku od predviđenih nagrada.

Po završetku konkursa radovi ostaju u arhivi Saveza i ne vraćaju se autorima. Nagrađeni radovi eventualno će se koristiti bez posebnog odobrenja i honorisanja kao materijal za kulturne manifestacije jevrejskih opština Srbije.

Rezultati konkursa biće objavljeni u listu „Politika“, kao i u Bilten Saveza jevrejskih opština Srbije, u mesecu novembru 2007.

Dobrovoljni prilozi za Dom Lavoslav Schwarz

travanj - lipanj 2007.

NN povodom Pesaha	300,00	Mira Rabadjija, Ljiljana Marinčić, Nick i Anny Newman, Sad - u sjećanje na gđu.	
I. i A. Singer, povodom Pesaha	200,00	Magdu Leitner Kornhauzer	800,00
Obitelj Švob za rad likovne radionice	300,00	Branka Akerman prilikom rođenja petog praunuka Davida, sina Maše i Patrika Polimac,	
Mila Ajzenštajn-Stojić umjesto cvijeća na grob dr. Ruži Francetić	100,00	a unuka Darije i Branka Breyera	200,00
Mila Ajzenštajn-Stojić umjesto cvijeća na grob dr. Hermi Kraus-Delpin	100,00	Obitelj Weisz-Maleček u spomen na majku gđu. Adelu Weisz	500,00

Službeni rezultati izbora za Predstavnik židovske nacionalne manjine Grada Zagreba

„Gradsko izborno povjerenstvo utvrđuje da Grad Zagreb ima ukupno 232 birača pripadnika židovske nacionalne manjine i da je glasovalo 110 birača, odnosno 47,41 posto

Pojedini kandidati dobili su sljedeći broj glasova:

1. Sanja Zoričić Tabaković
99 glasova
2. Jasminka Domaš Nalbantić
6 glasova
3. Alen Budaj
3 glasa

Za predstavnika židovske nacionalne manjine izabran je sljedeći kandidat:

1. Sanja Zoričić Tabaković

Sanja Zoričić Tabaković u ove izbore ušla je uz punu podršku Židovske općine Zagreb, njenih članova i svih njenih institucija.

Još jednom velike čestitke Sanji, koja je ponovno izabrana za našu predstavnicu.

Hvala svima onima koji su na ove izbore izašli i u ovako velikom broju glasali za Sanju.

Sanja Tabaković potpredsjednica je Židovske općine Zagreb, Jasminka Domaš glasnogovornica Bet Israela, a Alen Budaj direktor Margelov instituta.

Ured ŽOZ

U povodu odluke zagrebačkog
Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i šport

KALINIĆ USKRATIO NOVAC 'OMANUTU'

Časopisu 'Novi Omanut', koji izdaje
Kulturno društvo 'Miroslav Šalom Freiburger',
uskraćeno je sufinanciranje jer je, navodno,
„bez kulturnih priloga i s velikim brojem reklamnih poruka“

Prema 'Freibergeru', časopis 'Novi Omanut' donosi gotovo isključivo kulturne priloge, a reklamnih poruka uopće nema

Zagrebački Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport obavijestio je Kulturno društvo 'Miroslav Šalom Freiburger' da časopis 'Novi Omanut' „nije uvršten u Program javnih potreba u kulturi za 2007. godinu“, jer „kvalitetom i sadržajem ne zadovoljava kriterije za financiranje časopisa“.

U pismu 'Freibergeru', koje je potpisao pročelnik Gradskog ureda Pavle Kalinić, takva je odluka potkrijepljena sljedećim ocjenama:

„Spomenuti časopis vrlo je oskudan (svega nekoliko listova), bez kulturnih priloga i velikim brojem reklamnih poruka, te je kvaliteta časopisa vrlo upitna. Za razliku od spomenutog časopisa, časopis 'Bejihad' ocijenjen je, kao vrlo kvalitetan časopis (obilje kulturnih sadržaja i intervjua), te je za njegovo financiranje izdvojeno iz sredstava stimulacije 15.000,00 kn u 2007. godini.“

Kulturno društvo 'Miroslav Šalom Freiburger', koje od 1993. godine, zahvaljujući i sufinanciranju Grada Zagreba i Vlade Republike Hrvatske, redovito izdaje dvomjesečni časopis 'Novi Omanut', uputilo je u povodu navedene odluke pismo Gradskom uredu za obrazovanje, kulturu i šport, u kojem se naglašava sljedeće:

1. Časopis 'Novi Omanut' izlazi na 16 stranica formata A3 (to je format većine naših dnevnih listova), a ne na ,svega nekoliko listova';
2. Kad bi se iz bilo kojeg broja 'Novog Omanuta' eliminirali kulturni prilozi, u njemu ne bi ostalo ništa ili gotovo ništa, pa je tvrdnja da je 'Novi Omanut' časopis ,bez kulturnih priloga' notorna neistina;
3. Tvrdnja o 'velikom broju reklamnih poruka' u 'Novom Omanutu' također je puka izmišljotina, jer 'Novi Omanut' uopće ne donosi reklamne poruke.“
4. Naziv našeg Kulturnog društva nije 'Miroslav Šalom Frajberger', ni 'Miroslav Šalom-Freiberger', kako stoji u Vašem dopisu, nego 'Miroslav Šalom Freiburger'.“

Ž.G.

Shimon Peres u travnju je boravio u dvodnevnom službenom posjetu Hrvatskoj, a tijekom svog boravka u Zagrebu i Splitu razgovarao je s najvišim hrvatskim dužnosnicima te održao predavanje o stanju na Bliskom istoku.

SHIMON PERES U HRVATSKOJ

Zamjenik izraelskog premijera i ministar za regionalnu suradnju Shimon Peres, najviši je izraelski dužnosnik koji je posjetio Hrvatsku nakon predsjednika Moshe Katsava, koji je 2003. godine boravio u službenom posjetu našoj zemlji.

Svoj posjet Hrvatskoj, izraelski je visoki dužnosnik započeo konferencijom za novinare na kojoj je govorio o stanju izraelsko-hrvatskih odnosa, o situaciji u našoj regiji te kako vidi mirovni proces na Bliskom istoku.

“Zanimljivo je vidjeti zemlju u usponu, poput Hrvatske, koja se uzdiže iz Balkana, iz Jugoslavije, iz vrlo komplicirane prošlosti, prema ujedinjenoj Europi”, rekao je Peres dodajući da se Hrvatska uzdiže u modernu državu koja se temelji na znanosti i tehnologiji.

Hrvatska se, nastavio je Peres, jako trudi boriti protiv jednog poglavlja u njezinoj povijesti kako bi ušla u novo poglavlje. Odnose Hrvatske i Izraela ocijenio je odličnima, ističući da su obje vlade vrlo zainteresirane da se ti odnosi razviju u nešto, kako je kazao, „ozbiljno i važno“.

„Ova regija pripada prošlosti, još imate imena i sjećanja, još imate sukobe, ali uskoro će to nestati jer svi ćete vi morati raditi zajedno“, istaknuo je dodajući da politika danas uključuje elemente prirode poput borbe protiv zagađenja, pitanja energetike i vode.

„Te teme se u prošlosti nisu smatrale dijelom prave politike, a danas postaju njezine središnje teme politike. Političari gube na važnosti, a globalizacija dobiva na važnosti“, ocijenio je Peres.

Zanimljiva su bila i njegova razmišljanja o starim podjelama i sjećanjima, za koje je kazao da su sve manje važna.

Prošlost je sve manje važna

„Vjerujem da je prošlost sve manje važna, jer pripada svijetu koji više ne postoji i potreba za sjećanjem više nije onako važna kao što je nekada bila. Danas imamo kompjutore koji se sjećaju bolje i objektivnije od ljudi. Ljudi se sjećaju samo dobrih stvari, a kompjutori se sjećaju objektivno. Budućnost će biti takva da će se kompjutori sjećati, a ljudi će sanjati“, objasnio je Peres.

„Hrvatska će uskoro ući u EU i druge međunarodne organizacije, a tako će biti i s vašim susjedima. Nitko ne može više ostati sam i zato procjenjujem da je Balkan s jedne strane prošlost“, rekao je o stanju u ovom dijelu svijeta.

Govoreći o mogućnostima za sklapanje mira na Bliskom istoku, Peres je ocijenio da je Izrael u prošlosti previše ovisio o diplomaciji i strategiji, a premalo o gospodarstvu te je dodao da su se „svi važni događaji nakon Drugog svjetskog rata, to vjerujem, uspješno dogodili zahvaljujući ekonomiji“.

“Sada se okrećemo prema ekonomiji, jer se politika odnosi na granice, a ekonomija se temelji na odnosima, koji mogu

promijeniti stvari. Problem s Palestincima je da imaju ujedinjenu vladu s administrativnog stajališta, ali razdijeljenu vladu s političkog stajališta i zbog toga je teško s njima pregovarati, ali mi ćemo se i dalje truditi i pregovarati“, istaknuo je, dodajući da je „mir važniji od pobjede na izborima“.

Upitan da komentira svoju izjavu da su „mirovni pregovori poput medenog mjeseca u minskom polju“, dobitnik Nobelove nagrade za mir se nasmijao te rekao da je „meden mjesec prošao, a mine su ostale“.

Dobri odnosi Hrvatske i Izraela

U razgovorima koje je Peres vodio s najvišim hrvatskim dužnosnicima istaknuti su dobri odnosi Hrvatske i Izraela, a hrvatski je premijer Ivo Sanader kazao kako mu je “veliko zadovoljstvo opet, nakon posjeta Izraelu, susresti se s velikim državnikom i jednim od najiskusnijih ljudi ne samo u izraelskoj nego i u međunarodnoj politici”.

Hrvatski premijer pozvao je izraelske investitore da u što većem broju dođu u Hrvatsku koja svojim reformama u poslovanju nastoji privući i olakšati ulazak ulagačima.

“Možete biti veliki čak i ako ste mali, mislim da je i vaša i naša zemlja pozvana biti veća od našeg prostora i jača od

ZNANSTVENA SURADNJA HRVATSKE I IZRAELA

Hrvatski ministar znanosti, obrazovanja i športa Dragan Primorac najavio je tijekom boravka Shimona Peresa u Hrvatskoj novi zajednički znanstveni projekt između Izraela i Hrvatske, sklopljen nakon dvogodišnjih pregovora. Hrvatski i izraelski znanstvenici zajednički će raditi na projektima, a novac će za te projekte u jednakom omjeru davati

obje strane. „Prvi projekt vrijedan milijun dolara upravo kreće, izraelski ‘know-how’ će ući u Hrvatsku, a hrvatski i izraelski znanstvenici zajedno će raditi na projektima, na razvoju novih tehnologija a to će rezultirati patentima koji će se koristiti u objema državama“, rekao je Primorac.

ODNOSI HRVATSKE I IZRAELA

Izrael je 16. siječnja 1992. priznao Hrvatsku, ali diplomatski su odnosi uspostavljeni tek 1997. godine, nakon što je tadašnja hrvatska vlast pristala objaviti izjavu u kojoj se izraelskom narodu i vladi Države Izrael ispričala zbog zločina počinjenih protiv židovskog naroda za vrijeme Drugog svjetskog rata. Takva je isprika bila jedan od uvjeta za uspostavu punih diplomatskih odnosa. Jedan od izraelskih uvjeta za uspostavu diplomatskih odnosa bilo je i traženje promjena spornih dijelova knjige tadašnjeg hrvatskog predsjednika Franje Tuđmana.

Odnosi između Hrvatske i Izraela posebno su se poboljšali nakon što je u listopadu 2001. u državnom posjetu Izraelu boravio hrvatski predsjednik Stjepan Mesić, a dobri odnosi dobili su i dodatnu potvrdu dvije godine kasnije posjetom izraelskog predsjednika Moshe Katsava Hrvatskoj.

Hrvatski i izraelski dužnosnici često se sastaju na svim razinama, ali dobre političke odnose nije pratila i adekvatna gospodarska suradnja. Iako su izraelski poslovni ljudi, prema izraelskim izvorima, vrlo zainteresirani za ulaganja u Hrvatsku, gospodarska razmjena između dvije zemlje 2006. godine iznosila je samo 33,4 milijuna dolara.

Hrvatska je postala i zanimljivo turističko odredište za Izraelce - tako da posljednjih godina Hrvatsku godišnje posjeti oko 100.000 izraelskih turista.

naše prošlosti", rekao je Sanaderu Peres.

Peres se tijekom svog boravka sastao i s hrvatskim predsjednikom Stjepanom Mesićem, održao je predavanje na Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti, a svoj boravak u Hrvatskoj okončao je posjetom Splitu.

Na novinarsko pitanje hoće li sljedeći puta u Hrvatsku doći kao izraelski predsjednik, Peres je kazao da ne može govoriti u ime onih koji biraju. Izrael bi trebao uskoro, nakon skandala sa seksualnom aferom dosadašnjeg predsjednika Moshe Katsava, izabrati novog predsjednika države.

"Kada pobijedite u ratu, vaš narod je jedinstven i pun pohvala. Kada sklapate mir, vaš narod je pun sumnji i nepovjerenja", Shimon Peres.

SHIMON PERES - DUGOGODIŠNJA BORBA ZA MIROM

Više od pola stoljeća, Shimon Peres svoj je život stavio na službu Državi Izrael i u službu mira, s hrabrošću i odlučnošću.

Shimon Peres, pravim imenom Shimon Perske i jedna od povijesnih ličnosti Izraela, rođen je u Višnjevu na granici Poljske i Bjelorusije 1923. godine, a zajedno sa svojom obitelji preselio se u tadašnju Palestinu kada je imao 11. godina. Odrastao

je u Tel Avivu, a završio višu poljoprivrednu školu Ben Shemen. Nekoliko godina proveo je u kibucima Geva i Alumo, a tijekom boravka u SAD-u studirao je u New Yorku i na Harvardu.

U svojoj dugogodišnjoj političkoj i vojnoj karijeri, vodio je izraelske obrambene

snage tijekom osnivanja Države Izrael, a tijekom četrdesetogodišnje karijere u izraelskom parlamentu bio je na svim višim ministarskim položajima, a u nekim od najtežih razdoblja izraelske povijesti bio je izraelski premijer.

Nobelova nagrada za mir

Šef izraelske vlade bio je i 1977. godine, nakon ubojstva Yitzhaka Rabina. Godine 1984. vodio je vladu nacionalnog jedinstva koja je okončala razdoblje užasne inflacije. Kao ministar vanjskih poslova pokrenuo je pregovore koji su doveli do sporazuma iz Osla s PLO-om, a završio je i dugo pripremani mirovni sporazum s Jordanom. Za svoje zasluge u mirovnom proce-

su na Bliskom istoku, godine 1994. zajedno s Yitzhakom Rabinom i Jaserom Arafatom dobio je Nobelovu nagradu za mir.

Godine 1996 osnovao je Peresov centar za mir, čiji je cilj izgradnja infrastrukture za mir na Bliskom istoku, a zalaže se za socio-gospodarski razvoj, uz suradnju i međusobno razumijevanje.

Godinama je bio izložen snažnim kritikama, čak i unutar svoje Laburističke stranke, zbog svoje neumorne potrage za mirom, ali njegovi naponi zbog toga nisu bili umanjeni. Prema mišljenju analitičara, Shimon Peres odavno je ste-

kao svoje zasluženno mjesto u galeriji velikih državnika povijesti Izraela i jedan je od najvećih svjetskih boraca za mir.

U sadašnjoj izraelskoj vladi na čijem se čelu nalazi Ehud Olmert, Peres izvršava funkcije zamjenika premijera, te ministra za razvoj Negeva i Galileje, te regionalnu gospodarsku suradnju.

Shimon Peres u lipnju je imenovan za novog predsjednika Izraela.

Shimon Peres oženjen je, ima kćerku i

dva sina, te šestoro unučadi.

"Možete ubiti tisuće ljudi, možete oduzeti jedan život: ali ne možete ubiti ideju", rekao je Shimon Peres nakon ubojstva premijera Yitzhaka Rabina.

"Mirovni proces podsjeća na medeni mjesec u minskom polju", Shimon Peres

IZ NAŠEG DOMA

Seder u Domu

Seder je u Domu Lavoslav Schwarz protekao u pravom obiteljskom ugodaju. Okupilo se oko 120 korisnika i njihovih gostiju, a za pojedinim stolovima sjedile su tri generacije - bake, djedovi, djeca i unuci. Bila je to jedna od prigoda kada korisnici zablistaju u svojoj najboljoj odjeći sa svježim frizurama i sretnim osmjesima u krugu obitelji.

Vlado Hur je, kao što to radi već niz godina, predvodio seder, baš onako kao što to sama riječ kaže, polako i po redu. Čitao je dijelove Hagade, a mi smo za njim kušali jedno po jedno jelo s tanjura za seder, u sjećanje na patnju, ali i pronalaženje puta u slobodu naših predaka. Zajedno sa zborom otpjevali smo Ma ništana, Dajenu i Matzot, a potom smo se još dugo ugodno družili uz večeru i kolače od maces brašna.

Smotra pjevačkih zborova i komornih vokalnih sastava domova za starije osobe

Krajem svibnja u našem je Domu bilo neuobičajeno živo. Održana je već peta po redu Smotra pjevačkih zborova i komornih vokalnih sastava domova za starije osobe. Nastupilo je 15 zborova s oko 250 sudionika, a nakon službenog dijela uslijedila je opća veselica s plesom.

Manifestaciju smo prije pet godina zamislili kao okupljanje i druženje osoba smještenih u zagrebačkim domovima umirovljenika, ali je iz godine ugodinu rasla. Svake se godine prijavi po neki novi zbor pri matici umirovljenika ili kulturno-umjetničkom društvu, tako da je prostor naše blagovaonice postao pretijesan za sve koji žele doći. Naša skromna smotra pretvorila se u pravi festival glazbenog amaterskog stvaralaštva starijih osoba. Ponosni smo ako smo imalo pridonijeli razvoju amaterizma starijih u Zagrebu. Ako smo jednu osobu potakli da izađe iz kuće, da redovito odlazi na probe, da se druži, onda smo postigli cilj.

Ove je godine smotru otvorila potpredsjednica Židovske općine Zagreb, osnivača našega doma, gospođa Sanja Zoričić Tabaković, a nama su bili i predsjednik Vijeća gradske četvrti Maksimir Mario Pilaš, te predstavnica Gradskog ureda za zdravstvo, rad i socijalnu zaštitu.

Paula Novak

Posjet OŠ Dragutina Kušlana

U lipnju su Dom Lavoslava Schwarza u okviru programa upoznavanja različitih zanimanja, posjetila dva odjeljenja drugog razreda Osnovne škole Dragutina Kušlana. Najprije su posjetili ambulantu i pojedine korisnike u odjelu za pojačanu njegu kako bi se upoznali s osnovnom zadaćom Doma, a to je pomoć starijim osobama kojima je tuđa skrb neophodna. Potom su nam darovali bogat program: nekoliko igrokaza, pjesama i zaista izvrsne plesne točke. Mi smo im uzvratili poklon izvedbom nekoliko židovskih pjesama uz koje smo svi pljeskali u ritmu, a neki su i zaplesali.

Posjeta se pretvorila u ugodno druženje kojem razlika u godinama nije bila prepreka. Na inicijativu učiteljice, razmijenjene su i note tako da će se Hava Nagila moći čuti i u drugom razredu škole u Kušlanovoj.

POSJETI DOMU LAVOSLAV SCHWARZ

Prošao je Purim, a za nama je i Pesah.

Redovito posjećujem naš Dom te ni ovoga puta nisam izostala.

Pesah je bio osobito svečan. Molitve, koje ne traju predugo zbog nas starijih godišta, fina večerica i prekrasno druženje.

Osobit je doživljaj nas koji slušamo pjevanje domskog zbora „Šalom“, a glasovi naših dama zvuče uvijek uhu ugodno.

Čudesno je kako naša Sara (Šarika) Danon vodi ovaj zbor.

Njezina stručnost, požrtvornost i ljubav prema zboru, prema ljudima koji joj pomažu u ostvarenju cilja, a to je razonoditi, zabaviti i skratiti dane našim domarkama, zaista zaslužuje svaku pohvalu. U ne više zdravom i krhkom tijelu, stanuje neoborivi duh i ljubav. Šarika nije samo vođa zbora, već i dirigentica, kompozitorica, pjevačica i sviračica na glasoviru.

Ali budimo iskreni i poštteni! Bez sudjelovanja entuzijasta i veselja pjevačica svakoj probi - nitko ne bi mogao ništa postići!

U Domu ima još razonode - ima tamo crtačica pa keramičarki, sves-tranih nadarenih umjetnica - kao što je gospođa Ana Telebak, a i druge dame, kao na primjer gospođa Eva Ackerman!

S mnogo pažnje i oduševljenja gospođa Gruda Špicer vodi keramičarke iz čijih ruku izlaze divna djela.

Svaki posjet našem Domu pravi je doživljaj!

Vjerujem da ću im se i ja pridružiti, kao domarka, ne čekajući predugo.

Lea Fuerth Kriesbacher

„ŠALOM“ - ZBOR DOMA LAVOSLAV SCHWARZ

Već od 1998. godine postoji zbor, ako ga tako možemo nazvati, ili skup stanarki Doma Lavoslava Schwarza koje svoje dane krata pjevanjem.

Samo ime zbora - „Šalom“ - govori koliko zadovoljstva i mira unosi među sve stanare Doma. Pomislit ćete da je to uobičajeno, ali nije tako.

Svake srijede, a prije nastupa i češće, treba odraditi probe. Program je raznovrstan, a osmišljava ga gospođa Šarika Danon - od klasike, ladina, jidiša, hebrejskih pjesama pa sve do naših narodnih-izvornih pjesama svih krajeva Hrvatske.

Kako je zbor malobrojan, a glasovi dama u godinama, potrebno je puno truda kako bi se sve uskladilo. Entuzijazmom naše voditeljice i nas postižemo - nadamo se - solidne uspjehe.

Često nam se čini nemogućim ostvariti uspjeh kada se zbor prorjeđuje bolestima, a na žalost i smrti.

Kroz zbor je prošlo 20 sudionika: Marija Mezić, Hanika Šalom, Ana Telebak, Ana Vasiljević, Hana Levi, Mirjana Radman, Helena Majder, Nada Gaon, Mirjana Srnić, Zlata Šterk, Regina Kamhi, Marija Fridrih, Jeliška Bratić, Stanka Vrinjanin Hiršl, Paulina Vujisić, Božica Kiš, Eva Akerman, Agica Puhovski, Lea Pinterić i Silva Janšeković (solistica)

Danas nas je dvanaest, s našom voditeljicom.

Sudjelujemo na svim praznicima od Roš Hašana do Hanuke, Purima i Pesaha, a za sve te praznike pripremamo prigodne programe - pjesme.

Od 2003. godine u mjesecu lipnju, od kada se u Domu Lavoslav Schwarz održava smotra zborova, ansambala svih domova grada Zagreba (i nekih umirovljeničkih zborova), također pripremamo i proširujemo program.

Bili smo gosti Doma Dubrava, a spremamo se prirediti još neke koncerte.

Kratki program izveli smo i u našoj Općini na prezentaciji filma „Opatijo bajna“.

Čini se jednostavno, ali nije tako. Naš se trud isplati jer uz pljesak i pohvale svaki put ugledamo zadovoljna i nasmijana lica u publici - domskoj i drugoj, a često ih uspijemo animirati da zapjevaju zajedno s nama.

Na kraju, naš je zbor otvoren i za one koji nisu stanari Doma, a žele s nama pjevati i družiti se, kako to već i čine naše članice iz vana.

Lea Pinterić

Vrtna zabava u Domu

Naša je vrtna zabava planirana dva mjeseca unaprijed baš za nedjelju 17. lipnja. Produženi vikendi prije i poslije ovog datuma uvjetovali su termin. Čini se da je isti razlog uvjetovao i druga događanja, tako da se u isto vrijeme održavao prvi Židovski filmski festival, kao i izbori za predstavnike nacionalnih manjina. Gotovo nas je uhvatila panika da neće biti posjetitelja, ali smo hrabro nastavili pripreme po sistemu „ništa nas ne smije iznenaditi“. Dovoljno nas je u domu da sami sebi priredimo feštu.

Pokazalo se, međutim, da je ipak najvažnija dobra organizacija. Ima nas malo, ali smo uspjeli stići na sva događanja. Odaziv na izborima je bio izuzetan, dvorana kina Tuškanac je bila puna, a fotografije koje vam šaljemo najbolje ilustriraju kako je bilo kod nas.

Koristim priliku da zahvalim osoblju doma koje je sve pripremila kao i Siniši koji se kao i uvijek pobrinuo za glazbu.

Paula Novak

ISPUNJENA ŽELJA

Što ima ljepše u osobnom životu nego, kada ti se ostvare maštanja.

Ja, Jakica, svoja sam maštanja smjestio u realnost stvarnog života.

Odluka je donijeta. Kao društveno biće moj se život mora nastaviti u zajednici meni ravnih. Naš Dom je mjesto sabiranja nas u četvrtoj dobi života. Dom je točno onakav kakvog sam si zamišljao da je. Izvanredno domaćinski gostoljubiv, s brižnim odnosom cjelokupnog osoblja prema svakom korisniku. Svaki pojedinac slobodan je, poštujući kućni red, da svoje vrijeme koristi onako kako mu osobno odgovara.

Moram ipak reći da je ovaj moj „Dom“ gotovo potpuno dom za žensku populaciju. Naše kolegice, Šarika Danon i Mirjana Radman, u stihu su obradile „Naš Dom“.

Jakica Atias

LJEPI TI JE MAKSIMIR

Lijepi ti je Maksimir
Jer u njemu dom je naš.
Pokraj doma divan park
U kojem je pravi raj.

Ako želiš biti mlad i zdrav,
Vježbaj, vježbaj svaki dan
Ruke gore, tam i 'vam,
Pruži nogu gibaj vrat

Kada uđeš u taj raj,
Obuzme te ugođaj.
Fontanica mramori
Kao da ti govori.

Muziku slušamo ponedjeljkom,
Slikamo, crtamo utorkom,
Srijedom zborno pjevamo,
Četvrtkom tombolu igramo.

Vjeverice skakuću
A ptičice cvrkuću.
Divne ruže mirišu
A domari uzdišu.

Petkom svijeće palimo,
subotom i nedjeljom se odmaramo,
Oko automata se okupljamo
I toplom kavom krijepimo.

Sunca, hlada, vjetrić blag,
Svega ima tu za nas.
Kad na klupu sjednemo
Mladosti se sjećamo.

Praznike slavimo veselo,
Pjesmom i gala večerom,
Utisci su potpuniji,
Kad za stolom sjede najmiliji.

Svud po vrtu cvijeće niče
Preljepo je ko iz priče.
A u lijepom parku tom
Ponosno stoji naš dom.

Jutro počinje u trenirci
Hajdemo svi vježbati.
Elan raste gipkošću,
Žurno na terapiju.

U sklopu predstavljanja dječjih vrtića Grada Zagreba i naš vrtić „Mirjam Weiller“ je u subotu 5. svibnja na Trgu bana Jelačića imao svoj štand, gdje su se zainteresirani mogli upoznati s radom i aktivnošću vrtića Židovske općine Zagreb.

DJEČJI VRTIĆ „MIRJAM WEILLER“ PREDSTAVIO SE U SRCU ZAGREBA

Pripreme za ovaj, djeci i dodama, važan događaj tekle se u opuštenoj atmosferi, a svatko je imao i svoje zaduženje. Pored raznolike ponude dječjih radova, tiskanog materijala, ukrasa i multi-medijalne projekcije, posjetitelji su imali prilike i pročitati što su naši roditelji zapisali o vrtiću.

Veći dio tekstova prenosimo i ovom prilikom:

Nakon preseljenja iz Zadra u Zagreb naišli smo na problem jer niti jedan od kontaktiranih vrtića nije htio upisati moju djecu usred školske godine (njih 30-tak). Ako je i bilo mjesta - nisu primali dijete od 15 mjeseci. Međutim, na svu sreću preporučili su mi vrtić „Mirjam Weiller“. Moram priznati da sam bila malo skeptična kako će se djeca katolkinje i ateista snaći u židovskom okruženju - međutim sad mi je krivo da sam uopće i pomišljala na to!!! Ne mogu reći ništa drugo nego: HVALA, HVALA, HVALA dodama na velikom srcu i volji!

Mama Sare (6 g) i Ive (18 mjeseci)

Ono što život čini interesantnim je niz slučajnosti. Tako smo i mi jednog dana slučajem otkrili vrtić „Mirjam Weiller“, vrtić koji i vama želi predstaviti i toplo preporučiti. Kada morate upisati dijete izvan svih upisnih rokova, polomite noge, iznazivate sve što se čini prihvatljivo iz imenika, vidite i čujete svašta - i što treba i što ne treba. I kad na kraju pokucate na vrata gdje vas prime kao prijatelja, više nema dilema.

Najvažnije je naravno kako dijete doživljava i proživljava svoje vrtičke dane - moje je dijete sretno. I sada kada imam priliku promijeniti vrtić, ne pada mi na pamet. Ne vjerujem da postoji bolje - od prehrane, pristupa hrani, ponašanja za stolom - sve što ste htjeli naučiti svoje dijete, a niste možda sami uspijevali. Ili ste se bojali da bi kućne navike mogli doći u pitanje. Kad dijete doma pleše, pjeva, vježba, glumi, iznenađuje vas pitanjima, znanjem, razumijevanjem, morate biti ponosni, a sve to zahvaljujući predanom radu doda u najboljem vrtiću. Kao roditelj koji svome djetetu želi pružiti najbolje i najsigurnije, ja opet biram dječji vrtić „Mirjam Weiller“ i to iskustvo željela bih podijeliti i s Vama. Mirna srca preporučujem ga i Vama - Vi sada imate priliku birati - zašto ne bi izabrali najbolje.

Mama Saša (Sara 5g)

I would describe this day care as kind and warm, fresh and full of life and activity. I was so happy to find such a safe and carry environment for my son and to see how well all the children interact with one another. The day care providers are absolutely incredible giving each child special attention while at the same time creating the warm family atmosphere which I described. I am more than satisfied with this day care. It is truly a great blessing.

Mom Jocelyn

ZAŠTO VOLIMO VRTIĆ „MIRJAM WEILLER“

Prva saznanja o vrtiću dobili smo putem glasila u centru „Makronova“. Dugo vremena smo tražili vrtić koji bi uopće dopuštao našoj Lei da se i u vrtiću hrani kao kod kuće. U traženju pogodnog vrtića za Leu naslušali smo se svakakvih komentara o načinu prehrane, koji za našu Leicu nije samo pomodni hir, nego zdravstvena nužnost.

Kad smo Vas posjetili na prvi pogled nas je osvojila ljubaznost teta - „doda“. Posebno nam se sviđjelo to što se čistoći i urednosti prostora poklanja velika pažnja. Prisutnost triju teta na cca 20-toro djece je veliki bonus. Ne smijem zaboraviti ni činjenicu što su kod Vas djeca u miješanoj skupini, tako da naša Lea ima mogućnost biti uz veću djecu i naučiti nešto novo, što je iz dana u dan itekako vidljivo. Vaša lokacija u

užem centru grada nam posebno odgovara zbog radnog mjesta supruge, a i stoga što je relativno lako parkirati automobil na pločniku radi dovođenja / odvođenja Lee u vrtić.

Na kraju - i najvažnije od svega - volimo vrtić „Mirjam Weiller“ iz razloga što je Lei Vaš vrtić najljepši, a to nam je jednom prigodom sama rekla.

Željka i Joško (Lea)

Dragi roditelji,

Pišem Vam sa stajališta jedne „obične mame“.

Erika je naše jedino dijete. I sve što ide uz to. Dakle, navikla da je sve njeno, da ona vodi glavnu riječ u kući, da joj se popušta, da jede samo ono što ona voli...

Tome stati na kraj bilo je gotovo nemoguće. Upisom u vrtić „Mirjam Weiller“ riješili smo sve brige i probleme. Njoj je divno. U mješovitoj je grupi, s djecom uzrasta sve do predškolske dobi, te samim time i uči ne samo do svojih dodu već i od starije djece. A oni su super! Toliko se brinu o malima da je Erika uz njih naučila sve. Ostavila je pelene, spava popodne, jede sve, od mesa, juhe, tjestenine, salate, naučila je dijeliti i prije svega ima svoje prijatelje. Mi kao roditelji smo jaaaako zadovoljni i sretni, jer u vrtiću ne samo da uči o svemu, već je i vrtić dobro osiguran od padova i dobro prilagođen svakom vidu igre.

I za kraj. Erika svako jutro pita: „Kud ja idem? Jel ja idem u vrtić? Kod kojih prijatelja?“ A kad dođem po nju, plač i tuga što mora ići doma. Nadam se da sam vam malo približila atmosferu u vrtiću. Ako izaberete „Naš“ vrtić, Vašem djetetu napraviti ćete mu veliku uslugu.

Mama Anita

Moja djeca idu u ovaj vrtić jer sam napokon našla OBIČAN vrtić u kojem se djeca osjećaju POSEBNA, a neću POSEBAN vrtić u kojem se osjećaju OBIČNA.

Mama Kornelija

Nakon četiri godine našeg „vrtičkog“ staža, pred polazak u školu polako i nevoljko počinjemo zatvarati vrata vrtića.

Iza sebe ostavljamo prve riječi, davno zaboravljene pelene i dudu, suze zbog rastanka i odvajanja, prva pravila igre i komunikacije, osnovne boje, prva prijateljstva, najdraže mjesto na šarenom tepihu i još mnogo mnogo toga. Sve to ostavljamo u najskrivenijem kutku, baš onom u koji smo se sakrili pri prvom ulasku u vrtić...

Hvala vam što ste Luku čuvali, brinuli o njemu, učili ga i učili s njim, imali vremena saslušati ga, imali strpljenja uspravljati ga, imali nježnosti pridržati ga.

No najveća i najiskrenija hvala na tome što ste, svojim svakodnevnim i nesebičnim davanjem, Luki pružili ljubav, iskrenost, toplinu i pažnju.

To nosimo sa sobom!

Luka i mama Laila

Ponosno smo primijetili da smo se jedini sjetili postaviti iza štanda stolove i stolce za one koji bi željeli nešto nacrtati ili napraviti.

Najveće uzbuđenje zavladao je kada su se okupili gotovo svi naši roditelji i djeca, te napravili odličnu atmosferu. Dodatno oduševljenje nastalo je kada smo napokon dočekali i naš film na velikom platnu na kojem su se prikazivale sekvence iz filmova različitih dječjih vrtića.

Sve u svemu stvarno smo uživali!

Puno, puno hvala svima onima koji su nam pomagali, no najviše našim roditeljima koji su se zdušno uključili i navijali kraj štanda!!!

Veseli vikend u vrtiću

Ovoga puta odlučili smo proslaviti kraj godine cjelodnevnim događanjem za velike i male

Unatoč povremenim pljuskovima, nismo se dali smesti i proveli smo se odlično.

U vrtiću smo igrali igre bez granica, zajedno s roditeljima plesali i veselili se

a u dvorištu su nam naši tate pripremili odličan roštilj gdje smo na kraju svi zajedno obilato klopali...

Teška srca smo se oprostile od naših školaraca i zaželjeli im puno uspjeha u školi!

Djeca koja redovito pohađaju Nedjelju školu Židovske općine Osijek, pod vodstvom Nives Beissmann, za Ha Kol su napisali zašto vole ići u Židovsko odmaralište u Pirovcu...

Zašto volim ići u Pirovac?

LEA KASABAŠIĆ - Pirovac volim zbog mora, prijatelja, igrica, zabave koja u Pirovcu nikada ne prestaje, zbog madrihima koji se trude da nam nikada ne bude dosadno.

EMMA ŠTERN - Zato što mi je tamo lijepo, imam puno prijatelja, mogu naučiti još ponešto o židovskim običajima i uvijek učimo kroz igru. Madrihimi su super, teme su uvijek zanimljive, dva puta na dan se kupamo u moru, a ponekad imamo i noćno kupanje. Jedino što ne volim u Pirovcu je jutarnje razgibavanje.

EMA KRAMAR - Volim ići u Pirovac jer tamo ima puno djece i svi su zanimljivi. Najviše volim kupanje. Isto tako volim večernji program i stanice. Omiljeni dan je subota, jer se tada ide u grad.

ANA-MARIJA - Zato što imam puno prijatelja s kojima se svake godine sretnem i naravno svake godine bude i malo ljubavi. Igramo razne igre, imamo pet obroka dnevno, kupanje dva puta dnevno, odlazak u grad da si uvijek nešto želimo. U Pirovcu Svi koji dođu jednom, ponovno se vraćaju. Ako dođete, vidjet ćete i sami zašto.

MAJA VIZENTANER - Volim Pirovac zbog prijatelja, kupanja, zabave, igre, stanica, radionica, odmora od brata...To je sve čega se mogu sjetiti.

INGA DESANČIĆ - Volim Pirovac jer je tamo more i tamo su mi prijatelji. Super se vezamo i provodimo. Zalazak sunca je poseban. Tamo sam se i zaljubila, ali neuzvraćeno. Pomalo mi je smetalo jutarnje razgibavanje, ali sam i to preživjela. Hrana je super, užina odlična. Raspored soba mi se nije svidio. Grad je super i „kampiranje“ ondje je stvarno posebno.

REBECCA BEISSMANN - Volim Pirovac jer uvijek upoznam puno novih prijatelja. Tamo je uvijek zabavno i poučno. Madrihimi su uvijek tu da nam pomognu i stvarno se trude oko nas. Ne volim jutarnje razgibavanje.

LIDIJA PINTER - Sviđaju mi se kuharice i sve osoblje koje radi tamo. Sviđa mi se kupanje dva puta dnevno. Sviđa mi se odlazak u grad. Sviđa mi se ludo društvo koje stalno izvodi gluposti. Sviđa mi se što imamo čuvare Mladena i Sašu koji patroliraju po noći da se nešto ne bi dogodilo.

SARA ŠTIMAC - Prošle godine sam bila prvi put. Sviđa mi se hrana. Volim stanice. Volim Pirovac jer se vezamo i odmaramo se od škole. Ne godi mi jutarnja vježba, ali obožavam kupanje. Pirovac volim jer sam tamo stekla nove prijatelje.

SARA BEISSMANN - Volim Pirovac zato što se tamo kupamo i zato što imamo stanice, a na stanicama ima svašta.

IAN BEISSMANN - Zato što u tom kampu i nešto naučimo i ludo se zabavljamo.

Drugi europski forum direktora židovskih općina (Barcelona, 27. - 29. svibnja) 2007.

Nakon višegodišnjeg iskustva u organizaciji seminara za zaposlenike i volontere pri židovskim organizacijama, European Council of Jewish Communities i JDC došli su na ideju organizirati skup na kojem će se sastajati isključivo oni profesionalci koji se nalaze u samom vrhu hijerarhijske ljestvice židovskih općina i srodnih organizacijskih oblika. Kombinacija poduke s područja upravljanja i organizacije židovske općine, proučavanja židovskih izvora te, prije svega, razmjena iskustava, odlično je prihvaćena na Prvom forumu direktora održanom u Pragu prije nešto više od godine dana.

Drugi je Forum okupio gotovo četrdeset djelatnika židovskih općina iz Europe koji su stigli u istoj funkciji, ali s različitim titulama dodijeljenim im od lokalnih zajednica. Prevladavali su tajnici, glavni tajnici, direktori i izvršni direktori, a za navedene titule nije bilo moguće primijeniti bilo kakvo pravilo vezano uz geografsku pripadnost jer općine iz susjednih ili vrlo bliskih zemalja imaju potpuno različite kriterije pri imenovanju funkcija. Uz nekolicinu iznimaka, svima je ipak bilo zajedničko da rade u organizacijskom obliku koji nosi isto ime - židovska općina. Doista malobrojne iznimke predstavljale su dvije organizacije koje se bave socijalnom skrbi te jedna organizaciju koja se bavi isključivo židovskim obrazovanjem.

Okupili su se predstavnici Španjolske, Ujedinjenog Kraljevstva, Francuske, Njemačke, Češke, Poljske, Rusije, Estonije, Litve, Latvije, Švedske, Finske, Nizozemske, Bugarske, Švicarske, Italije i Hrvatske. Neke su zemlje imale svega jednog, a druge su predstavljali direktori općina iz različitih gradova.

Važna razmjena iskustava

Forum je koncipiran kao intenzivno interaktivno učilište sadržaj kojega su činila predavanja i radionice na teme modela i organizacije židovske općine, programske ponude, židovske tradicije, principa i izvora na kojima se temelje. Neke od općina predstavile su vlastitu organizaciju i programe te iznijele vlastita iskustva u radu. Na izričit zahtjev sudionika prošlogodišnjeg praškog foruma, organizator je pripremio i posebne radionice s područja modernog upravljanja i u tu je svrhu u pomoć pozvao profesionalce iz tvrtke K2L koja svoje usluge pruža velikim korporacijama s područja EU.

Najvrjedniji segment ovog okupljanja, prema mišljenju većine, bila je upravo razmjena iskustava, ona formalna, unutar pripremljenog programa, i ona neformalna, ostvarena kroz razgovore i druženja. Tri dana intenzivnog programa i komunikacije pokazala su da sve općine, bez obzira na brojnost članstva, povijest i tradiciju te poneke specifičnosti, imaju slične probleme koji bi se mogli sažeti u tri točke:

Brojni su sudionici ocijenili ulogu velikih europskih židovskih organizacija izrazito važnom, ali nedostatnom i previše ispolitiziranom u smislu povezivanja i zaštite pojedinih organizacija. Izlaz nalaze u potencijalu europskih općina i stvaranju boljih veza među njima, a u svrhu razmjene ljudi i iskustava te zajedničkom nastupu u svrhu ostvarivanja svih vrsta ciljeva i interesa.

- problem pasivnog članstva odnosno kreiranja programa koji bi u zajednicu privukli veći broj ljudi
- problem financiranja zajednice koji se manifestira kao odnos rastućih potreba i limitiranih izvora prihoda te definiranje kriterija za određivanje prioriteta financiranja
- problem objedinjavanja potreba članstva odnosno kvalitetan odgovor na dijametralno različite interese pojedinih grupacija unutar općine (vjerske, nacionalne, kulturne i sl.)

U profesionalnom radu većina je sudionika, na više ili manje formalan način, izrazila nezadovoljstvo odnosom i radom volonterskih upravljačkih struktura, posebice manjkom njihova interesa i nedostatnom pripremom za donošenje odluka te činjenicom da za svoje odluke nisu nikomu odgovorni. Posebna tema bila je sukob interesa na relaciji između tzv. religioznih i nereligioznih Židova. Pojam religioznosti odnosno prepoznatljive i vidljive manifestacije istoga, izazvao je brojne diskusije o kompetencijama u davanju ocjena o tome tko je vjernik, a tko to nije te pretenzijama nekih "religioznih" židovskih grupacija za preuzimanjem "monopola" na židovstvo uz tvrdnje o njihovoj autentičnosti, autohtonosti te zaslugama za očuvanje židovstva kroz povijest.

Brojni su sudionici ocijenili ulogu velikih europskih židovskih organizacija izrazito važnom, ali nedostatnom i previše ispolitiziranom u smislu povezivanja i zaštite pojedinih organizacija. Izlaz nalaze u potencijalu europskih općina i stvaranju boljih veza među njima, a u svrhu razmjene ljudi i iskustava te zajedničkom nastupu u svrhu ostvarivanja svih vrsta ciljeva i interesa.

Započele su pripreme i za Treći forum, a moji su kolege, u međuvremenu, za naše čitateljstvo obećali pripremiti kratke tekstove kojima bi predstavili svoje općine.

Dean Friedrich

Konferencija u Stockholmu

U Stockholmu je od 2. do 5. lipnja 2007. održan sastanak Izvršnog odbora Svjetske organizacije židovskih žena (ICJW -International Council of Jewish women), na kojem je sudjelovala predsjednica Unije židovskih žena Hrvatske dr. Melita Švob. Tom prilikom je održan i sastanak Europske organizacije židovskih žena.

Postoje regionalne organizacije, u europskoj je predsjednica Gillian Gold iz Londona. Osnovani su i brojni odbori, u nekima od njih surađuju članice naše organizacije. U Odboru za obrazovanje nalazi se Ana Lebl iz ženske sekcije u Splitu, a u odboru za interkulturalizam i međureligijsku suradnju dr. Jelica Polić- Babić iz Zagreba.

ICJW ima značajnu ulogu u zaštiti žena, ne samo židovskih, u borbi protiv rasizma i antisemitizma, protiv nasilja i trgovine ljudima, u borbi za jednakopravnost, zaštitu zdravlja i okoliša itd. ICJW podupire brojne projekte i organizacije, a redovito organizira Rosa and Esteban Herzceg Jerusalem seminar for Jewish education.

Domaćin sastanka bio je Jewish women's Club u Stockholmu (Judoska Kvinnoklubben). Predsjednica je Vivianne Nisell, a mnogo se angažirala Nana Jawitz, Helen Rubinstein i brojne druge članice jer smo u njihovim prostorijama održavali sastanke i ručali (što smo sve morali sami platiti).

Organizacija židovskih žena Švedske osnovana je 1931. godine i, kao u svim organizacijama tog doba, glavna im je bila karitativna djelatnost, posebno pomoć ženama i djeci. U posljednje vrijeme se aktivnost proširila na kulturne i prosvjetne aktivnosti... Organiziraju se muzičke večeri, izleti, predavanja, a ove godine organiziran je i seminar «Tradicija i obnova- kako se promijenio naš židovski način života» u kojem su sudjelovale žene triju generacija (problem velikog broja mješovitih brakova)... Organizacija daje stipendije, pomaže ljetni kamp, židovsku školu i vrtić, dom za stare gdje svakog tjedna priređuje programe i Kiduš nakon službe za šabat.

ICJW je jedna od najstarijih židovskih ženskih organizacija, osnovana još 1912. godine i danas su u nju učlanjene 52 organizacije iz 47 zemalja, među njima i Unija židovskih žena Hrvatske.

Predsjednica ICJW je Leah Aharonov iz Izraela.

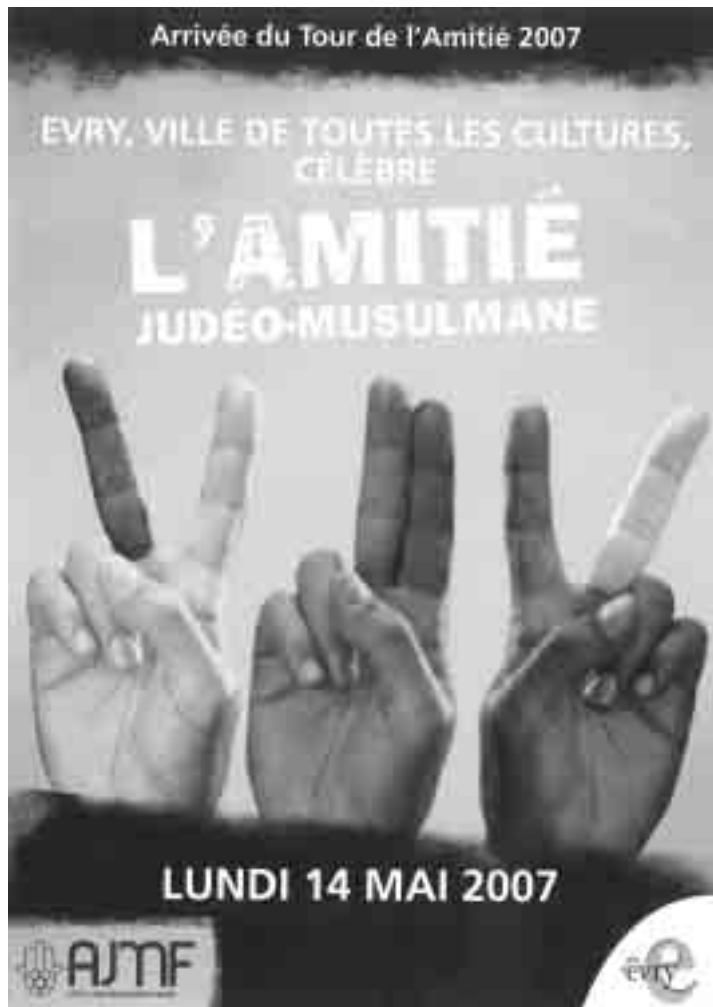
ICJW je član brojnih međunarodnih organizacija kao UN, ECOSOC, UNICEF, UNESCO, Vijeća Europe, European Women's lobby, Religions for Peace, International Coalition for Agunah Right, Jewish congress, Memorial foundation for Jewish culture, World Jewish restitution organization itd

Poblize informacije možete naći na WEB stranici www.icjw.org.

Počasno mjesto imala je nekadašnja predsjednica, a susreli smo i suprugu rabina Judith Narrove koja je bila i kod nas u Zagrebu i u Osijeku i držala predavanja.

Nakon Kabalat Šabata u velikoj stockholmskoj sinagogi, organizirana je večera u reprezentativnoj dvorani židovske općine. Uz bogat «švedski stol» za raspoloženje su se brinuli razni govornici, među njima i rabi Morton Narrove i kantor Maynard Gerber (s kojim smo svi morali pjevati). Tom prilikom smo čuli

priču o prvom Židovu koji je došao u Stockholm, pa čak i vidjeli njegov portret među tridesetak portreta raznih bivših predsjednika i rabina koji su okitili zidove svečane dvorane.

Prvi Židov koji je došao u Stockholm 1774. zvao se Aaron Isaac, a osobno ga je pozvao kralj Gustav III (prije toga su židovski imigranti morali konvertirati). Aaron je osnovao prvu židovsku organizaciju u Švedskoj nakon što je uvjerio kralja da dozvoli imigraciju deset Židova iz Njemačke. Pretpostavlja se da sada ima oko 18.500 Židova u Švedskoj najviše u Stockholmu, Gothenburgu i Malmou.

I u subotu je bila služba u velikoj sinagogi, a zatim Kiduš u društvenim prostorijama, u Judaica House te razgledavanje (židovskog) Stockholma. Postoje lijep židovski muzej, tri sinagoge, židovska groblja i spomenik žrtvama holokausta (uz sinagogu s 8.000 imena ubijenih članova obitelji Židova u Stockholmu) te spomenik Raoulu Walenbergu (švedskom

diplomatu koji je spašavao Židove u Budimpešti i kasnije ubijen u SSSR-u.). Ja sam iskoristila bolji način razgledavanja (autom) uz divno vodstvo Mirka Šošarića, sina naše drage članice Zlate Švabenic, koji živi u Švedskoj.

U nedelju 3. lipnja, nakon napornih sastanaka, bili smo pozvani na prijem «Open House» (otvorena kuća) na koji su mogli doći svi (ne samo Židovi) i uživati u bogatom posluženju i kon-

Židovska zajednica u Stockholmu je zajednička organizacija za ortodoksne, konzervativne i liberalne Židove koji surađuju. Postoje tri sinagoge s tri različite religiozne tradicije. Velika sinagoga, u kojoj smo i mi bili, otvorena je 1870. godine (arhitekt Frederik Wilhelm Scolander). Postoje još dvije ortodoksne sinagoge Adat Jeschurun i Adat Jisroel.

certu jidiš pjesama koje je izvodio mali orkestar i izvanredna pjevačica Sofia Berg-Bohm.

Ponedjeljak 4. lipnja bio je naporan - cijeli dan se sjedilo na sastancima.

Mnogo je rasprave bilo o novoj ICJW Web stranici, koju je predlagala predsjednica Leah Aharonov. Većini članica izvršnog odbora činilo se nepotrebnim angažiranje skupe profesionalne ekipe.

Vrlo dugačak i sadržajan dnevni red sastanka u Stockholmu pokrivaio je brojne aktivnosti, izvještaji i materijali bili su unaprijed tiskani i razaslani, a samo je Izvještaj o proračunu predodčen i prihvaćen na samoj sjednici.

Donesena su pravila o dobivanju "granta" za sudjelovanje na sastancima ICJW-a, koji se financiraju iz Stela Rosan i novog Leila Siegel fonda, a nova su pravila i za potporu organizacijama koje su u velikoj nuždi i prijeli im prekid aktivnosti. C.A.M.I. iz Argentine, organizacija koja se brine za ugrožene stare i bolesne žene, dobila je jednokratnu pomoć za nastavak svojih aktivnosti.

U samo dva dana programa čuli smo i nekoliko vrlo interesantnih predavanja i prezentacija. Tako je jedno predavanje bilo posvećeno organizacijama koje se brinu o ugroženim ženama (i djeci) u Švedskoj i osnivaju posebne kuće za njihov prihvata.

Drugo predavanje imala je Barbara Spektre iz Europskog instituta za židovske studije u Švedskoj (Paideia), koji organizira jednogodišnje studijske programe

Većina žena koje traže zaštitu su imigranti te postoje savjetovališta na 12 jezika i posebno za mlade žene od 18-24 godine zbog prevencije trgovanja i prostitucije. Tu je posebno angažirana organizacija Terrafem koju vodi Debbie Nujun (Kurdskog je porijekla i živi u Švedskoj). Ona blisko surađuje sa ROKS-om, švedskom organizacijom za zaštitu žena, a svi imaju potporu države u svojim aktivnostima.

S njom je bila i jedna studentica iz Srbije, od koje smo saznali za brojne studente iz područja ex- Jugoslavije i bilo bi korisno da se i naši omladinci prijave.

Posebno je interesantna bila diskusija o aktivnosti Judeo-muslimanskog društva

(AJMF) u Francuskoj koje organizira posebne ture po školama i drži predavanja, distribuirala publikacije itd.

O europskom ženskom lobiju (LEF) govorila je June Jacobs. U tu je značajnu organizaciju učlanjeno 26 nacionalnih organizacija, među njima i Hrvatska.

Posebno su bile zastupljene i aktivne predstavnice iz Belgije (koje su angažirane i u internacionalnim organizacijama i Europskoj uniji). Njihov prijedlog da se slijedeća konferencija ICJW-a održi u Bruxellesu u ožujku 2008. je prihvaćen. Kada su me pitale koliko će nas doći na tu konferenciju, ja sam odgovorila: «Najmanje desetak».

To je zapravo malo, jer sam ranije vodila cijele autobuse na sastanke ICJW-a u Budimpešti ili Pragu.

Ukratko, bilo je divno ponovo se susresti i vidjeti stare prijateljice koje godinama

predano volonterski rade i veoma ozbiljno shvaćaju svoje poslanstvo i ulogu židovske žene.

Melita Švob

OBAVIJEST PREŽIVJELIMA IZ HOLOKAUSTA I KORISNICIMA USLUGA ODBORA ZA SOCIJALNU SKRB

Židovska općina Zagreb dobila je dodatna sredstva za pomoć preživjelima iz Holokausta koja sada uključuju i mogućnost dobivanja jednokratne subvencije za hitne popravke u kući, plaćanje režijskih troškova, troškova najma, troškova nabavka odjeće i obuće i slično.

Za cijelo područje Hrvatske na raspolaganju su u 2007. godini: fond Claims konferencije, ICHEIC fond, Švicarski fond i Hungarian Gold Train fond. Pomoć iz jednog fonda ne isključuje pomoć iz drugoga.

Pozivamo sve osobe koje su na listi primatelja jednokratne pomoći Švicarskog fonda ili su primatelji mirovine Claims konferencije da se za dodatne informacije obrate Uredu Židovske općine Zagreb. Rado ćemo Vam pružiti dodatna objašnjenja i informacije o mogućnostima dobivanja pomoći, kriterijima za dobivanje iste, radu Odbora za socijalnu skrb, Komisije za preživjele iz Holokausta i odgovoriti na sva Vaša pitanja. Dogovorite već sutra sastanak u Uredu ŽOZ ili u Vašem domu i pružit ćemo Vam svu pomoć u pripremi molbe i odgovarajuće dokumentacije. Usprkos svim problemima vezanim uz pripremu dokumentacije, čekanje i kašnjenje doznaka iz inozemstva, iskustva iz proteklih godina pokazala su da su sredstva svih navedenih fondova ipak u cijelosti pristigla krajnjim korisnicima u tekućoj godini i bila u potpunosti iskorištena.

Zbog bolesti socijalne radnice sve poslove vezane uz socijalnu skrb i pomoć preživjelima iz Holokausta preuzelo je tajništvo ŽOZ.

Pomoć inozemnih fondova iskoristiva je isključivo do kraja kalendarske godine, nije prenosiva i ne može se koristiti u druge svrhe.

Dogovorite sastanak u Uredu ŽOZ već danas!

Pripremite svoju prijavu na vrijeme!

Javite se odmah!

Pomoć je namijenjena Vama!

MAZEL TOV, ISRAEL!

Izrael je krajem travnja proslavio svoj 59. rođendan. Izraelski dan nezavisnosti - Yom Ha'atzmaut - slavi se, prema židovskom kalendaru, 5. ijar, na godišnjicu proglašenja Države Izrael. Taj dan ima posebno značenje za sve stanovnike Izraela, koji su aktivno sudjelovali u stvaranju države i koji su bili očevici promjena u zemlji tijekom posljednjih 59 godina.

Glavna proslava izraelske nezavisnosti tradicionalno počinje na Brdu Herzl, u Jeruzalemu, gdje je pokopan vizionar Theodor Herzl i drugi izraelski čelnici. Ceremonija se održava pod pokroviteljstvom predsjednika Knesseta i počinje molitvom. Zatim 12 izraelskih građana pale svijeće, koje predstavljaju 12 izraelskih plemena. Građani koji pale svijeće biraju se kako bi predstavljali razne faze u borbi Izraela za stjecanjem nezavisnosti i za preživljavanjem. Nakon paljenja svijeća, diže se izraelska zastava i pjeva Hatikva, izraelska himna

Izraelski političari u svojim su porukama za Dan nezavisnosti isticali svoju odlučnost da ojačaju zemlju u budućnosti, u političkom i u gospodarskom smislu.

„Izrael nije odustao od svog sna o miru“, kazala je vršiteljica dužnosti predsjednika i predsjednica Knesseta Dalia Itzik.

„Uspostavljanje Države Izrael, rođene iz pepela holokausta, bilo je ostvarenje dugogodišnjeg sna židovskog naroda. Tijekom 59 godina gradili smo i razvijali moderno društvo“, rekao je premijer Ehud Olmert.

Izraelci rođendan svoje zemlje najčešće provode u prirodi, sa svojim obiteljima i prijateljima. Diljem zemlje gradska vijeća i lokalne vlasti organiziraju javne proslave, na kojima sudjeluju i poznati izraelski umjetnici, a sa zvučnika odjekuje izraelska muzika. Večer obično završava velikim vatrometima.

Na Dan nezavisnost dodjeljuje se i niz državnih nagrada: za židovske studije, književnost, obrazovanje, znanost, poljoprivredu, medicinu i umjetnost.

Izrael je svoj 59. rođendan proslavio s 7. 150.000 stanovnika, objavio je izraelski Središnji odbor za statistiku.

Godine 1948. kada je proglašena Država Izrael, zemlja je imala 806.000 stanovnika, a njih trećina još uvijek živi u Izraelu.

Prema istom izvješću, koje se redovito objavljuje za Dan nezavisnosti, 5.725.000 stanovnika, odnosno 80 posto, su Židovi, a većina ostalih Arapi.

Stanovništvo Izraela povećalo se za 121.000 stanovnika od prošle godine. Većina tog prirasta stanovništva, 89 posto, predstavlja prirodni prirast.

Od prošlogodišnjeg Dana nezavisnosti, u Izraelu je rođeno 148.000 beba.

Oko 44 posto stanovništva živi u gradovima koji imaju 100.000 ili više stanovnika.

Tel Aviv je godine 1948. bio jedini grad u Izraelu koji je imao više od 100.000 stanovnika: tada je brojao 248.500 stanovnika.

Danas Izrael ima pet gradova s više od 200.000 stanovnika: Jeruzalem, Tel Aviv, Haifu, Rishom Letzion i Ashdod. U tih pet gradova ukupno živi 1.810.300 stanovnika odnosno oko četvrtinu ukupnog stanovništva zemlje.

U ruralnim područjima živi oko 8 posto stanovništva Izraela, a to uključuje i 119.700 članova kibuca. Kada je proglašena Država Izrael, u kibucima je živjelo 6 posto stanovništva.

'Kibbutz Contemporary Dance Company' skupina je umjetnika koji koreografijom svojih tijela stvaraju svjetski poznate plesne kreacije. Čini ju 16 plesača koji izvode posebni repertoar namijenjen djeci svih uzrasta i njihovim obiteljima, a plešu u Izraelu i na međunarodnim scenama. Nastupaju u vrtićima, školama, raznim centrima i na kulturnim događanjima, a za svoj su rad stekli priznanje kritike i publike za edukacijsku i umjetničku vrijednost. Umjetnički kvalitet jedini je kriterij po kojem se vrednuje plesna skupina Kibbutz Contemporary Dance Company, pa ju tako, osim Izraela, čine plesači iz Rusije, Japana, Švedske, Španjolske...

Virtuoze modernog plesa pod nazivom 'Kibbutz Contemporary Dance Company' 1970. je utemeljila Yehudit Arnon, međunarodno poznata umjetnica izražavanja kroz ples. Njezin učenik je svjetski priznati koreograf Rami Be'er, dugogodišnji umjetnički direktor 'Kibbutz Contemporary Dance Company'. On je koreograf, dizajner scene i kostimografije plesne poslastice 'Upon reaching the Sun'. Kroz dugi niz godina Yehudit Arnon stekla je međunarodnu prepoznatljivost na području performance umjetnosti. U lipnju 1997. primila je International Society for the Performing Arts (ISPA) 'Distinguished Artist Award', nagradu Međunarodnog udruženja za umjetnost performansa za izniman doprinos svijetu plesa kreativnim talentom i inspiracijom.

'Kibbutz' je tijekom posljednjih nekoliko godina uvelike poistovječivan s djelima njihova Umjetničkog direktora - Ramija Be'era. Njegove kreacije zaslužne su za međunarodnu priznatošću skupine koja često gostuje na svjetskim pozornicama, a turnejama obilazi SAD, Kanadu, Južnu Ameriku i Europu. Njegov rad pobuđuje velik interes i znatiželju u Izraelu i inozemstvu, a rezultat toga je stalan rast potražnje za nastupima na svjetskim pozornicama. Be'er temelji čarobne koreografije na kombinaciji klasične glazbe, živopisnih kostima, oduševljavajućih dodataka i posebnih svjetlosnih efekata. Izvedbom originalnih kreacija Ramija Be'era, KCDC je stekao ekskluzivan i jedinstven karakter koji čini njegov zaštitni znak u Izraelu i inozemstvu.

Izrael je svoj 59. rođendan proslavio i u Zagrebu prijemom, koji je organiziralo Izraelsko veleposlanstvo u Zagrebu i veleposlanik Shmuel Meiom te prekrasnom predstavom jednog od najpoznatijih svjetskih plesničkih skupina Kibbutz Contemporary Dance Company.

Na prijemu u zagrebačkoj koncertnoj dvorani Vatroslav Lisinski okupio se veliki broj predstavnika hrvatske židovske zajednice te visoki predstavnici hrvatskog političkog i javnog života.

U prepunoj dvorani Vatroslav Lisinski, nakon prijema, nazočni su mogli uživati u spektaklu pokreta, boja i zvukova pod nazivom 'Upon Reaching the Sun' plesnih virtuoza Kibbutz Contemporary Dance Companyja. Izraelska plesna skupina u Zagrebu je gostovala u sklopu 24. tjedna suvremenog plesa, a povodom obilježavanja Dana državnosti Države Izrael.

'Upon reaching the Sun' otplesalo je 16 mladih plesača sa svih strana svijeta - iz Rusije, Francuske, Izraela, Brazila, Japana, Švedske. Svi oni dijele zajedničku ljubav prema plesu i kroz njega izražavaju čitavu lepezu emocija.

Yehudit Arnon

Yehudit Arnon rođena je u Komarnu, tadašnjoj Čehoslovačkoj. Drugi svjetski rat Yehudit je provela po koncentracijskim logorima.

Nakon kraja rata u Budimpešti se priključila pokretu mladih Hashomer Hatzair, u okviru kojeg je pronašla ples kao sredstvo vlastitog izražavanja.

Sa svojim suprugom je 1948. godine emigrirala u Izrael i priključila se kibucu Ga'aton, smještenom u zapadnoj Galileji, gdje je utemeljila plesni centar i posvetila se podučavanju plesa. Yehudit Arnon ubrzo je utemeljila skupinu „Kibbutz Contemporary Dance Company“, koja privlači mlade talente iz raznih kibucua.

Kao umjetnička direktorica, sve do 1996. godine, Yehudit je oblikovala repertoar plesne skupine. Ostvarila je suradnju s velikim i poznatim koreografima čija djela uspješno izvode po čitavom svijetu. Tijekom godina, Kibbutz Contemporary Dance Company postao je jedna od najpoznatijih izraelskih plesnih skupina.

YOM
HAZIKARON - U
SJEĆANJE NA
POGINULE

Dan sjećanja na poginule u izraelskim ratovima i ove je godine započeo minutom šutnje i spuštanjem zastava na pola stijega. Od uspostave prvog židovskog naselja izvan starih jeruzalemskih zidina, 1860. godine, otkako Židovi broje poginule, u borbama je poginulo 22.305 osoba.

Tijekom prošle godine na taj popis dodano je još 233 imena, a taj broj uključuje i ranjene veterane Izraelskih obrambenih snaga koji su preminuli tijekom godine.

Yom Hazikaron - Dan sjećanja na poginule u izraelskim ratovima obilježava se tjedan dana nakon Dana sjećanja na žrtve i heroje holokausta i to je dan sjećanja na sve one koji su poginuli u borbi za uspostavu Države Izrael i u borbi za njezinu obranu.

Tijekom protekle godine 119 osoba poginulo je tijekom rata u Libanonu, koji je trajao 33 dana i koji se osjećao i u Izraelu - 66 civila poginulo je u neprijateljskom djelovanju, od kojih neki i u napadima raketa ispaljenim iz Libanona na izraelske ciljeve.

Prema statističkim podacima, od uspostave Države Izraela u neprijateljskom djelovanju poginulo je 1.635 civila.

Izraelski dužnosnici obišli su 43 vojna groblja u zemlji i na grobove poginulih položili cvijeće i male izraelske zastave, a Yom Hazikaron završio je tradicionalnim paljenjem svijeća na Brdu Herzl u Jeruzalemu, nakon čega su uslijedile proslave 59. izraelskog Dana nezavisnosti.

„Rat za uspostavu nezavisnosti još uvijek traje, a put do mira i sigurnosti još je dug“, kazala je vršiteljica dužnosti predsjednika Izraela Dalia Itzik, povodom Yom Hazikarona.

„Okruženi smo neprijateljima koji još moraju prihvatiti naše postojanje i moramo biti spremni na prijetnje iz bliza i iz daleka“, dodala je.

„Večeras kada se naš narod ujedinjuje u sjećanju na poginule, moramo se sjetiti da upravo njima moramo zahvaliti uspjehe Države Izrael, koja je još uvijek mlada i krhka“, zaključila je Dalia Itzik.

JEWISH FILM FESTIVAL
LONDON - ZAGREB

(15.-17. LIPNJA 2007.)

KINO TUŠKANAC, ZAGREB

Dragi itatelji Ha-kola, zadovoljstvo mi je u nekoliko riječi podijeliti s Vama uspjeh prvog "Jewish Film Festival London-Zagreb" održanog od 15. do 17. lipnja, u zagrebačkom kinu Tuškanac.

Fotografija: Denis Lovrović

Organizator ovog festivala je studio Magen d.o.o., koji je osnovala Židovska općina Zagreb, a koji osim pružanja usluga grafičkog oblikovanja već dugi niz godina sura uje na projektima vezanim za kulturu i razvoj manjinskih zajednica u Hrvatskoj.

"Jewish film festival London-Zagreb" raen je po licenci UK Jewish Film festivala iz Londona, gotovo najvećeg svjetskog židovskog filmskog festivala koji se održava već jedno desetljeće. Cilj ovog festivala je poticanje dijaloga o općim židovskim pitanjima, o istraživanju raznolikosti židovskog naćinazivota, te identiteta.

Trodnevni festival židovskog filma koji se održavao u kinu Tuškanac izazvao je velik interes publike tako da je dvorana na otvorenju bila premala da primi svu publiku. Ponosni smo da je interes za ostale projekcije bio isto toliko velik. Od deset prikazanih filmova, najposjećenije projekcije su bile za "West Bank Story" u kategoriji kratkog filma, "Watermarks" u kategoriji dokumentarnog filma i dugometražni igrani film "Live and Become".

Zahvaljujemo svim selektorima, suradnicima, volonterima, prijateljima na nesebičnom trudu, znanju i vremenu koje su uložili u realizaciju festivala, te sponzorima, donatorima, partnerima, medijskim pokroviteljima i posjetiteljima bez kojih se ovaj festival ne bi mogao održati.

Više o festivalu i ljudima koji su pomogli u organizaciji u sljedećem broju Ha-kola.

Pozivam Vas da posjetite službenu stranicu festivala jff-london-zagreb.com na kojoj možete pronaći i više informacija.

Nataša Popović, direktorica Jewish Film Festivala London-Zagreb

YOM HASHOA U VIROVITICI

U organizaciji Židovske općine Virovitica u povodu Yom Hashoa, dana patnje i junaštva, i ove godine je na mjestu nekadašnje sinagoge u Virovitici u Ulici Matije Gupca na broju 4 polaganjem vijenaca, cvijeća i paljenjem svijeća odana počast žrtvama holokausta. Uz predstavnike malobrojne virovitičke Židovske općine, predvođene obitelji Marka Weissa, komemoraciji je nazočio Virovitičko-podravski župan dr. Stjepan Feketić, koji je zajedno s predsjednikom Županijske skupštine Borisom Hlavatijem i zamjenikom, dožupanom Zvonimirom Šimićem položio vijenac, a u ime grada Virovitice cvijeće je položio Marc Sojat, pročelnik za društvene djelatnosti.

Okupili smo se na ovome mjestu da bismo odali počast nevinim žrtvama jednog mračnog razdoblja za koje se nadamo da se nikada više neće ponoviti - istaknula je u svom obraćanju dr. Vesna Žigman u ime Židovske općine Virovitica, podsjetivši kako su se prve židovske obitelji doselile na područje Virovitice 1790. i kako se njihov broj u narednim godinama stalno povećavao. Godine 1910. Virovitica je imala ukupno 8.140 žitelja, a od tog broja

njih 233 bili su Židovi. Godine 1921. broj Židova u Virovitici se povećava i iznosi 278 žitelja te je tako židovska zajednica po brojnosti bila odmah iza hrvatske zajednice. U Drugom svjetskom ratu došlo je do pogroma te zajednice.

Broj Židova poslije Drugog svjetskog rata bio je više nego desetkovan, jer je holokaust učinio svoje. Godine 1941. u ruševinama je nestala sinagoga, a židovske zajednica do danas se nije biološki obnovila, niti približila prijeratnim brojkama. Prema popisu stanovništva iz 2001. godine danas u Virovitici živi svega 12 Židova.

Broj Židova poslije Drugog svjetskog rata bio je više nego desetkovan, jer je holokaust učinio svoje. Godine 1941. u ruševinama je nestala sinagoga, a

židovske zajednica do danas se nije biološki obnovila, niti približila prijeratnim brojkama. Prema popisu stanovništva iz 2001. godine danas u Virovitici živi svega 12 Židova. Neki su umrli, drugi su se asimilirali, a neki se, pak, odselili iz Virovitice. Međutim, Židovska općina još uvijek postoji i radi u okviru svojih mogućnosti - naglasila je DR. Žigman.

Preneseno iz „Virovitičkog lista“, tekst je objavljen 27. travnja 2007. godine.

Željko Weiss

KOMEMORACIJA NA ČAKOVEČKOM ŽIDOVSKOM GROBLJU

I ove godine, tradicionalno, okupili smo se posljednje nedjelje u mjesecu svibnju na čakovečkom židovskom groblju, kako bi se sjetili nevinih žrtava naših predaka i njihove patnje. Tijekom Drugog svjetskog rata pokušali su uništiti čakovečku židovsku zajednicu, no ona je preživjela i još uvijek živi.

Od malobrojnih čakovečkih Židova, koji su se nakon holokausta vratili na svoja spaljena ognjišta, većina se odselila u Izrael, a tek nekolicina je ostala i nastavila život zajednice.

Naša je općina brojčano mala, no njezin se rad kao i rad njezinih članova osjeća i poštuje. Tomu svjedoči i uspjeh izložbe «Povijest Židova u Međimurju» koja je otvorena u prosincu 2006. godine. Tijekom dva mjeseca koliko je izložba bila otvorena, interes je bio velik, a izložbu je obišao i velik broj školske djece. U planu je i nadamo se preseljenju izložbe u

Zagreb, gdje bi ona trebala biti otvorena početkom rujna u staroj Nacionalnoj i sveučilišnoj biblioteci na Marulićevu trgu, a danas zgradi Arhiva.

I ove godine, groblje nas je dočekalo uređeno, u čast žrtvama naših predaka. To groblje i nadalje ostaje svijetli primjer, kako se treba odnositi prema pokojnicima i na koji način je moguće održati dostojanstveno i primjereno sjećanje na nevine žrtve naših predaka.

Zahvalnost dugujemo Gradskom poduzeću Čakom, ali i predstavnicima lokalne vlasti.

Skupilo nas se tridesetak, što članova iz Čakovca, Zagreba i Varaždina, što gostiju iz Mađarske i Slovenije. Prisutni su bili predstavnici antifašističkih boraca i Matice Hrvatske, a svečanosti je nazočio i župan Županije Međimurske, Josip Posavec.

Vjerski dio vodio je zagrebački nadrabini Zvi Eliezer Alonie, a komemoraciji je bio nazočan predsjednik Koordinacije židovskih općina Ognjen Kraus, koji se skupu obratio s prigodnim riječima.

Nakon komemoracije kao i svake godine, uputili smo se u Hotel Park na zajedničko druženje tijekom kojeg razmjenjujemo sjećanja i radimo planove za budućnost.

Do slijedećeg javljanja iz Čakovca

Andrej Pal

Prof. dr. Darko Fischer, Osijek:

Obnova mrtvačnice na židovskom groblju u Vukovaru

U Ha-kolu broj 99. objavljen je dojmljivi članak Dragana Damjanovića "Ciduk - hadin kuća", u kojem je na krasi način opisan danas potpuno zapušten i devastiran objekt mrtvačnice na vukovarskom židovskom groblju.

Namjera da se taj objekt obnovi postoji otkako se Vukovar, taj biser Panonske Hrvatske, često zvan Panonski Dubrovnik, mirnom reintegracijom vratio pod suverenitet Hrvatske. Usput ne mogu da ovom prilikom ne napomenem da je bitnu ulogu u mirnoj reintegraciji Podunavlja od 1995. do 1998. godine odigrao američki general za nas znakovitog imenom: Jacques Paul Klein. General Klein je u te, danas već davne godine 1997., u razgovoru s predstavnicima Židovske općine Osijek i Jevrejske opštine Novi Sad rekao da su mnogi njegovi rođaci stradali u holokaustu i u dimu koncentracijskih logora, no nikada nije rekao da se osjeća Židovom. Očito i za njega vrijedi izreka "Ako malo bolje protreseš svoje porodično stablo, s njega će pasti barem jedan Židov". Njegova naklonost prema vlastitom osoblju koje je bilo židovskog porijekla i prema nama, članovima židovskih općina iz susjednih mjesta, bila je očita.

No, vratimo se Ciduk - hadin kući. Židovsko groblje i mrtvačnica na njemu nalaze se isto na znakovitom mjestu za Vukovar. Nekada izvan grada, na jugoistočnom dijelu grada i nedaleko ceste prema Bogdanovcima, moćna židovska zajednica pokapala je svoje mrtve još u 19. stoljeću. Mnogo kasnije,

Židovsko groblje i mrtvačnica na njemu nalaze se isto na znakovitom mjestu za Vukovar. Nekada izvan grada, na jugoistočnom dijelu grada i nedaleko ceste prema Bogdanovcima, moćna židovska zajednica pokapala je svoje mrtve još u 19. stoljeću.

sudeći prema izgledu zgrada, tek sredinom 20. stoljeća, tada bahata i nedodirljiva JNA, sagradila je odmah uz groblje niz zgrada za svoje potrebe. Ta vojarna odigrala je vrlo negativnu ulogu u napadima i osvajanju Vukovara. Čitatelji koji pamte događaje iz 1991. sjetit će se konvoja za pomoć ranjenicima u opkoljenom Vukovaru,

koji su umjesto u bolnici završavali u zloglasnoj "kasarni", koju JNA tijekom borbe za Vukovar nije uopće napustila. Koliko je zgrada koju opisujem, mrtvačnica, "mala sinagoga" odnosno Ciduk-hadin kuća (kako je naziva D. Damjanović) stradala za vrijeme razaranja Vukovara, nije mi poznato. Možda nije značajno stradala, ili su je, možda, pogadale granate s hrvatske strane, oni projektili koji su bili namijenjeni vojarni JNA. U tragičnom razaranju Vukovara ni mrtvi na židovskom groblju nisu imali mira!

Devastacija židovskog naslijeđa u Vukovaru

Danas je ta zgrada u žalosnom stanju. Ipak, moram naglasiti, da je bolje prošla od velebne vukovarske sinagoge, koju je 1958. tadašnji vlasnik, Savez jevrejskih opština Jugoslavije, srušio i prodao kao ciglu (vjerovali ili ne, i uz to još je sa zadovoljstvom tome pripomogao zagrebački odvjetnik, Židov, rodom iz Vukovara)! Mrtvačnica je ipak preživjela! Njezino istočno krilo, koje je od njezine gradnje 1928. godine bilo uređeno kao stan, i danas služi kao stan jednoj obitelji. Taj dio zgrade je u

donekle očuvanom obliku. Ostali dio zgrade je potpuno propao. Središnji dio, koji je služio kao ceremonijalna dvorana i zapadni dio koji je bio spremište za mrtvačka kola, jedva da se naziru. To je sada smetlište zaraslo u šikaru! Slike koje sam nedavno snimio i koje prilažem to nedvojbeno potvrđuju. Ispred zgrade bila je krasna ograda u fasadnim ciglama s vratima ("kapijom") od kovanog željeza. Ni od toga gotovo ništa nije ostalo.

Uspostavom Republike Hrvatske, Židovska općina Osijek postala je pravni slijednik Židovske općine Vukovar koja je nestala i prestala djelovati još u vrijeme holokausta. Naime, kako je poznato, gotovo svi Židovi Vukovara stradali su u logorima smrti ili na neki drugi način u holokaustu, a ono malo preživjelih nije se nikada ni vratilo u Vukovar. Zamisao Židovske općine Osijek da

Uspostavom Republike Hrvatske, Židovska općina Osijek postala je pravni slijednik Židovske općine Vukovar koja je nestala i prestala djelovati još u vrijeme holokausta. Naime, kako je poznato, gotovo svi Židovi Vukovara stradali su u logorima smrti ili na neki drugi način u holokaustu, a ono malo preživjelih nije se nikada ni vratilo u Vukovar.

obnovi velebnu sinagogu nije naišla na podršku ni u Osijeku a kamo li u Zagrebu. No to je posebna tema koja ne služi na čast protivnicima ideje onomu, što smo nazvali "Sinagoga centar Vukovar". To pokazuje samo koliko malo pijeteta pojedinci imaju kada se radi o nastradalom Vukovaru i koliko su takve osobe častohlepne, kada se planira obnova židovskog nasljeđa izvan metropole!

Prvi koraci i sredstva za obnovu mrtvačnice

Na ideju o obnovi mrtvačnice potaknuo nas je zagrebački arhitekt, rođeni

Vukovarac i stručnjak za sinagogalnu arhitekturu, Zlatko Karač. Konačno, prošlog ljeta Židovska općina Osijek javila se na natječaj Ministarstva kulture za sredstva kojim se obnavlja kulturna baština. Svesrdni poticaj i pomoć dobili smo od gospodina Zlatka Karača, a potrebna pomoć došla je i od Konzervatorskog odjela Zavoda za zaštitu spomeni-

ka u Osijeku. Uspjeli smo na vrijeme predati popunjene obrasce i dostaviti ih Ministarstvu kulture. Početkom mjeseca ožujka stigla nam je radosna vijest, da je naš program za 2007. godinu prihvaćen i da su nam odobrena sredstva! Rok izrade dokumentacije je 28. studeni ove godine. Nažalost, papiri su negdje ležali u ladici više od dva mjeseca.

Počeli smo s akcijom. Moram se posebno zahvaliti gosp. D. Damjanoviću, koji mi je odmah na moje traženje poslao kopije arhivskih crteža te zgrade.

Gospodin Zlatko Karač također je spreman pomoći. Nalazimo na susretljivost Ministarstva kulture i Konzervatorskog odjela u Osijeku. Vrijeme nam istječe, no nadamo se da ćemo stići obaviti posao ugovoren s Ministarstvom. Nadamo se da je to tek prvi korak u obnovi ove značajne građevine. Želja nam je da mrtvačnica na Židovskom groblju u Vukovaru za koju godinu ponovo bude u punom sjaju kakva je bila i 28. listopada 1928. kada ju je posvetio vukovarski nadrabrin Julije Diamant.

Predpesah u Osijeku

U nedjelju 25.ožujka u osječkom hotelu „Mursa“ održana je proslava Predpesaha u organizaciji Židovske općine Osijek.

To je manifestacija koja se prethodnih godina održavala u Vukovaru, no ove je godine zbog velikog broja pozvanih gostiju odlučeno da se proslava održi u Osijeku.

Pozivu se odazvao zaista velik broj gostiju - bilo nas je više od 250. Tu su bili gosti iz Zrenjanina, Novoga Sada, Subotice, Beograda, Sarajeva, Zagreba te iz Osijeka i Vukovara.

Događaj je počeo organiziranom šetnjom po Osijeku. Kako je velik broj gostiju po prvi puta posjetio Osijek, bila je to odlična prilika da ih upoznamo s našim prekrasnim gradom.

Hasidsko vjenčanje

Druženje se nastavilo u Kongresnoj dvorani hotela „Mursa“ zajedničkim nastupom plesnih skupina „Or Ha Shemesh“ i „Haverim Shell Israel“, koje su izvele predstavu „Hasidsko vjenčanje“.

Koreografiju je već davno izvrsno napravila Neda Wiesler, vodeći računa pri tome o mladom sastavu osječke grupe, kao i o nešto starijim plesačima iz obiju plesnih skupina. Svatko je imao svoju ulogu u tom komadu, a mi se nadamo da je publika uživala onoliko koliko smo mi uživali plešući.

Kasnije smo čuli da smo uspjeli kod nekih gledatelja pobuditi razne emocije: od suza do smijeha.

Nakon predstave upriličen je ručak, koji je ujedno bio i prilika da se svi skupe i porazgovaraju.

Rastanak uvijek dolazi prebrzo, ali ostaju obećanja - vidjet ćemo se opet dogodine.

Nives Beissmann

Nedjeljna škola

Nedjeljna škola djeluje u Židovskoj općini Osijek od 9. siječnja 2005. godine.

Ideja je nastala nakon dječjeg kampa u Pirovcu u ljeto 2004. Održava se svake nedjelje u prostorijama Židovske općine

Osijek u kojoj se djeca sastaju. Voditeljica škole je Nives Beissmann.

Nedjeljna škola okuplja djecu uzrasta od 5 do 17 godina. Naglasak je na učenju židovskih običaja, tradicije, proučavanju biblijskih legendi, židovskih praznika, junaka iz židovske povijesti, učenju pjes-

mica na hebrejskom jeziku i učenju tradicionalnih, ali i modernih židovskih plesova. Naglasak je i na druženju, zabavi, razvijanju opće kulture, poticanju kreativnosti te na kontaktima i susretima s djecom iz drugih židovskih općina iz Hrvatske, ali i izvan nje.

Djeca Nedjeljne škole Židovske općine Osijek po četvrti su put sudjelovali u radu dječjeg seminara na Avali. Svašta su naučili, pokazali što znaju i divno se proveli!

MAGIJA I ČAROLIJA U JUDAIZMU

Tih je dana u planinarskom domu „Čarapičev Brest“ na Avali iznad Beograda bilo posebno živo. Naime, od 29. travnja do 2. svibnja održan je dječji seminar na kojem su djeca iz Osijeka sudjelovala već četvrti put. Bilo je djece iz Beograda, Novog Sada, Niša i Osijeka. Ovog puta je sudjelovalo manje djece i bilo je manje gradova uključeno, ali nama nije bilo ništa manje lijepo.

Tema seminara bila je „Magija i čarolija u judaizmu“, a magije je bilo posvuda oko nas. Glumili smo dijelove iz biblijskih priča, pogađali nakon toga, izmišljali magične priče koje smo onda morali i odglumiti, rušili smo zidine Jerihona, imali smo i Bilamova magarca, smišljali smo pjesmice koje smo onda morali otpjevati, ali i nacrtati, igrali smo igru asocijacija, crtali smo magiju, obrađivali čuda vezana uz žene, muškarce, rabine...

Ali to nije bilo sve. Imali smo mi i noćni pohod na Avalu. Krenuli smo navečer oko 21 sat, kroz šumu, bez ikakvog umjetnog osvjetljenja. Put nam je pokazivao samo mjesec (koji se doduše u šumi i ne vidi previše).

Glumili smo dijelove iz biblijskih priča, pogađali nakon toga, izmišljali magične priče koje smo onda morali i odglumiti, rušili smo zidine Jerihona, imali smo i Bilamova magarca, smišljali smo pjesmice koje smo onda morali otpjevati, ali i nacrtati, igrali smo igru asocijacija, crtali smo magiju, obrađivali čuda vezana uz žene, muškarce, rabine...

Bilo je malo straha, ali smo ga uspjeli pobijediti. Neki su jedva stigli do vrha.

A onda se još trebalo vratiti. Mrtvi umorni vratili smo se tek poslije ponoći. Čekala nas je logorska vatra, samo nitko više nije imao snage za zabavu oko nje. Ali su svi bili sretni, jer nam je cijelo to iskustvo bilo zaista posebno. Zanimarito ćemo krpelje koje su pojedini zaradili na spomenutom pohodu. I to je bilo posebno iskustvo.

A tek sutradan je bilo zabavno. Penjali smo se na umjetnu stijenu - nekima je to bilo i prejednostavno, a nekima je vrh stijene ipak bio nedostižan. No bitno je pokušati, zar ne?

Nakon četiri dana uživanja, kraj uvijek dolazi prebrzo. Taman smo se uhodali, a već je gotovo. No moramo se razići da bi se opet mogli sastati. A to će biti ubrzo, jer uskoro idemo opet put Beograda, gdje se na Adi Ciganliji odvija proslava Lag Baomera. Jedva čekamo.

Nives Beissmann

Ludi vikend plesača

Stvarno ludi vikend imali su plesači grupa „Haverim šel Izrael“ i „Or Ha Šemeš“ 26. i 27. svibnja. Naime, već ranije je bio dogovoren nastup u Starim Jankovcima, a nakon uspješnog zajedničkog nastupa u Osijeku pred kraj ožujka, dogovoreno je da zajedno nastupimo i u Zrenjaninu.

Vikend je počeo plesno još u petak, jer je trebalo naravno sve ponoviti i eventualne greške ispraviti. Kako smo u Starim Jankovcima sudjelovali na VII. smotri folklor nacionalnih manjina Republike Hrvatske i hrvatske dijaspe, tako smo za taj nastup morali skratiti uvježbanu koreografiju. CD sa skraćenom verzijom nastupa stigao je iz Zagreba upravo u taj petak. Dakle, trebalo je ne samo ponoviti koreografiju nego i shvatiti kako će izgledati skraćena verzija koju naravno nećemo imati vremena probati zajedno sa Zagrepčanima. Sve smo mi to nekako „shvatili“, dočekali Zagrepčane i odjurili u Stare Jankovce.

Manifestacija je bila odlično organizirana. Program se odvijao na postavljenoj pozornici u dvorištu škole. Nebo nam je uporno prijetilo kišom i olujom, ali nas je ipak poštedjelo, tako da je nastup

održan na otvorenom uz impozantan broj posjetitelja. Nakon odrađenog zapaženog nastupa, bilo je vrijeme za hitar povratak u Osijek. Morali smo spatovati u „četvrtoj“ brzini, jer se već ujutro polazilo za Zrenjanin. U autobusu smo pretresali dojmove od prethodne večeri i dogovarali tko će gdje stajati u večerašnjem nastupu. U Zrenjaninu su nas dočekali naši prijatelji iz Jevrejske opštine Zrenjanin, vedri, veseli, sve u sve- mu- pravi domaćini.

Nakon letećih razgovora, ručka i probe, ubrzo je došlo i vrijeme za nastup. Sad smo već svi bili umorni, ali kako smo

bili sretni zbog posjeta ovom prekrasnom gradiću i divnim ljudima iz JO Zrenjanin, tako nismo dopustili da nas umor svlada, već smo skupili snagu i otplesali što smo bolje mogli. A oni su nas naravno počastili velikim aplauzom i dali nam volju za daljnji rad i za sve slijedeće nastupe.

Bus već kreće, puno je sati, ostaje samo čvrsto obećanje - doći ćemo vam opet. I to vrlo brzo, već 1. srpnja na Makabijadu, koju svake godine tradicionalno organizira JO Zrenjanin.

Nives Beissmann

SURADNJA KRŠĆANA I ŽIDOVA U franjevačkom samostanu postavlja se metar i pol visok kip

Osijeku druga Menora u Europi

U franjevačkom samostanu u Osijeku od četvrtka će biti smještena metar i pol visoka Menora, poseban dar američkog Centra za međureligijsko razumijevanje, koji promiče međureligijsku suradnju, posebice kršćana i židova. Projekt "Menora" dobio je 1999. podršku pokojnog pape Ivana Pavla II., kada mu je uručena replika Yom Hashoah menora. – Projekt Menorah otvara mogućnost Židovima i kršćanima da zajedno uče o našoj povijesti, zajedničkim vrijednostima i tome kako moramo živjeti i raditi skupa da bismo ostvarili pravdu i mir u društvu, ističe rabin Jack Bemporad, koji je, zajedno s osnivačem Centra, Stephenom Ollendorffom, na poziv osječkog gradonačelnika Ante Đapića stigao iz New Yorka na svečanost u Osijek. Dosad su Menore, rad izraelskog kipara Aharonu Bezalela, postavljene u nekoliko kršćanskih crkava u SAD-u, a osječka će, nakon one u Vatikanu, biti prva u Europi. Rabin Bemporad poznat je u katoličkom svijetu i Vatikanu jer je postao ključna osoba za vezu između Vatikana i svjetske židovske zajednice. Pomogao je u pregovorima za premještanje reda Karmelitan-ki u Aushwitz, a jedan je od rijetkih Židova koji je bio na privatnim audijencijama kod Pape. Prigodna replika Menora dobit će i nadbiskup Srakić i Đapić.

Davor IVANKOVIĆ

SPLIT I BEITH SHEMESH Gradovi prijatelji

SPLIT - Split i izraelski grad Beith Shemesh u uto-rak su produbili svoju pet-naestogodišnju suradnju, nakon što su gradonačelnici Zvonimir Puljić i Daniel Vaknin u Splitu potpisali sporazum o u suradnje gradova prijatelja. »Kao i Izrael, i mi smatramo da je nužno podići razinu obrazovanja i da Hrvatska postane zemlja znanja«, rekao je Puljić, podsjetivši da je Split nedavno posjetio i potpredsjednik izraelske vlade Shimon Peres i baš o tome govorio splitskim znanstvenicima i studentima. Gradonačelnik Beith Shemesha predložio je osnivanje posebnog odbora koji bi pripremio izravniju suradnju na području kulture, sporta i suradnje mladih. Izraelski gost izrazio je oduševljenje time što je nazočio proslavi Sv. Dujma. [L. D.]

NEKOLIKO ZANIMLJIVOSTI IZ DNEVNOG TISKA

- 1) Nemalo sam se iznenadio kada sam pročitao da je Churchillova majka Jenny Jacobson bila američka Židovka.
- 2) Preci slavne američke glumice Oscarovke Gwyneth Paltrow bili su poznati ruski rabini iz 17. stoljeća. Iz njezine obitelji proizašla su 33 rabina! Voljela je isticati kako je ponosna na svoje židovsko porijeklo. Njezino rusko prezime bilo je Paltrowitch.
- 3) Logor Auschwitz treba promijeniti ime u „bivši koncentracijski logor Auschwitz nacističke Njemačke“ - Tako su odlučili Ujedinjeni narodi, prihvativši zahtjev poljskog ministarstva kulture o promjeni imena zloglasnog koncentracijskog logora, kako bi se istaknulo da su u logoru tijekom Drugog svjetskog rata zločine počinili nacisti, a ne Poljaci.
- 4) „Irena Sendler, majka djece iz holokausta“ trebao bi biti naslov filma o Poljakinji Ireni Sendler koja je prodala svoju životnu priču o spašavanju židovske djece. Ta poljska junakinja je tijekom Drugog svjetskog rata iz varšavskog geta navodno spasila 2.500 židovske djece. Preživjeli Židovi prvi su potvrdili što je Irena Sendler učinila za njih, a zbog toga je predložena i za Nobelovu nagradu za mir
- 5) Muzej o Nijemcima koji su pomagali Židovima

Nisu svi Nijemci bili nacisti, a nisu ni svi bili antisemiti. Veliki broj Nijemaca je čak pomagao Židovima da prežive teška i opasna ratna vremena. Ljudima koji su tijekom Drugog svjetskog rata pomagali Židovima bit će 2008. godine posvećen prvi muzej. Muzej će se zvati „Šutljivi heroji“ i bit će smješten u središtu Berlina.

U Berlinu je preživjelo 1700 Židova, a pomagalo im je oko 3000 Nijemaca! U muzeju će uz dokumentacijsku građu biti predstavljeni ljudi koji su pomagali Židovima tijekom holokausta.

Tim ljudima Izrael je odao priznanje i dosad je 443 Nijemaca proglašeno „Pravednicima među narodima“.

Oto Konstein

Židovska općina
Zagreb zahvaljuje na
pomoći pri realizaciji
projekta

Croatian Jewish
Network.

VEČER BRANKA LUSTIGA U HOLLYWOODU

Večer posvećena dvostrukom dobitniku nagrade Oscar Američke filmske akademije, hrvatsko-američkom filmskom producentu židovskog porijekla, Branku Lustigu održana je krajem ožujka u sjedištu Metro Goldwyn Mayera u Hollywoodu, u organizaciji Američkog-židovskog odbora i Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Los Angelesu.

Predstavnici američke filmske industrije, židovske zajednice u SAD-u, predstavnici Republike Hrvatske, na čelu s potpredsjednikom Hrvatskog sabora Lukom Bebićem i hrvatskim veleposlanikom u SAD-u Nevenom Juricom okupili su se u prepunoj dvorani ICM Agency Theatera u tornju MGM-a kako bi odali priznanje jedinom hrvatskom filmskom djelatniku koji je u svojoj karijeri osvojio dva Oscara.

Branko Lustig nagrađen je 1993. godine Oscarom za produkciju filma Schindlerova lista Stevena Spielberga, a 2001. Oscarom za produkciju Gladijatora Ridleya Scotta, dvojice redatelja s kojima je najviše surađivao tijekom svoje karijere u Hollywoodu.

Impresivna dugogodišnja filmska karijera

Lustigova filmska karijera traje već 52 godine, a tijekom tog dugog razdoblja on je kao producent, menadžer produkcije i pomoćnik redatelja radio na više od 120 filmova u Hrvatskoj i SAD. Na impresivnom popisu njegovih američkih radova su i filmovi Hannibal, Mirotvorac,

Svetac, Pad crnog jastreba te Kraljevstvo nebesko iz 2006. godine.

Poseban interes Lustig je razvio za filmove s tematikom holokausta, koji je i sam preživio, kako bi pridonio educiranju

Branko Lustig poznat je i po tome što u gotovo svaki svoj projekt uključuje i poveću ekipu hrvatskih filmskih radnika ili glumaca, te što uvijek iznova pokušava dovući snimanje svojih projekata u Hrvatsku, no to mu, na žalost, zbog ovih ili onih razloga (a ne njegovom krivnjom) ne uspijeva u mjeri u kojoj bi on to želio.

svijeta o stradanju šest milijuna Židova tijekom Drugoga svjetskog rata. Najbolji dokaz tog interesa svakako je Spielbergova Schindlerova lista, snimljena prema istinitoj priči o njemačkom tvorničaru koji je u ratu spasio tisuće Židova. S obzirom na svoju životnu priču, Lustig je

i danas emotivan kada govori o ovom filmu i nagradi te tvrdi kako mu je to vrhunac karijere, bez obzira na kasnije komercijalne uspjehe.

Na večeri s Brankom Lustigom, održanoj uz geslo "Židovsko-hrvatska hollywoodska veza", prikazani su isječci iz njegovih filmova, emitirana je video-poruka Stevena Spielberga, a kraće prigodne govore održali su počasni predsjednik Američko-židovskog odbora Bruce Ramer, hrvatski veleposlanik Neven Jurica i hrvatski generalni konzul u Los Angelesu Ante Barbir.

Sam Lustig tom je prigodom govorio o svom životu od rođenja u Osijeku 10. lipnja 1932. u židovskoj obitelji, o tome kako je dvije godine preživio u nacističkim koncentracijskim logorima Auschwitz i Bergen-Belsen tijekom Drugoga svjetskog rata, o tome kako je saznao da je većina članove njegove obitelji stradala u logorima diljem Europe te o svojoj bogatoj filmskoj karijeri, koju je započeo 1955. kao pomoćnik redatelja u Jadran filmu.

Nakon rada na međunarodnim koprodukcijama u Jadran filmu, kao što je Sofijin

izbor, Guslač na krovu, zatim Limeri bubanj gdje je bio pomoćnik redatelja, Lustig producira film i televizijski serijal Vjetrovi rata i nastavak Rat i sjećanja, nakon čega 1988. godine odlazi u SAD gdje počinje s produkcijom televizijskih filmova, a kasnije radi na nizu velikih nagrađivanih produkcija s najpoznatijim hollywoodskim redateljima.

Lustigova filmska karijera traje već 52 godine, a tijekom tog dugog razdoblja on je kao producent, menadžer produkcije i pomoćnik redatelja radio na više od 120 filmova u Hrvatskoj i SAD-u. Na impresivnom popisu njegovih američkih radova su i filmovi Hannibal, Mirotvorac, Svetac, Pad crnog jastreba te Kraljevstvo nebesko iz 2006. godine.

Osim Oscara, Lustig je dobitnik i niza drugih prestižnih nagrada kao što su BAFTA, DGA, Emmy i Zlatni globus.

Na večeri posvećenoj Lustigu bili su i predstavnici hrvatske zajednice u Kaliforniji i SAD-u te hrvatski filmaši u Hollywoodu, glumci Goran Višnjić i Rade Šerbedžija, redatelji Goran Dukić i Sergio Mimica te producent Alen Petković.

Sam Lustig tom je prigodom govorio o svom životu od rođenja u Osijeku 10. lipnja 1932. u židovskoj obitelji, o tome kako je dvije godine preživio u nacističkim koncentracijskim logorima Auschwitz i Bergen-Belsen tijekom Drugoga svjetskog rata, o tome kako je saznao da je većina članove njegove obitelji stradala u logorima diljem Europe.

Branko Lustig nagrađen je 1993. godine Oscarom za produkciju filma Schindlerova lista Stevena Spielberga, a 2001. Oscarom za produkciju Gladijatora Ridleya Scotta, dvojice redatelja s kojima je najviše surađivao tijekom svoje karijere u Hollywoodu.

OD AUSCHWITZA DO HOLLYWOODA

Ime mu je Branko Lustig. Rođeni je Osječanin koji je sa svojim roditeljima izbjegao iz Osijeka u Čakovec, koji je bio pod okupacijom Mađara, a u Čakovcu su živjeli i njihovi rođaci. Tek dolaskom na vlast mađarskih fašista, tzv. njilaša, svi međimurski Židovi, pa tako i Lustigovi, uhićeni su i deportirani u Auschwitz. To se dogodilo u travnju 1944. godine.

Trinaestogodišnji Branko, šesnaestogodišnji Miki Gruenwald (sin čakovečkog rabina), sedamnaestogodišnji Frici Loebel, njegov stric Alfons i ja (bilo mi je 15. godina) dospjeli smo u isti logor Auschwitz- Fuerstengrube.

Nas trojica najmlađih: Branko, Miki i ja, preživjeli smo. Miki danas živi u Izraelu, Branko u Americi, a ja u Hrvatskoj.

Još da spomenem, sretnim slučajem i Brankova majka preživjela je Auschwitz i zajedno su iza rata živjeli u Zagrebu. Branko je diplomirao na Akademiji filmskih umjetnosti i posvetio je svoj život filmu.

U pedesetak godina svoje karijere u filmskoj industriji, Branko je radio kao producent, menadžer produkcije i pomoćnik redatelja na više od stotinu filmova u Hrvatskoj i SAD-u.

Za produkciju Spielbergova filma „Schindlerova lista“ 1993. godine dobio je svog prvog Oscara, a drugog je dobio 2001. godine za produkciju „Gladijatora“ Ridleya Scotta.

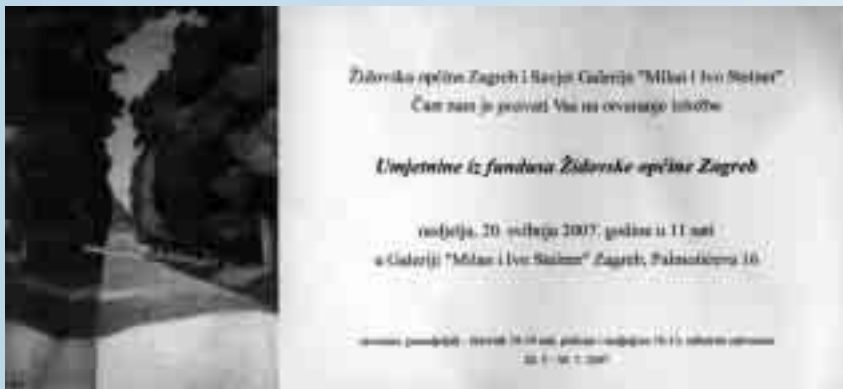
U povodu njegova 75. rođendana održana je u Hollywoodu večer posvećena Branku Lustigu.

Kada netko iz naše židovske zajednice postigne svjetske uspjehe i svjetska priznanja onda i mi smijemo biti ponosni, čestitati mu i zaželjeti da još i dalje bude aktivan i uspješan.

Oto Konstein

IZLOŽBA „UMJETNINE IZ FUNDUSA ŽOZ-A“

Izložba "Umjetnine iz fundusa Židovske općine Zagreb", na kojoj je predstavljeno 36 slika i skulptura 25 poznatih i dva nepoznata autora, svečano je u svibnju otvorena u Galeriji „Milan i Ivo Steiner“ u Židovskoj općini u Zagrebu.

Organizatorica izložbe Vedrana Kršinić na otvaranju je kazala da su na izložbi zastupljeni židovski ali i nežidovski autori iz fundusa Židovske općine Zagreb. Sva djela, dodala je nabavljena su otkupom ali i donacijama.

Najstariji izloženi rad je "Portret dr. Franka" iz 1888. godine nepoznatog autora, a posjetitelji u Galeriji mogu razgledati i radove Ivana Lackovića Croate, Oskara Hermana, Hinka Juhna, Đure Tiljka, Ine Drutter i drugih.

Otvarajući izložbu, predsjednik Židovske općine Zagreb Ognjen Kraus rekao je kako se radi o autorima koji su ostavili dubok trag na hrvatskoj, ali i svjetskoj likovnoj sceni.

Izložba se može razgledati do 30. srpnja.

Predstavljen izraelski bestseller „Ljubavni život“

Svjetski bestseller „Ljubavni život“ izraelske književnice Zeruye Shalev, po kojem je snimljen i film s Radom Šerbedžijom u glavnoj ulozi, napokon je preveden na hrvatski jezik, a predstavljen je sredinom lipnja u zagrebačkoj židovskoj općini u organizaciji Kulturnog društva Miroslav Šalom Freiberg.

„Ljubavni život“ četvrti je roman istaknute izraelske književnice Zeruye Shalev, rođene 1959. godine u kibucu Kinneret. Zeruya Shalev magistrirala je teologiju i radi kao književna urednica u nakladničkoj kući Keshet.

Za svoje bestselere „Ljubavni život“ i „Muž i žena“ nagrađena je Zlatnom i Platinastom književnom nagradom izraelske Udruge izdavača te nagradom ACUM (1997., 2003. i 2005.). Oba romana bila su na top-listama bestselera u nekoliko zemalja. Zeruya Shalev osvojila je njemačku književnu nagradu

Napisali su o „Ljubavnom životu“

Istodobno pametan i uzbudljiv roman Zeruye Shalev nikoga ne ostavlja ravnodušnim. Duboko emotivan roman uranja u psihološke aspekte ljubavi, požude i braka, vješto otkrivajući složenu žensku strast...

Booklist

Ljubavni život Zeruye Shalev snažan je, očaravajući roman... književni udarac puritanizmu koji je skandalizirao Izrael.

Le Nouvel Observateur Roman koji je srušio sve prepreke... gusto protkan biblijskim aluzijama i psihološkim uvidima.

The New York Times Book Review

Corine (2001.) i francusku nagradu Amphi (2003.), a za roman „Muž i žena“ nominirana je za nagradu Femina 2002. godine.

Svoju trilogiju o međuljudskim odnosima završila je 2005. romanom „Kasna obitelj“, koji je pisala oporavljajući se od teških ozljeda zadobivenih u terorističkom samoubilačkom napadu na autobus nedaleko od njezine kuće.

Nakon što je preveden na više od dvadeset svjetskih jezika, taj fascinant, strastven i beskompromisan roman o ljubavi koja ne poznaje granice objavljen je i u Hrvatskoj.

Okupljenima u auditoriju Židovske općine Zagreb hrvatski prijevod predstavili su Seid Serdarević, glavni urednik izdavačke kuće „Fraktura“, koja je knjigu objavila, književnica Milana Vuković-Runjić, koja je govoreći o autorici i njezinu djelu kroz psihološke aspekte ljubavi, požude i braka, prisutnima približila taj duboko emotivan roman te prevoditeljica Andrea Weiss Sadeh, koja je svojim briljantnim prijevodom s hebrejskoga učinila ovaj roman dostupnim hrvatskom čitatelju.

Pismo iz Londona

Sveti tekstovi pokazuju zajedničko nasljeđe na izložbi u Britanskoj biblioteci ukazujući na izvornu povezanost triju monoteističkih vjera: judaizma, kršćanstva i islama

PODUKA IZ VJERSKE KOMPARATISTIKE

Rijetko se na jednom mjestu može vidjeti tako mnogo drevnih manuskripta neprocjenjive vrijednosti posvećenih religijama, kao na izložbi pod nazivom „Sveto: otkrijte što nam je zajedničko“, otvorenoj krajem mjeseca travnja u Britanskoj biblioteci u Londonu. Izložba je pripremljena s namjerom da se naglase zajedničke crte i razlike između tri abrahamske vjere (tako zvane zbog uloge proroka Abrahama u svetim knjigama judaizma, kršćanstva i islama), koje su utjecale i formirale veliki dio europske povijesti i civilizacije.

Religije bazirane na svetoj knjizi jedinstvene su po postulatu jednog boga koji na vjernike postavlja moralne zahtjeve. Sve tri vjere bazirane su na učenju po kojem božanstvo zapovijeda, a vjernici moraju slušati ili će biti teško kažnjeni. U sve tri vjere neposlušnost je grijeh prema božjim zapovijedima, a njihovo poštivanje znači krepost, ili submisiju u islamu (što i sam termin 'islam' znači). Sve tri religije temeljene na Knjizi, danas bi bile u sukobu s humanitarnim zakonima demokracija kad se radi o osnovnim ljudskim pravima, budući da su bazirane na strahu od kazne i bezuvjetno nediskutabilnoj vjeri.

'Sveto' je prva od planiranog niza takvih izložbi Britanske biblioteke o vjerskim tradicijama koje danas prevladavaju u suvremenoj, više kulturalnoj Britaniji. S obzirom na to da ta najvažnija ovdašnja biblioteka posjeduje jednu od najbogatijih svjetskih zbirki svetih knjiga tih triju religija, to je prilika da ih se pokaže što je moguće široj javnosti. Sada su zato po prvi put izloženi zajedno najstariji, najvrjedniji i najljepši tekstovi na kojima

se temelje učenja te tri monoteističke vjere. U osnovici svake od njih je knjiga božanskog otkrivenja, tj. identificiranje boga koji daje moralne zakone i uspostavlja duhovno vodstvo.

Izložba „Sveto: otkrijte što nam je zajedničko“ bit će otvorena u Britanskoj biblioteci u Londonu do 23. rujna ove godine.

Tanakh za Židove, kršćanima Stari i Novi Zavjet, a Kuran za muslimane su elementarne knjige koje imaju mnogo zajedničkog. Prema muslimanskoj tradiciji to jedinstvo izraženo je oznakom **Ahl Al Kitab** (tj. **Ljudi od knjige**), termin koji obuhvaća Židove i kršćane kao i sve ostale sredine koje su prihvatile Sveto pismo prije nego se bog razotkrio proroku Muhamedu. Kršćanstvo i islam prihvatili su i izvukli mnogo toga od judaizma zbog čega se u svakom od triju učenja mogu naći mnoge iste priče, likovi ili moralna načela - premda različito tumačeni. Kršćanstvo nasljeđuje i prihvaća Bibliju od judaizma dok islam uči od judaizma i kršćanstva, stoga su hebrejska Biblija, kršćanska Biblija i Kuran povezani tekstualno.

Početak u usmenoj predaji

U samom početku otkrivenja i poduke prenošeni su tradicionalno usmenom predajom, s koljena na koljeno, unutar sve tri zajednice. Božje učenje nije odmah bilo zapisivano, zbog čega su, zahvaljujući nepouzdanosti ljudske memorije, kružile različite verzije usmeno prenošenih predaja. Jednom kad su izumrli prvi božji svjedoci, došlo je do potrebe za standardiziranim verzijama njihova

Raskošno ukrašena lisabonska Biblija svjedoči o bogatstvu kulturnog života portugalskih Židova prije njihova protjerivanja s Iberijskog poluotoka 1497. godine. Riječ je o kodeksu koji predstavlja najsavršeniji primjer portugalske škole hebrejske iluminacije.

učenja da bi se osiguralo nastavljanje vjere, njezino učenje i razumijevanje. To je značilo da se usmenu tradiciju moralo pretočiti u pisanu riječ.

Kod svake od triju vjera došlo je do sličnog procesa prihvaćanja ili odbijanja određenih verzija. Prihvaćanje neke verzije od strane vjerskih autoriteta zove se postavljanja kanona. U judaizmu i kršćanstvu neke od cirkuliranih verzija usmene predaje su prihvaćene, a neke ne. U slučaju islama taj postupak je postignut vrlo brzo, u razmaku od samo nekoliko desetljeća. U kršćanstvu je postupak kanonizacije trajao nekoliko stotina godina, a razlike između pojedinih prihvaćenih kanona još uvijek postoje u različitim crkvama. U slučaju judaizma taj je postupak trajao vjerojatno više od tisuću godina.

Primjer za takvu neprihvaćenu verziju predstavlja 'Evangelje sklada'. Riječ je o manuskriptu nastalom između godine 490.-510. a koji je sada na izložbu stigao iz Irske, iz biblioteke Chester Beatty iz Dublina. Taj rukopis iz 5. stoljeća nastao je u jednom egipatskom samostanu. U njemu je nagovještana jedna ranija, ali izgubljena verzija Evandjelja o kojima saznajemo kroz komentare sv. Efraima, budući da navodi dugačke

citrate Evandjelja po Tatianu, zabilježeno u 2. stoljeću. Međutim crkva je to Evandjelje kasnije potisnula. Zanimljivo da je prošle godine engleski pisac, lord Jeffry Archer, iskoristio priču tog potisnutog Evandjelja kao temu svog najnovijeg romana: 'Evandjelje po Judi'.

Jedna druga rana Biblija pisana istim jezikom kojim se služio Tatian, nosi nadnevak i potpis prepisivača iz godine 463./464. biskupa imenom Ivan, a jezik koji koristi je istočno-aramejski dijalekt kojim je govorio Isus. Ta Biblija nastala je u mjestu Amid, danas Diyarbakir na istoku moderne Turske.

Osim bogato ukrašenih manuskripta iz riznice Britanske biblioteke, iluminirani manuskripti, inkunabule, krhki svitci i ostali dragocjeni i pomno čuvani predmeti stigli su iz drugih riznica, kao iz muzeja Ashmolean u Oxfordu, Biblioteque Nationale u Rabatu, Židovskog muzeja u

'Sveto' je prva od planiranog niza takvih izložbi Britanske biblioteke o vjerskim tradicijama koje danas prevladavaju u suvremenoj, više kulturalnoj Britaniji. S obzirom na to da ta najvažnija ovdašnja biblioteka posjeduje jednu od najbogatijih svjetskih zbirki svetih knjiga tih triju religija, to je prilika da ih se pokaže što je moguće široj javnosti.

Londonu, Kraljevske biblioteke u Marakešu, Londonske kongregacije španjolskih i portugalskih Židova, Islamskog sveučilišta u Uzbekistanu, muzeja Victoria i Albert, Sveučilišta Sv. John u Minnesotti u SAD-u itd., uz još mnogobrojne privatne vlasnike pojedinih predmeta, kao što su, recimo, rukom vezena židovska hupa ili zavjesa iz 19. stoljeća koja je jednom stajala na vratima Čabe u Meki.

Iluminacija svetih tekstova

Vjerski autoriteti svake od triju vjera drugačije su se odnosili prema iluminiranju

i ilustriranju svetih tekstova. Judaizam i islam pošli su s istih premisa da je sveti tekst otkrivenje božje riječi koja ne smije biti ukrašavana. Ta ideja iz Biblije vjerojatno se odnosi na zabranu prikazivanja ljudskih i životinjskih likova radi izbjegavanja idolopoklonstva. No ni najstariji sačuvani kršćanski manuskripti nisu ukrašavani, premda nije poznato jesu li bili istog uvjerenja u vezi ukrašavanja tekstova svetih knjiga.

U judaizmu je zabranjena bilo kakva ilustracija svitka Tore, ali se umjetnicima otvorilo široko polje u ilustriranju Hagada, ritualnih tekstova za Pesah u čemu su se okušali mnogi daroviti, uglavnom anonimni umjetnici. Ni Kuran nije nikad ilustriran premda su neke iluminacije dozvoljene, a kako je naglasak uvijek na kaligrafiji, razvili su se različiti kaligrafski stilovi.

Za razliku od njih i Stari i Novi Zavjet često su ilustrirani i iluminirani, premda je u istočnoj, ortodoksnoj verziji pitanje ilustracija dovelo do kontroverzije i uspona protivnika slika, taj ikonoklasta, koji su potpuno odbacili ideju bilo kakvih ilustracija.

Sultan, njegov naručitelj, započeo je životni put kao šaman, da bi se u mladosti pokrstio. Nakon što je iskusio dobrobiti kršćanstva konvertirao je na budizam, jer ga je odlučio proučiti prije nego što će prihvatiti sunitsku verziju islama, da bi na kraju odlučio postati sljedbenik Alijeve verzije, odnosno šiitski musliman.

Raskošno ukrašena lisabonska Biblija svjedoči o bogatstvu kulturnog života portugalskih Židova prije njihova protjerivanja s Iberijskog poluotoka 1497. godine. Riječ je o kodeksu koji predstavlja najsavršeniji primjer portugalske škole hebrejske iluminacije.

Iluuminacije, boje i pozlate bizantskog Novog Testamenta iz polovine 10. stoljeća, iz Carigrada tako su svježe kao da se još nisu osušile, a nikako kao da je knjiga nastala prije tisuću godina. Manuskript je otvoren na stranici koja pokazuje Sv. Luku kako predstavlja svoje Evanđelje. Rukopis je na grčkom, jer je to bio jezik kršćanske pismenosti skoro tisuću godina. Odmah pokraj njega promatrač će ostati zadivljen kaligrafskim umijećem Kurana iz Arabije nastalog sto godina poslije smrti Muhameda.

Kuran iz 14. stoljeća i Biblija portugalskih Židova

Među mnogim veličanstvenim izlošcima tu je i jedan fragment svitka najstarije otkrivene Tore nastale oko 50. godine. Ti slavni tekstovi - gotovo 900 manuskripta na papirusu ili pergamentu, otkrivani su postepeno od godine 1947. do 1956. u pećinama pokraj Mrtvog mora. Ti tekstovi imaju jedinstveno vjersko značenje, jer su jedini dokumenti koji dokazu-

ju postojanje Biblije prije 200-te godine. Ovdje izloženi fragment je dio psalma i datira iz 50 godine AD.

Pokraj tog fragmenta izložen je prekrasno opremljen Kuran što ga je u 14. stoljeću naručio mongolski vladar tadašnjeg Irana i Iraka, sultan Uljajtu, od najpoznatijeg kaligrafa svog vremena. Kako svaki od ovdje izloženih predmeta ima svoju povijest i zanimljivu priču, tako je priča ovog velikog manuskripta isto tako zanimljiva kao što je on lijep.

Pripreme za izložbu trajale su tri godine

Gledajući usporedno te veličanstvene drevne rukotvorine može se vidjeti kako su srednjovjekovni kaligrafi ili iluminatori manuskripta često bili pod istim utjecajima i koristili iste stilove. Mikroskopski minuciozno ukrašena velika slova u Evanđelistaru Lindsfarne (nastalom u Engleskoj između 698. -721. godine, a danas jednom od najvrjednijih nacionalnih blaga) nalik su ukrasima jednakovremenog židovskog, ali i nešto kasnijeg islamskog teksta, dok su kršćanski i židovski tekstovi posuđivali ukrase nadahnete islamom tako da se Kuran iz 14. stoljeća kao i prijevod Evanđelja na arapski ne mogu razlikovati na prvi pogled, a dva francuska teksta iz 13. stoljeća, jedan kršćanski, a drugi židovski, koriste istu sliku kralja Davida. U nešto kasnijem psaltiru, nekad vlasništvu engleskog kralja Henrika VIII, korišten je njegov lik za prikaz židovskog kralja Davida, a pokraj njega je prepoznatljiv lik kraljeve

Dr. Graham Shaw, glavni organizator i kustos izložbe objašnjava kako je ideja za tu izložbu dulje vrijeme tinjala u Britanskoj biblioteci da bi konačno došlo do njezina ostvarenja na poticaj Marokansko-britanskog društva, glavnog sponzora izložbe. Pripreme su trajale tri godine, a s vremenom je priča manuskripta triju vjera dobila politički značaj zbog sadašnje zategnutosti u odnosima između sljedbenika te tri religije, uzrokovane ratom u Iraku i situacijom na Bliskom istoku.

dvorske lude, Williama Somera s tekstom na latinskom koji preveden glasi «U svom srcu luda govori da nema boga».

Dr. Graham Shaw, glavni organizator i kustos izložbe objašnjava kako je ideja za tu izložbu dulje vrijeme tinjala u Britanskoj biblioteci da bi konačno došlo do njezina ostvarenja na poticaj Marokansko-britanskog društva, glavnog sponzora izložbe. Pripreme su trajale tri godine, a s vremenom je priča manuskripta triju vjera dobila politički značaj zbog sadašnje zategnutosti u odnosima između sljedbenika te tri religije, uzrokovane ratom u Iraku i situacijom na Bliskom istoku.

Organizatori, međutim, nisu željeli podijeliti izložbu na vjerske zone već radije pokazati te prekrasne manuskripte i ostale predmete jedne pokraj drugih budući da je tako još uočljivije koliko tri religije imaju zajedničkog, sve tri osnovane na svetim tekstovima otkrivenja i sve tri stigle u Europu s Bliskog istoka.

U javnim debatama i medijima često se koriste stereotipi i skraćenice koje samo potvrđuju duboko ukorijenjene predrasude i neshvaćanja, čemu se može suprotstaviti jedino znanjem i poznavanjem izvornika. Vrlo je vidljivo koliko su organizatori izložbe vodili računa o mladim ljudima, posvetivši jednu cijelu sekciju izložbe svakodnevnoj praksi triju religija, uz materijal koji ilustrira ulogu tih vjera u današnjem društvu te na koji način njihovi predstavnici sudjeluju u suvremenoj etičkoj debati.

Izložbu razgledala i prokomentirala

Vesna Domany Hardy

Radi točnosti detalja pojedinih manuskripta poslužio mi je katalog izložbe 'Sacred', British Library, London 2007.

PRONAĐENA MASOVNA GROBNICA U UKRAJINI

Zajednička grobnica u kojoj bi moglo biti "do pet tisuća tijela" Židova koje su strijeljali nacisti tijekom Drugog svjetskog rata pronađena je u svibnju u području Odese na jugu Ukrajine, objavio je voditelj udruge zatvorenika geta Roman Chvartsman.

OTKRIVENA HERODOVA GROBNICA

Londonski židovski list *The Jewish Chronicle* objavio je 12. svibnja sljedeću zanimljivost:

Profesor Ehud Netzer s Hebrejskog sveučilišta u Izraelu tvrdi da je poslije 35-godišnjeg traganja konačno našao posljednje počivalište kralja Heroda. Ehud Netzer kaže da je slijedio trag koji ga je doveo do vrha gomile Herodiuma, nedaleko Hebrona na Zapadnoj obali. Pronašao je tu obzidanu grobnicu mauzoleja sa sarkofagom dugačkim 2.5 m, veličanstvene izrade dostojne pokopa kralja Heroda.

Herod je obnovio hram u Jeruzalemu i bio graditelj starog Jeruzalema. No, u općoj percepciji Herod je zabilježen kao naredbodavac pokolja nevinih. Međutim, od četiri novozavjetna Evanđelja, samo se u Evanđelju po Mateju spominje pokolj nevine djece, a ovdašnji povjesničari kažu da ne postoji nikakva dokumentacija o tome, niti je taj pokolj zabilježio suvremeni rimsko-židovski povjesničar Josephus. Bez obzira na to Herod je u svakom slučaju bio izričito okrutni vladar čija su neka druga zlodjela dokumentirana.

Grobnicu su slučajno otkrili radnici koji su bušili prolaz za plinovod u selu Gvozdovki, 300 kilometara od Kijeva, a prema prvim procjenama, temeljenim na svjedočenjima nekolicine mještana, u njoj bi moglo biti "do pet tisuća tijela" ukrajinskih i moldavskih Židova koje su strijeljali nacisti krajem 1941. i 1942. godine, rekao je Chvartsman.

Tijekom Drugog svjetskog rata ubijeno je više od 800 tisuća ukrajinskih Židova. Prema službenim informacijama, u Ukrajini je više od 300 zajedničkih grobnica koje se nalaze na mjestima gdje su bila geta i nacistički koncentracijski logori, ali o grobnici u Gvozdovki nema pisanih tragova, pojava je Chvartsman.

SJEĆANJE NA KRIŽEVAČKU

SINAGOGU

Simhat Tora - najljepši doživljaj za djecu

Od najmanjih nogu vodili su me u hram na velike praznike, za što je najviše zasluga imala moja baka po tati Augusta Weisz, koja je bila vrlo pobožna. Kako sam jako voljela svoju baku, rado sam s njom išla na bogoslužje, a osim toga bio je to za mene svaki puta svečani događaj. Sjedila sam na

Zahvaljujem gospođi Miri Wolf za prilog u literaturi, kojom sam se poslužila.

balkonu sa ženama izvjesno vrijeme, a zatim su svi tolerirali da se djeca smiju prošetati i prizemljem, gdje su molili muškarci, uz uvjet da budemo tihi i mirni. Impresionirao me je unutarnji izgled templu s pozlatom i zvjezdicama na stropu, s tepihom po sredini prizemlja, a posebno orgulje. Budući da je orgulje svirala „teta“ Olga Bucksbaum - prijateljica moje mame i kći kantora - smjela sam stajati iza nje, biti tiha i mirna te gledati i slušati kako svira. Sa strane orgulja podvornik je nogama gazio mijeh. U posebnim prilikama pjevao je mješoviti zbor, koji se sastojao od svega desetak osoba, ali vrlo lijepih glasova. Na Jom Kipur posebno smo čekali puhanje u šofar. Sa strahopoštovanjem smo pratili obrede kad su se uz pjesmu

Predavanje Yechiela Bar-Chaima o sinagogama na području Hrvatske - održano u ŽOZ-u u povodu 200. godišnjice njezina osnutka - potaklo je u meni brojne uspomene na sinagogu mog djetinjstva u Križevcima.

Stanovali smo na Strossmayerovom trgu koso nasuprot „templu“, kako smo sinagogu tada zvali. Za mene je to bila vrlo impresivna građevina, a i objektivno je dominirala trgom kao najveća i najljepša građevina. Mnogo kasnije saznala sam da je 1895. godine postavljen kamen temeljac s poveljom čiji je sadržaj poznat. Sa svečanog otvaranja (posvećenja) sinagoge već 15. rujna iste godine postoji fotografija, na kojoj se vidi koliko je ljudi bilo nazočno tom događaju, a postoji i tiskani opis.

Iako je križevačka općina bila relativno mala u doba gradnje sinagoge, bila je jedna od najznačajnijih u sjevernoj Hrvatskoj. Novac za izgradnju hrama dobiven je donacijama vlade, grada i pojedinaca, a glavninu su namakli članovi Židovske općine vlastitim priložima u obliku „zadužnica“. U prilogu je pretisak originalne zadužnice, koju posjedujem, na kojoj je, što s ponosom ističem, potpis mog pradjeda Antona Katza. Planove je napravila firma Hoeningsberg i Deutsch, koja je u to vrijeme bila specijalizirana za izgradnju sinagoga, a samu izgradnju izveli su domaći majstori pod njihovim nadzorom.

Uz hram bila je i zgrada Općine, mnogo starija od hrama, (vidi sliku) u kojoj se odvijao društveni, kulturni, vjerski i obrazovni program odnosno život Općine.

i molitve iznosile Tore. Bili smo upućeni od starijih i s vjeronauka što pojedini obredi znače. Za nas onda djecu, najljepši doživljaj u kojem smo i aktivno sudjelovali, bio je blagdan Simhat Tora. Tada smo u povorci sa svijećama i pla-

Prvu bogomolju osnovao je u Križevcima Adam Breyer oko 1844. godine, u svojoj vlastitoj kući za osam porodica.

vo-bijelim zastavicama s Magen Davi-dom - djevojčice obučene u bijele haljine, a dečki u tamnoplava odijela - prošli u taktu svirke orgulja do almemeora, pričeka da kantor izmoli prigodnu molitvu i na njegov znak vratili se polagano u

O izgradnji sinagoge u Križevcima krajem 19. stoljeća pisale su i tamošnje novine. „Ilustrovani hrvatski pučki koledar Belovar“, godine 1898. posvetio je tom događaju velik tekst, koji prenosimo u originalu.

Izraelitička bogoštovna občina u Križevciah i njezin novosagrađeni hram

Oko godine 1780. naselio se u Križevciah prvi izrealičan Salamon Lipmann, a za ovim oko god. 1790. drug mu Šimun Dobrin, obojica iz Ugarske. Godine pako 1798. došli su u Križevce Jakob i Adam Breyer još kao dječaci od 8 i 9 godina iz svog rodnog mjesta Rasinje u Hrvatskoj, te porodica prvog najme sinovi žive još i danas u brojnoj obitelji u Križevciah. Toliko je u svemu poznato o prvom naseljenju izraelitčanaah u prošlom stoljeću u Križevciah.

Ovog stoljeća, sve do godine 1825. dolazile su a i odlazile razne obitelji, te su jedino stalno obitavali, Šimun Dobrin, Jakob Breyer, Adam Breyer, Ignac Neumann, Ignac Benedik, te Lavoslav Psherhof, koji svi do god. 1870. i ovdje pomriše. Iza god. 1825. do 1840. bilo je u samom gradu u svemu 8 obitelji, a u okolici isto toliko, nu većina bijahu siromaci, baveč se gostioničarenjem i sitničarenjem, jedini Lavoslav Psherhof te Adam Breyer bijahu imućniji, te posjedavahu liepe dućane u Križevciah. Godine 1844. osnovao je pokojni Adam Breyer u Križevciah izraelitsku bogoštovnu občinu, te je sam u svojoj vlastitoj kući i na svoj trošak dao urediti bogomolju i tome potrebno, jer članovi občine kao siromaci nisu mogli upravo ništa tome doprinieti. Iza smrti utemeljitelja izraelitske bogoštovne občine koji joj ujedno i prvim predstojnikom bijaše, bude takovim izabran, već takodjer pokojni Lavoslav Psherhof, za ovim Ljudevit Lakenbacher, poslie njega Makso Psherhof oba već pokojni, a za ovima Samuel Deutsch.

Godine 1876. izabran bi sadašnji predstojnik gosp. Marko Breyer, koji zaista savjestno i sdušno vrši tu čast predstojnika, te se njim može bogoštovna občina upravo ponositi, jer mu kao osobito priznanje službi plemenita i krasna ideja, te nastojanje za izgradnju novog hrama. On je prvi uveo kod izraelit. bogoštovne občine naš ljepi hrvatski jezik kao uredovan.

Dne 18. studena 1894. kao na dan 50 godišnjice utemeljenja bogoštovne občine, bi obdržavana svečana glavna skupština kod koje u prisuću gradonačelnika gosp. Ferde Vukića, razvila se prvi puta plemenita ideja gosp. predstojnika kao predlog o izgradnji novog hrama božjeg u spomen 50 godišnjeg obstanka izraelitičke bogoštovne občine u Križevciah.

Potreba gradnje pokazala se ne samo stoga što stara bogomolja u kući bogoštovne občine, nije odgovarala svrsi, već i stoga što bogoštovna občina koja broji do sada 80 obiteljih, sve većma se povečaje i jača. Stoga bi jednoglasno primljen predlog gosp. predstojnika, da se tečajem god. 1895. sagrađi posvema novi hram božji, troškom od 45 hiljada for. Bude izabran gradjevni odbor, na čelu sa predstojnikom gosp. Markom Breyerom,

te taj odbor kupi na sgodnom mjestu, upravo kraj kuće bogoštovne občine u Štrossmayerovoj ulici gradilište, a već u prosincu god. 1894. bi sklopljen ugovor o izgradnji sa graditelji i arhitekti Hoenigsberg i Deutsch iz Zagreba.

Prve radnje započese 1. travnja 1895. a temeljni kamen - u koji je sazidana prigodna spomenica - bje svečano položen dne 14. svibnja 1895., uz posvet po domaćem rabinu veleč. g. Lavoslavu Loewu, koji na žalost umre dne 29. srpnja 1895. dakle prije nego što li je hram dogotovljen, te bude dne. 1. studena 1895. na njegovo mjesto izabran velečastni gosp. Dr. M. Engel. Dne 15. rujna iste g. 1895. bijahu sve radnje posvema dovršene, te je djelo krasno uspjele, tako da našim domaćim graditeljem i obrtnikom na čast služi, jer su i sve ine radnje do nekih iznimaka sve samo naši domaći obrtnici izveli, medju kojima nam je iztaknuti tvrdku Bothe i Ehrmann u Zagrebu koja je uredila unutarnju uredbu hrama, konablu zavjete, sjedala itd. a ostala stolarska radnja izvedena je po stolaru g. I. Rogina u Koprivnici. Trošak oko svega iznosio je for. 45000 koja je svota namaknuta dielom bezkamatnim zajmom na zadužnice koje preuzeše sami vjernici, djelom pako plemenitimi prinosi, koji u prvom redu stigoše od visoke kr. hrv.-slav.-dalm. zemalj. vlade, zastupstva slob. i kr. grada Križevci, dioničke štedione u Križevciah, prve hrv. štedione u Zagrebu i od inih plemenitih dobrotvora, kojima svima neka je na ovom mjestu izražena najtoplija hvala. Buduć bijaše sve gotovo i podpuno u redu bude dne. 16. rujna iste godine osobito svečanim načinom preduzeta predaja i posveta novog hrama božjeg. Taj dan izkitiše se koli privatne toli javne kuće barjaci, a u 10 sati pred podne započe sama svečanost prenosom svetog pisma iz stare bogomolje.

Svečanom tom činu prisustvovaše mnogo naroda bez razlike vjeroizpovjesti, te svi javni uredi i oblasti, a bogoštovne občine u Zagrebu, Belovaru, Koprivnici, Brodu na Savi, Krapini i Ludbregu polaše deputacije.

Posvetu u hramu izveo je belovarski rabin preč. g. S. D. Tauber, uz asistenciju domaćeg kantora Lavoslava Buehrbauma, te rabinskog kandidata g. Gavre Schwarz, koji je vješt našem liepom hrvatskom jeziku, upravo uzhitio prisutne svojom krasnom prigodnom besjedom. Poslie posvete bijaše u dvorani „narodne čitaone“ objed, kojemu bijahu pozvani svi predstojnici oblastih, te razne deputacije i vjernici, te je i tuj u raznim zdravicama palo krasnih rieči. Tako se završila slava posvete tog malog ali krasnog hrama, koji zaista služi na diku bogoštovnoj občini i njenom vrlom predstojniku, a gradu Križevcu i cijeloj domovini na ures.

redu u predvorje. Tu su nas čekale mama ili bake da nam čestitaju, što je u našim očima davalo veliku važnost. Kao djeci duga bogoslužja bi nam dosadila, pa smo izlazili u dvorište iza templa i tamo se igrali.

Od nekadašnje poznate židovske općine nije u Križevcima ostao ni jedan član. Ono malo ljudi koji su preživjeli holokaust već su pomrli, a od nas tadašnje „djece“, prema mom saznanju, ima nas još troje živih. Zgrada Općine, u kojoj smo proveli toliko lijepih dana i za koju nas vežu najljepše uspomene iz djetinjstva - srušena je 1974. godine nakon gotovo 250 godina postojanja, zbog zapuštenosti.

Sjećam se da sam prisustvovala dva puta obredu Bar Micva i jednom vrlo svečanom, vjenčanju Branka i Lotike Grosman. Također se sjećam da su me roditelji vodili na predavanje, koje je u hramu održao rabin Šalom Freiberger. Bila sam premala da shvatim temu predavanja, ali znam da su stariji pričali da

Stanovali smo na Strossmayerovu trgu koso nasuprot „templa“, kako smo sinagogu tada zvali. Za mene je to bila vrlo impresivna građevina, a i objektivno je dominirala trgovom kao najveća i najljepša građevina.

je bilo odlično i da je Šalom Freiberger izvrstan govornik, koji je znao ljude ponijeti i oduševiti.

Sinagoga je uništena tijekom Drugog svjetskog rata

Na žalost, godine 1941. ustaške vlasti hram su opljačkale i devastirale. I danas čuvam dva komada od razbijenih ploča s 10 zapovijedi, koje su se nalazile iznad pročelja fasade. Na sreću u nesreći moja majka Adela Weisz uspjela je uz životnu opasnost i uz požrtvovnu pomoć prijatelja nežidova spasiti dvije Tore, koje sam predala sinagogi Židovske općine Zagreb te dio arhive križevačke Općine, koju je moja mama predala Jevrejskom muzeju u Beogradu, gdje se i danas nalazi.

Nakon rata 1945. godine, hram je preuzeo križevački Narodni odbor. U dogovoru sa Savezom Jevrejskih općina Jugoslavije hram je služio kao zgrada za održavanje kulturnih priredaba. Kao protuuslugu trebalo je urediti židovsko groblje, koje je također bilo jako devastirano, a najveći dio rođaka pokojnika stradao je u holokaustu. Na žalost do danas vrlo je malo toga popravljeno, a posebno žalosno izgledaju arkade.

Od nekadašnje poznate židovske općine nije u Križevcima ostao ni jedan član. Ono malo ljudi koji su preživjeli holokaust već su pomrli, a od nas tadašnje „djece“, prema mom saznanju, ima nas još troje živih. Zgrada Općine, u kojoj smo proveli toliko lijepih dana i za koju nas vežu najljepše uspomene iz djetinjstva - srušena je 1974. godine nakon gotovo 250 godina postojanja, zbog zapuštenosti.

Na žalost, godine 1941. ustaške vlasti hram su opljačkale i devastirale. I danas čuvam dva komada od razbijenih ploča s 10 zapovijedi, koje su se nalazile iznad pročelja fasade. Na sreću u nesreći moja majka Adela Weisz uspjela je uz životnu opasnost i uz požrtvovnu pomoć prijatelja nežidova spasiti dvije Tore, koje sam predala sinagogi Židovske općine Zagreb...

Budući da svake godine dva do tri puta idem u Križevce na groblje svojih predaka i u posjet prijateljima - ražalostim se gledajući hram, koji je tijekom godina pregrađivan i gotovo neprepoznatljiv. Kao film odvijaju mi se svaki puta sjećanja iz djetinjstva na sve drage osobe kojih više nema. Iako nisam vjernik, u podsvijesti čujem onaj specifični melom molitvenih obrednih pjesama. Kad ga u rijetkim prilikama čujem u stvarnosti, ono probudi u meni vezano uz templ mog djetinjstva, posebne osjećaje ljepote, sreće i pripadnosti židovskoj zajednici.

Renee Weisz-Maleček

POČAST ŽRTVAMA I LOGORAŠIMA MAUTHAUSENA

Odavanjem počasti i polaganjem vijenaca na glavni spomenik i spomen-ploče žrtvama nacional-socializma početkom svibnja obilježena je 62. obljetnica oslobodjenja nekadašnjeg zloglasnog koncentracijskog logora Mauthausena u Gornjoj Austriji.

Počast žrtvama logora odalo je više od 10.000 posjetitelja, uglavnom mladih ljudi, iz četrdesetak država. Na ceremoniji obilježavanja oslobođenja nacističkog logora bili su i predstavnici

znanstvenika u Drugom je svjetskom ratu izgubilo živote.

Koncentracijski logor Mauthausen osnovan je 1938. godine, a u sedam go-

Na godišnjicama oslobođenja nacističkih logora svake je godine sve manje živih svjedoka, nekadašnjih logoraša. Bivši logoraši, danas u visokim godinama, ipak i dalje dolaze svjedočiti strahote koje su preživjeli. Ove godine u Mauthausen je stigao i Splitsanin, Dalibor Vlastelica (82) koji je izjavio da je u Mauthausenu bilo 150 Hrvata zatvorenika, od kojih je preživjelo samo desetak.

Koncentracijski logor Mauthausen, koji se nalazi 20 kilometara udaljen od Linza, otvoren je 8. kolovoza 1938. godine, a bio je sastavljen od četrdesetak manjih logora. Do 5. svibnja 1945. godine, kada su logor oslobodili američki vojnici, u Mauthausenu je bilo zatočeno oko 200.000 zatvorenika, od kojih je polovina izgubila živote. Logoraši su bili prisiljeni raditi u kamenolomu i industriji oružja, a zadnje likvidacije zatvorenika izvršene su neposredno prije oslobođenja logora.

U hrvatskom izaslanstvu na obilježavanju godišnjice oslobođenja Mauthausena bili su predstavnici Hrvatskog sabora, hrvatskog veleposlanstva u Austriji, udruge dragovoljaca i veterana Domovinskog rata, Udruga hrvatskih dragovoljaca Domovinskog rata, Saveza anti-fašističkih boraca i antifašista iz Hrvatske iz Drugog svjetskog rata i Zajednica udruga hrvatskih branitelja liječenih od PTSP-a.

Hrvatsko izaslanstvo poklonilo se žrtvama pred spomen-pločom, koju je Republika Hrvatska postavila 2001. godine na tzv. zidu plača. Položilo je vijence na spomen-ploču i glavni spomenik te sudjelovalo u prigodnoj svečanosti.

Hrvatske, a izaslanstvo Hrvatskog sabora predvodio je predsjednik Odbora za ratne veterane Vlado Jukić.

Žrtve i preživjeli logoraši obvezuju da se pojača budnost protiv svih oblika netrpeljivosti, kako se strahote koje su se dogodile u Mauthausenu nikad više ne bi ponovile, istaknuto je na prigodnoj svečanosti. Ovogodišnja godišnjica oslobođenja bila je posvećena umjetnicima i znanstvenicima koji nisu pokleknuli pred nacional-socializmom, a velik dio umjetnika i

dina postojanja u njemu je bilo zatočeno oko dvjesto tisuća zatvorenika, od kojih je polovina izgubila živote. Logoraši su radili u kamenolomu i industriji oružja, a zadnje likvidacije izvršene su neposredno prije oslobođenja 5. svibnja 1945. godine, kada su u logor ušle američke snage.

Danas je nekadašnji zloglasni logor Mauthausen javni spomenik i muzej, a financira ga austrijska vlada i udruge bivših logoraša.

Duško Kečkemet

MOJE BAVLJENJE POVIJEŠĆU SPLITSKIH ŽIDOVA

Iz hrvatske, dalmatinske, katoličke sam obitelji, ali nikada nisam imao nikakvih predrasuda prema drugim narodnostima i vjeroispovijestima, osim prema svim diktatorskim režimima. Već se pedeset godina bavim poviješću i umjetnošću Splita, pa je shvatljivo da me je zanimala i istaknuta uloga splitskih Židova.

Na to sustavno proučavanje i dokumentiranje potaknula me je šezdesetih godina gđa Silvana Morpurgo-Mladinov, vrlo kulturna i u djelatnosti splitske Židovske općine vrlo djelatna žena.

Židovi u Splitu žive od 16. stoljeća

Židovska kolonija od oko 300 obitelji naselila se u Splitu u prvoj polovini 16. stoljeća, posebno zaslugom mletačkog pokrštenog Židova Daniela Rodriga, koji je mletačkom Senatu predložio gradnju velikog lazareta u Splitu, za živu trgovinu s Istokom što je karavanama dolazila u Split, a odatle brodovima u Veneciju i dalje u ostalu Europu. Mlečani su, uz Turke, u povijesti bili najtolerantniji prema židovskim izbjeglicama, sefardima iz Španjolske, a Split je bio grad u kojemu su se

Duško Kečkemet rođen je 1923. godine u Splitu. Jedno vrijeme je živio i radio u Zagrebu, gdje je završio studij povijesti i povijesti umjetnosti. Od 1945. do 1950. godine radio je u Gliptoteci u Zagrebu, 25 godina bio je kustos i direktor Muzeja grada Splita, a tijekom tog razdoblja bavio se poviješću Splita i ulogom židovske zajednice u povijesti Splita. Četiri godine bio je direktor Galerije Meštrović, a zatim je predavao povijest domaće i svjetske umjetnosti na splitskom sveučilištu.

U mirovini se povukao na Brač, gdje živi i radi posljednjih dvadeset godina.

Objavio je tridesetak knjiga iz povijesti i povijesti umjetnosti, a pretežito se koncentrirao na splitske i dalmatinske teme. S Grgom Novakom surađivao je na njegovoj Povijesti Splita, a bavio se i pomorstvom Dalmacije, poviješću zdravstva i u prvom redu likovnom umjetnošću, filmom i fotografijom. Prije nekoliko dana gospodin Kečkemet imao je i svoj prvu izložbu fotografija.

doseljeni Židovi doslovno stopili s ostalim građanstvom, pa su samo formalno živjeli u Getu, starom dijelu grada unutar zidina Dioklecijanove palače, koji nije ni bio zatvoren kao u drugim gradovima (osim kratko vrijeme krajem 18. stoljeća, kada ga je francuski maršal Marmont opet otvorio). Splitski su Židovi sudjelovali u životu grada, osobito istaknuti u obrtima, u zdravstvu, a posebno u kritičnim razdobljima obrane grada od turskih najezdi. Kulturnom i političkome životu Splita, i onom širem, dali su naročiti prilog.

Spomenimo u 19. stoljeću tek rabina Jakova Amadea Musafiju, istaknutog autora Talmudskog rječnika, europski značajnog lingvista Abrahama-Adolfa Mussafiju, glavnog djelatnika hrvatskog narodnog preporoda u Splitu i u Dalmaciji,

inače istaknutog knjižara, izdavača i industrijalca Vida-Haja Morpurgo, Viktora Morpurgo, autora arhivske građe o

Posebnu privlačnost ima staro židovsko groblje na Marjanu, dokumentirano iz početka 16. stoljeća. Kada se barbarski rušilo staro slikovito i povijesno splitsko groblje na Sustipanu, namjeravali su iseliti i židovsko groblje s Marjana. Bio sam u komisiji i uspješno sam se založio da se ne ponovi taj divljački čin.

Danielu Rodrigi i splitskom lazaretu, slikaricu Tinu Morpurgo, najistaknutijeg splitskog fotografa Josipa Marka Goldsteina.

Nestali tragovi židovske zajednice

Međutim, razvitkom parobrodne plovidbe i trgovine, neki su se bogatiji splitski Židovi iselili u Trst, veći dio je nastradao u nacističkim logorima, dio preostalih se iselio u Izrael. Od starih splitskih židovskih obitelji ostalo je tek nekoliko, a i te su danas gotovo izumrle. U 20. stoljeću bile su se doselile u Split iz Sarajeva, također sefardske, obitelji, ali te, iako su

Uz pomoć Židovske općine u Splitu, a posebno gđe Silvane Morpurgo, inž. Josipa Morpurgo i još nekih Židova iz Splita i izvan njega, sakupio sam i obradio povijest židovske zajednice u Splitu. S obzirom na njihov velik doprinos gradu, knjigu objavljenu zalaganjem i sredstvima splitske židovske općine, nazvao sam "Židovi u povijesti Splita". U tom i daljnjem radu pomogli su mi i članovi Općine Slavko Zvezdić (Štern), Avram Atias, Edo Tauber i drugi. Zadovoljan sam da je najstarija židovska općina u Hrvatskoj (s tragovima još u antičkoj Saloni, a živom i svestranom djelatnošću od 16. do 20. stoljeća) stekla istaknuto mjesto u povijesti Židova u Hrvatskoj.

bolje od onih ranijih splitskih sačuvala izvornu španjolsko-židovsku tradiciju u predaji, pjesmi i običajima, nisu s tradicijom Splita imali mnogo veze.

Na poticaj splitskih članova obitelji Morpurgo vidio sam da je posljednji čas da se sakupe i zabilježe podaci iz povijesti židovske zajednice u Splitu. Postojala je tek knjižica splitskog povjesničara Grge Novaka - koji je pisao i o splitskoj trgovini i lazaretu - ali oskudna podacima.

Dio arhivske građe i knjiga zapalili su talijanski fašisti 1942. godine, na lomači na splitskom trgu, a dio starih vjerskih knjiga bio je ranije, po židovskom vjerskom običaju, zakopan i tako nestao. Arhiv splitske gradske Općine 19. i 20. stoljeća zapalili su partizani 1943. godine zajedno s općinskim zgradama. Viktor Morpurgo, koji se bavio prošlošću splitskih Židova, nestao je u logorima.

Uz pomoć Židovske općine u Splitu, a posebno gđe Silvane Morpurgo, inž. Josipa Morpurgo i još nekih Židova iz Splita i izvan njega, sakupio sam i obradio povijest židovske zajednice u Splitu. S obzirom na njihov velik doprinos gradu, knjigu objavljenu zalaganjem i sredstvima splitske židovske općine, nazvao sam "Židovi u povijesti Splita". U tom i daljnjem radu pomogli su mi i članovi Općine Slavko Zvezdić

Židovska kolonija od oko 300 obitelji naselila se u Splitu u prvoj polovini 16. stoljeća, posebno zaslugom mletačkog pokrštenog Židova Daniela Rodrige, koji je mletačkom Senatu predložio gradnju velikog lazareta u Splitu

(Štern), Avram Atias, Edo Tauber i drugi. Zadovoljan sam da je najstarija židovska općina u Hrvatskoj (s tragovima još u antičkoj Saloni, a živom i svestranom djelatnošću od 16. do 20. stoljeća) stekla istaknuto mjesto u povijesti Židova u Hrvatskoj.

Nakon toga je Židovska općina u Splitu objavila i dva skraćena izdanja te knjige na engleskom jeziku.

Odbijani radovi

Posebnu privlačnost ima staro židovsko groblje na Marjanu, dokumentirano iz početka 16. stoljeća. Kada se barbarski rušilo staro slikovito i povijesno splitsko groblje na

Splitski su Židovi sudjelovali u životu grada, osobito istaknuti u obrtima, u zdravstvu, a posebno u kritičnim razdobljima obrane grada od turskih najezda. Kulturnom i političkom životu Splita, i onom širem, dali su naročiti prilog.

Sustipanu, namjeravali su iseliti i židovsko groblje s Marjana. Bio sam u komisiji i uspješno sam se založio da se ne ponovi taj divljački čin. O tom židovskom groblju napisao sam kraći pregled u posebnoj knjižici što ju je također objavila Židovska općina u Splitu. Budući da ne znam hebrejski, napisao sam na grobnim pločama preveo je i obradio Zusja Efron.

Osobito mi je u ugodnom sjećanju višekratno druženje s rimskim piscem i fotografom Lucianom Morpurgom, koji mi je

omogućio da iz napuštenog skladišta stare knjižare Morpurgo spasim stare političke polemičke brošure iz vremena hrvatskog preporoda i uglavnom izdanja te rodoljubne knjižare, i podijelim ih svim našim kulturnim ustanovama, knjižnicama, arhivima, muzejima i sl. Od Luciana Morpurga sam za Muzej grada nabavio oko 100 njegovih fotografija Splita iz početka 20. stoljeća, a kasnije je Muzej od njegovih nasljednika nabavio još brojne fotografije. Uzalud sam se za-

Razvitkom parobrodске plovidbe i trgovine, neki su se bogatiji splitski Židovi iselili u Trst, veći dio je nastradao u nacističkim logorima, dio preostalih se iselio u Izrael. Od starih splitskih židovskih obitelji ostalo je tek nekoliko, a i te su danas gotovo izumrle.

lagao da se prevede dragocjena i privlačna njegova autobiografska knjiga iz djetinjstva u Splitu "Quando ero fanciullo" (Kada sam bio dječak). Također nisam uspio naći izdavača za njegovo rukopisno djelo (prevedeno na hrvatski) u Muzeju grada Splita "Poezija jedne židovske obitelji", sa splitskim židovskim obiteljskim običajima.

Budući da sam se naročito bavio hrvatskim narodnim preporodom 19. stoljeća u Splitu, posebno sam obradio život i djelo najzaslužnijeg djelatnika tog preporoda, Vida Morpurga, u posebnoj monografiji i u dva priloga.

Još sam nekoliko radova o splitskim Židovima obradio i objavio u zbornicima i novinama. Tako sam u mjesnim novinama uzaludno prosvjedovao protiv uklanjanja tragova fašističke lomače na Narodnom trgu.

Dogovorno s organizatorima simpozija o obljetnici 1943. godine, pripremio sam referat o tragediji splitskih Židova 1943., ali su ga u posljednji čas isključili iz programa simpozija. I rad o židovskim sabirnim logorima pod talijanskom okupacijom odbijen je za objavljivanje u Prilozima Povijesnog arhiva zbog židovske teme. Službeni stav vlasti prema Židovima u vrijeme komunizma, kao što vam je poznato, nije bio povoljan.

Zadovoljan sam da je moj prilog o Židovima u Splitu uklonjen u opću židovsku enciklopediju Pinkas hakehillot, iako ga, nažalost, ne znam pročitati.

U Splitu je danas nevelik broj Židova okupljenih u Općini pod vodstvom mladog člana stare obitelji Morpurgo, ali sve su stare obitelji, osim nevelikog broja onih porijeklom iz Sarajeva, izumrle. Stoga sam i zabilježio ova svoja sjećanja na suradnju sa splitskim Židovima posljednjih pedeset godina, jer bi mnogo toga već danas palo u zaborav.

Današnji veliki i moderni Split, nažalost, malo mari za svoju istaknutu prošlost i za zaslužne građane u toj prošlosti, pa sam nastojao da barem ovim mojim prilozima sačuvam ne maleni dio te prošlosti.

DUŠKO KEČKEMET: BIBLIOGRAFIJA KNJIGA I NAPISA O ŽIDOVIMA U SPLITU.

1. *Vid Morpurgo. Jevrejski almanah, Beograd 1961.-1962., str. 58-67.*
2. *Vid Morpurgo i narodni preporod u Splitu (Pretiskano iz "Mogućnosti" 1962.-1963.), Split 1963.*
3. *Jedan historijski spomenik je nestao. (Uklanjanje izgorenog pločnika lomače predmeta iz židovskog hrama). Slobodna Dalmacija, Split, 8. IV. 1964.*
4. *Židovi u povijesti Splita. Split 1971.*
5. *The Place of Jews in the History of the City od Split. (Sažetak iz knjige "Židovi u povijesti Splita"). Split 1971.; II. izdanje Split 1984.*
6. *Židovsko groblje u Splitu. (Autor II. poglavlja Z. Efron). Split 1973.*
7. *Posljednji dani splitskih Židova. Slobodna Dalmacija, Split, 14. X. 1978.*
8. *Doprinos Vida Morpurga narodnom preporodu Splita. Zbornik: Hrvatski narodni preporod u Splitu. Split 1882., str. 9-11.*
9. *Gdje je bio splitski geto? Kulturna baština, VIII/13, Split 1982., str. 59-63.*
10. *"Prva odlikovana dalmatinska parna destilerija" Vida Morpurga u Splitu. Kulturna baština, XI/16, Split 1986., str. 98-102.*
11. *Split (Povijest Židova u Splitu). U: Pinkas hakehillot. Encyclopaedia of Jewish Communities. Jerusalem 1988., str. 246-256. (Hebrejski).*
12. *Uključivanje Židova u društvenu, političku i kulturnu sredinu Splita i njihov doprinos toj sredini. Ethnologica Dalmatica, Split 1992., sv. I, str. 5-10.*
13. *Doprinos Židova povijesti Splita. U: 400 ljeta splitskog lazareta. Split 1992., str. 23-25; (II. izd. str. 17-19).*
14. *Židovski sabirni logori na području pod talijanskom okupacijom. U: Antisemitizam, holokaust, antifašizam. Zagreb 1996., str. 120-132.*
15. *Židovi u Splitu. U: Dva stoljeća povijesti i kulture Židova u Zagrebu i Hrvatskoj. Zagreb 1998., str. 316-331.*
16. *Židovsko groblje na Marjanu. Slobodna Dalmacija, Feljton 1-3, Split, 23.-25. VIII. 2003., str. 78, 54, 46.*
17. *Rabinske obitelji u židovskoj zajednici u Splitu. Ha-kol, Zagreb, 87, II. 2005., str. 36-38.*
18. *Doprinos Židova povijesti Splita. Trgovali su i branili grad od Turaka. Welcome to Split, 7, 2006., str. 49-50.*

XIII EUROPEAN MACCABI GAMES ROMA, 4TH - 12TH JULY 2007

RIMU, JULY 4TH - 12TH 2007

MAKABIJADA

NAJVEĆI SPORTSKI ŽIDOVSKI DOGAĐAJ U ITALIJI

U Italiji nas dočekuje kiša, no za uzvrat odmah stižu telefonski pozivi dobrodošlice ovdašnjih prijatelja. Gledam kroz prozore kako diluvijalno pada, jedva se naziru okolna brda apeninskog podnožja, a utvrđeni gradići, ili kašteli, na njihovim vrhovima pretvorili su se u šetaliste oblaka. Inače blizu, sad su to samo nejasni obrisi udaljenih prikaza koje uranjaju ili izranjaju iz općeg sivila. Ovakko sam zamišljala Walhallu kad sam davno studirala nordijsku epsku književnost. Grmi i vjetar donosi horizontalnu kišu s Tirenskog mora, hući u borovima. Umjesto šetnje ili pisanja odjednom nalazim vremena za čitanje, čak i novina, i to od prve do zadnje stranice, pa čak i priloge.

U jednom nalazim članak o Makabijadi koja se skoro treba održati u Rimu. Do mog odlaska nekoliko dana ranije iz Engleske, o tome nisam čula. Ali već pred sam kraj članka nalazim doslovno crvenom bojom odštampan odgovor. Radi se naprosto o suparništvu. Sportskom? Pitam se. Iz segmenta članka pod naslovom 'Poraz Londona' saznajem kako su tamo već odštampani brošure

sa svojim amblemom vjerujući da im je pobjeda u džepu i da će se Makabijada održati u Londonu.

Aha, nagađam, jer da se kojim slučajem to dogodilo, mjesecima unaprijed mediji bi nam probijali uši, kao recimo s londonskom Olimpijadom za 2012. godinu koja je već dvije godine na bilo koji

Makabi je sportska organizacija koja djeluje na pet kontinenata, u 50 zemalja i broji skoro 400 000 članova, a o mjestu održavanja odlučuje uski komitet zemalja članica.

način, ako već ne zbog do sada četverostruko naraslih troškova, uvijek u centru medijske pažnje. A talijanski organizator Makabijade, g. Vittorio Pavoncello hvali se kako je igre pod nosom ugrabio Englezima. I tako saznajem da je londonska kandidatura uz Moskvu i Barcelonu bila vrlo jaka. No Rim je na prijedlog svog gradonačelnika Veltronija ubacio adut, to jest najdužu povijest bilo koje židovske zajednice, od dijaspore na ovamo.

Duga povijest Židova u Rimu

Makabi je sportska organizacija koja djeluje na pet kontinenata, u 50 zemalja i broji skoro 400 000 članova, a o mjestu održavanja odlučuje uski komitet zemalja članica. Vittorio Pavoncello se diči

svojom strategijom strpljivog uvjeravanja predstavnika Njemačke, Turske i Izraela o važnosti održavanja Makabijade u Rimu, sve dok njegovi argumenti nisu prevagnuli.

Teško da tu netko može konkurirati. Židovi su imali svoje trgovačke predstavnike u Rimu u vrijeme Rimskog

Pravi razlog postojanja ovih sportskih igara je memoriranje bolnije povijesti. Naime kad je 1928. godine u Pragu židovskim atletičarima zabranjeno sudjelovanje u službenim sportskim natjecanjima, organizirane su prve Makabijade. Danas se one odvijaju svake četvrte godine, usporedo s europskim igrama, bilo u Izraelu ili nekoj drugoj zemlji europskog kontinenta.

carstva, još prije dijaspore. Uz sve druge koji su stigli kao izbjeglice, pošto su ih nakon pobune Rimljani protjerali po svijetu, ta zajednica već dulje od dvije tisuće godina predstavlja integralni dio grada. Međutim kroz sve te duge vjekove svog održanja, možete misliti da rimskim Židovima bas nisu cvale ruže.

Kad sam osamdesetih 20. stoljeća živjela u Rimu, često sam svoje goste vodila u, od Židova sada gotovo napušten kvart grada, između Tibra i Oktavijanovih vrata. U starom je getu uz nazive ulica tek ostalo nekoliko rudimentarnih

ostataka nekadašnjeg života. No iza velebne rimske sinagoge na Obali Cenci i današnjeg Židovskog muzeja nalazi se nekoliko restorana, najpoznatiji među njima Pipperno, koji nude židovsko rimske specijalitete poput pohanih cvjetova tikvica punjenih ricottom ili artičoke a la *dudea*. Tu je Trg pet škola, nekoliko dućana košer proizvoda, knjižara Menorah i suvenirnica Yud Judaica. Nekoć

Natjecanja će trajati osam dana a 2500 gostiju, što sportaša što delegata iz 30 zemalja, spremni su natjecati se u 16 sportskih disciplina. Prijavilo se do sada više stotina volontera za pomoć pojedinim delegacijama u snalaženju po Rimu. Uz takmičenja, Makabijada je prilika za upoznavanje, zajedničke molitve i obroke.

je to bio prenapučeni, siromašni i nezd-ravi geto, sa svih strana okružen impo-zantnim katoličkim crkvama iz kojih je stalno bio vršen pritisak na židovsko stanovništvo radi konverzije. Ponekad bi taj pritisak, i naravno nameti, bili veći ponekad bi ih ublažili, ovisno o trenutnoj politici katoličke crkve ili pojedinog pape. Sve u svemu za njih je do zaista pozitivnog pomaka došlo tek u doba Risorgimenta i ujedinjenja Italije, kad je crkvena vlast odvojena od mlade talijanske države. Tada su Židovi u Italiji stekli građansku jednakost i prava, mogli se slobodno iseliti iz tjesnih geta, raditi što žele i mogu, ili živjeti gdje izaberu. Kao knjiška i pismena grupa u cjelini, u tada većinom analfabetskoj zemlji, mnogi od njih mogli su se odmah zaposliti u visokom obrazovanju i školstvu. Nakon njihova općeg ekonomskog procvata mnogi se asimiliraju i uglavnom ih se naizgled više nije moglo razaznavati od drugih talijanskih državljana građanskih navika. To dobro ilustrira roman remek djelo Giorgia Brassanija: 'Vrt Finci Continijevih' po kojoj je Vittorio De Sicca režirao istoimeni film. No kao u tom romanu/filmu sretno se razdoblje završilo

proglašavanjem rasističkih fašističkih zakona koje su Mussolini i njegov zet grof Ciano 1938. godine proveli pod Hitlerovim pritiskom, naravno uz sve ostalo što je stravično vrijeme fašizma sa sobom donijelo.

Makabijada - ujedinjenje dijaspore u sportu

Ipak, pitam se kakva je danas svrha Makabijade budući da Židovi mogu slobodno sudjelovati u bilo kakvom sportskom takmičenju. Nije li samo održavanje Makabijade dobrovoljno zatvaranje u neku vrstu geta?

Na ovo pitanje odgovor je u istom članku gdje organizatori objašnjavaju da je Makabijada mogućnost ujedinjenja dijaspore kroz sportsku manifestaciju, osim toga ove se godine slavi 60-godišnjica utvrđivanja židovske države pa je to dodatni razlog za veliku rimsku feštu, već održanu u bivšem getu.

No pravi razlog postojanja tih sportskih igara je memoriranje bolnije povijesti. Naime kad je 1928. godine u Pragu židovskim atletičarima zabranjeno sudjelovanje u službenim sportskim natjecanjima, organizirane su prve Makabijade. Danas se one odvijaju svake četvrte godine, usporedo s europskim igrama, bilo u Izraelu ili nekoj drugoj zemlji europskog kontinenta, bilo da se radi o Marseilleu, Amsterdamu, Glasgowu, Antwerpenu itd.

Sad se u Rimu održavaju 12. igre Makabijade po redu i do sada najveće budući da su se prvi put prijavile izvan europske zemlje. I njihovo je prijavljivanje bilo nalik utrci. Prvo su se prijavili Amerikanci, zatim Kanadani, pa Argentinci i konačno Australci. Organizator drži da je urok tako velikom interesu sam grad Rim koji je poslužio kao magnet, zbog čega planiraju i maratonsku utrku kroz grad.

Od 4. do 12. srpnja po prvi put u Italiji održat će se ovo međunarodno natjecanje neprofesionalnih sportaša od 14 godina na više. Ujedno to je najveći židovski događaj ikad organiziran u Italiji.

Na moje pitanje o sudjelovanju hrvatskih sportaša na igrama saznajem da još

ništa definitivno ne mogu reći dok prijavljivanje nije zaključeno. U feštama u starom getu provedene su dobrotvorne akcije sakupljanja sredstava da bi se moglo osigurati dolazak sportašima iz istočne Europe.

Organiziranjem Makabijade talijanska židovska zajednica želi potvrditi da je itekako živa. Osim sporta na programu su i druge kulturne manifestacije kao što je festival židovske kulture koji se održava u Casale Monferatu u Piemontu gdje će se obaviti ceremonijalno paljenje baklje kao u svim drugim Olimpijskim igrama.

Osam dana natjecanja i 2.500 gostiju

Natjecanja će trajati osam dana a 2500 gostiju, što sportaša što delegata iz 30 zemalja, spremni su natjecati se u 16 sportskih disciplina. Prijavilo se do sada više stotina volontera za pomoć pojedinim delegacijama u snalaženju po Rimu. Uz takmičenja, Makabijada je prilika za upoznavanje, zajedničke molitve i obroke. Kao kroz šalu organizatori kažu da je prva utrka u kojoj je sudjelovao jedan cijeli narod bio bijeg iz Egipta kad je taj narod i pobijedio.

Organiziranjem Makabijade talijanska židovska zajednica želi potvrditi da je itekako živa. Osim sporta na programu su i druge kulturne manifestacije kao što je festival židovske kulture koji se održava u Casale Monferatu u Piemontu gdje će se obaviti ceremonijalno paljenje baklje kao u svim drugim Olimpijskim igrama. Vatra će prenijeti iz Torina gdje je prošle godine bila Zimska olimpijada. Sportaši s olimpijskim plamenom trčat će po Italiji 600 km do Rima da bi 34 dana kasnije utrčali u rimski stadion u Karakalnim termama za ceremoniju službenog otvorenja Makabijade.

Vesna Domany Hardy

Antidifamacijska liga u svibnju je objavila rezultate svog istraživanja o antisemitskim stajalištima i predrasudama u Europi.

EUROPLJANI I DALJE IMAJU ANTISEMITSKA STAJALIŠTA

„Klasična“ antisemitska stajališta i predrasude još su uvijek prisutna kod velikog broja Europljana, a u nekim slučajevima ona su čak i u porastu, objavila je u svibnju Antidifamacijska liga (ADL) predstavljajući rezultate provedenog istraživanja.

Većina ispitanika, njih 51 posto, vjeruje da su Židovi lojalniji Izraelu nego vlastitoj domovini, a više od 40 posto vjeruje da Židovi uživaju „previše“ moći u poslovnim i financijskim krugovima.

Direktor ADL-a Abraham Foxman kazao je da rezultati tog istraživanja predstavljaju izvor „velike zabrinutosti“.

“Takva stajališta pomažu poticanju i legitimiranju antisemitizma, uključujući i nasilje prema Židovima”, ocijenio je Foxman.

Istraživanje Antidifamacijske lige provedeno je u pet europskih zemalja - Njemačkoj, Francuskoj, Italiji, Poljskoj i Španjolskoj. A ispitanici su tijekom ispitivanja davali svoja stajališta o Izraelu i Bliskom istoku.

Ispitanici: Židovi previše govore o holokaustu

Većina ispitanika, njih 51 posto, vjeruje da su Židovi lojalniji Izraelu nego vlastitoj domovini, a više od 40 posto vjeruje da Židovi uživaju “previše” moći u poslovnim i financijskim krugovima.

Velik broj ispitanika vjeruje da Židovi “previše govore o holokaustu”. U Francuskoj to osjeća 40 posto ispitanika, a u Njemačkoj, Španjolskoj i Italiji oko 45 posto, a u Poljskoj je 48 posto ispitanika uvjereni da Židovi previše insistiraju na temi holokausta.

Prema rezultatima ove studije, otkriveno je da oko 20 posto ispitanika krivi Židove za Isusovu smrt. Najveći postotak antisemitskih stajališta je

Općenito, Europljani u anketiranim državama simpatiziraju više Palestince nego Izraelce, s iznimkom Italije u kojoj većina ispitanika ne simpatizira nijednu od dviju strana.

među Poljacima i Španjolcima, a najniži u Njemačkoj i Francuskoj.

U većini zemalja u kojima je provedeno ispitivanje, ispitanici su ocijenili da njihove vlade čine “dovoljno” u skrbi za sigurnost židovskih građana, ali Nijemci su ti koji najviše vjeruju da su za nasilje nad Židovima odgovorna antisemitska stajališta, a Španjolci su u tome najviše podijeljeni.

Europljani više simpatiziraju Palestince od Izraelaca

Gotovo polovica ispitanika smatra da “američki Židovi kontroliraju američku politiku prema Bliskom istoku”, kazao

je Foxman i ustvrdio kako Židovi nisu tako moćni.

Općenito, Europljani u anketiranim državama simpatiziraju više Palestince nego s Izraelce, s iznimkom Italije u kojoj većina ispitanika ne simpatizira nijednu od dviju strana.

Međutim, relativna većina anketiranih u pet zemalja vjeruje da je islamistički pokret Hamas teroristička organizacija i podržava Europsku uniju u njezinu

Antidifamacijska liga osnovana je 1913. godine kao odgovor na jačanje antisemitizma i diskriminacije protiv Židova.

ADL se i danas, kao i u prošlosti, bori protiv mržnje i diskriminacije. U prošlosti ADL se borio protiv „židovskih kvota“ na američkim sveučilištima a danas, između ostaloga, i protiv internetskih stranica na kojima se negira holokaust.

bojkotu financijske pomoć palestinskoj vladi u kojoj sjedi i Hamas.

Polovica ispitanika drži i libanonski pokret Hezbolah terorističkom skupinom.

Posljednje slično ispitivanje u Europi ADL je proveo 2005. godine te ističe da je otada zabilježeno “jačanje tradicionalnih antisemitskih stereotipa”, osim u Njemačkoj gdje negativna stajališta nisu u porastu.

NOVA PRAVILA EU ZA ONE KOJI NIJEČU HOLOKAUST

Dvadeset i sedam zemalja članica Europske unije usvojile su, nakon višegodišnjih napetih pregovora kompromisni dogovor o novim pravilima za borbu protiv rasizma i zločina mržnje. Te nove mjere moraju prihvatiti i nacionalni parlamenti zemalja članica Europske unije.

Zemlje članice Europske unije nedavno su donijele odluku o novim pravilima za borbu protiv rasizma i zločina mržnje, koje će se primjenjivati na čitavom području 27 zemalja članica, a one, između ostaloga, uključuju i zatvorske kazne u trajanju do tri godine protiv onih koji niječu ili omalovažavaju holokaust.

Nakon šestogodišnjih napetih pregovora, ministri pravosuđa i unutarnjih poslova EU-a postigli su kompromisni dogovor. Nove mjere moraju prihvatiti i nacionalni parlamenti zemalja članica.

„Ove mjere utjecat će na pravne mjere zemalja članica“, kazala je njemačka ministrica pravosuđa Brigitte Zypries ističući kako je to „važan politički signal za EU“.

Povjerenik EU-a za pravosuđe i unutarnja pitanja Franco Frattini kazao je da je cilj novih mjera da se pošalje jaka poruka o tome koliko je Europska unija odlučna u borbi protiv rasizma,

Usvojeni tekst predloženih mjera obvezuje vlade EU-a da nametnu kaznene sankcije protiv pojedinaca ili skupina koji javno potiču na nasilje ili mržnju protiv pojedinaca ili skupina koji se određuju rasom, bojom, vjerom, ili su potomci nacionalnih ili etničkih skupina.

ksenofobije i antisemitizma, koji je posljednjih godina u porastu.

S obzirom na nacističku prošlost Europe, Frattini je kazao da EU ima moralni autoritet da potvrditi vrijednost tolerancije i odbije svaki oblik nasilja.

Zatvorske kazne za one koji niječu holokaust

Usvojeni tekst predloženih mjera obvezuje vlade EU-a da nametnu kaznene sankcije protiv pojedinaca ili skupina koji javno potiču na nasilje ili mržnju protiv pojedinaca ili skupina koji se određuju rasom, bojom, vjerom, ili su potomci nacionalnih ili etničkih skupina.

Mjere predviđaju i zatvorsku kaznu u trajanju do tri godine za one koji niječu ili omalovažavaju holokaust ili masakre poput onoga u Ruandi devedesetih godina prošlog stoljeća.

Pravila, koja određuju samo minimalne standarde za borbu protiv rasizma i ksenofobije, priznavat će samo one genocide koji su službeno priznati prema statutu Međunarodnog kaznenog suda.

Sporazum nisu postigle lako zemlje članice EU-a, s obzirom na vrlo različite pravosudne i kulturne tradicije u borbi protiv rasizma, a sve članice Unije do sada i nisu imale zakonom predviđene kazne za one koji niječu holokaust.

Zahtjev baltičkih država da se u nova pravila EU-a uključe i užasi koje je počinio Staljinov režim bio je odbijen.

Skupine za borbu protiv rasizma i drugi kritičari nisu zadovoljni konačnim usvojenim mjerama te tvrde da one neće bitno doprinijeti u borbi protiv antisemitizma i drugih rasističkih činova.

Mickey Mouse zaziva teroriste

Pišu: agencije, Nikolina Šajin
Foto: AP

RAMALLAH - Palestinske su vlasti Hamasovoj televiziji naredile da ukine kontroverznu dje ju emisiju u kojoj lik koji izgleda kao Mickey Mouse poziva djecu na otpor Izraelu.

- Televizija Al-Aksa povukla je politiki orijentiran dje ji televizijski program nakon zahtjeva ministarstva informiranja - stoji u priop enju palestinskog ministra Mustafe Bargutija.

No, neimenovani dužnosnik televizije uskoro je agenciji France Presse rekao kako to nije istina. - Program e se nastaviti. Mustafa Barguti pogrešno je shvatio - rekao je dužnosnik.

Program "Pioniri sutrašnjice" emitira se petkom i najavljen je i za sutra u dva sata poslijepodne po lokalnom vremenu. Snimke na koje su upozorile dvije prozraelske organizacije - Palestinian Media Watch i Middle East Media Research Institute (MEMRI) - pokazuju voditelja odjevenog u crno-bijelog miša koji se zove Farfur (leptir) kako djecu upozorava da moraju piti mlijeko, marljivo u iti, moliti dok ne bude postojalo "svjetsko

vodstvo pod islamskom vladavinom" i - sudjelovati u pokretu otpora protiv Izraela i Amerike.

- Pobjedit emo, Bushu! Pobjedit e - mo, Sharone! Ah, da, Sharon je mrtav. Pobjedit emo, Condoleezza! - uzvikuje Farfur.

Njegova suvoditeljica, djevojica Sara, mladu gledateljicu Sanabel, koja je nazvala telefonom, pita kako e "žrtvovati svoju dušu u korist jeruzalemske džamije Al-Akse".

- Pucat u - kaže djevojica.
- Sanabel, što moramo uiniti da bismo oslobodili al-Aksu? - pita je Farfur.
- Želimo se boriti - odgovara Sanabel.

- Što još? Što još? - pita Farfur.
- Želimo uništiti Židove - kaže djevojica.

Ta je epizoda izazvala najve e kontroverze. CNN je kontaktirao više govornika arapskog jezika koji tvrde da je rije o pogrešnom prijevodu koji je dostavio MEMRI te da djevojica zapravo kaže "Židovi ubijaju nas". No, MEMRI inzistira na tome da je prijevod dobar, kao i prijevod ostalih emisija.

U jednoj od njih dje ak preko telefona pjeva pjesmu u kojoj se spominje kalašnjikov, a Farfur glumi da puca iz puške. Drugo dijete pjeva da je "vrijeme za smrt, borit emo se u ratu".

Izraelska vlada i mediji oštro su kritizirali emisiju, za koju tvrde da "u i djecu da mrze i ubijaju". I palestinski ministar Barguti, koji je neovisan i od Hamasa i suparni kog Fataha, rekao je da je pogrešno koristiti dje ji program za širenje politiki ke poruke.

- Imamo posla s istim zlom, a to se ne može ignorirati - rekla je k i Mickeyjeva tvorca, Diane Disney Miller.

IZRAELSKI ZAHTEJEV NJEMAČKOJ

D izraelska humanitarna organizacija Fisher Fund, koja se bavi pomaganjem preživjelim žrtvama holokausta, najavila je da planira tužiti njemačku vladu nekoliko udjuc zhtjev za financiranje "psihološke pomoći" djeci žrtava holokausta.

Izraelska organizacija intenzivno pregovara s njemačkom vladom i traži od nje 10 do 20 milijuna eura godišnje za financiranje psihološke pomoći potomcima žrtava holokausta, koji su, reći organizacija, traumatizirani zbog ostaranja u diskriminativnim okolnostima, te pate od depresije, tjeskoče i drugih psiholoških tegoba, zbog čega mnogi od njih nisu bili u stanju obradovati se ili razvijati karijeru. Fisher Fund navodi da takvih osoba ima na desetine tisuća, a organizacija planira iskoristiti dio novca i za održanje razgovora s djecom preživjelih žrtava Hitlerovih pogroma.

Nevladina organizacija Amcha, čiji psiholozi rade s oštećenim osobama, tvrdi da su djeca žrtava "rasla u vjemi naložavće katastrofe i stalnog oplakivanja, što je na

POMOĆ DJECI ŽRTAVA HOLOKAUSTA

njihna ostavilo duboke oštjke i zahtijeva liječenje", no upravo je činjenica da se radi o drugoj generaciji žrtava razlog zbog kojeg je malo vjerojatno da će njemačka vlada ispuniti zahtjev izraelskih organizacija. Ingeborg Gröning, glasnogovornica njemačkog ministarstva financija već je, mitte, najavila da do isplate neće doći, s obzirom da već desetljećima valje jedni te isti kriteriji međunarodnih ugovora o reparaacijama za žrtve holokausta, a u njima izričito stoji da tužitelji reparaacija smiju biti isključivo direktne žrtve nacističkog mošja. Navela je i da nikakvi amandmani na postojeća pravila nisu u planu, kao i da eventualna skopna tužba iz Izraela neće imati volički izgleda na sudu.

Njemačka vlada već je isplatila ukupno 64 milijardi eura žrtvama holokausta, što predst

Izraelska humanitarna organizacija Fisher Fund pregovara s njemačkom vladom i traži od nje 10 do 20 milijuna eura godišnje za financiranje psihološke pomoći potomcima žrtava holokausta

teklim ismješivanjima, barem kada su u pitanju preživjeli koji žive u Izraelu, te im isplate nisu naredno podigle životni standard. Prema najnovijim izraelskim ismješivanjima trećina preživjelih žrtava holokausta u toj zemlji živi u siromaštvu, pa druga generacija ima još manje šansa za eventualni pomoć, tim više što u izraelska vlada, oti najvođe izraelske dionoske organizacije nemaju namjeru davati financijsku pomoć djeci žrtava holokausta.

OTKRIVENA LAŽNA PUTOVNICA ADOLFA EICHMANNA

Otkriće lažne putovnice koja je nacističkom ratnom zločincu Adolfu Eichmannu omogućila da nakon kraja Drugoga svjetskog rata pobjegne iz Europe u Argentinu, podsjetilo je na mračne godine nakon rata kad je ta južnoamerička zemlja služila kao utočište nacističkim mučiteljima.

Putovnica, koja je otkrivena slučajno u arhivu suda u Buenos Airesu, naslovljena je na Riccarda Klementa, ali ju je očito koristio bivši nacist za ulaz u Argentinu 1950. godine. Dokument, koji je izdao međunarodni Crveni križ 1950. godine, sada je u vlasništvu Muzeja holokausta u Buenos Airesu.

Adolf Eichmann, nekadašnji direktor Ureda za židovske poslove Trećeg Reicha i kao takav naredbodavac "konačnog rješenja židovskog pitanja", koje je odvelo šest milijuna Židova u smrt, deset je godina mirno živio blizu Buenos Airesa. Agenti izraelske tajne službe Mossad 11. su svibnja 1960. godine prekinuli taj spokoj u egzilu njegovim zarobljavanjem u domu i potajnim odvođenjem u Izrael gdje mu je suđeno i gdje je dvije godine poslije obješen.

Štakorska linija

Kao tisuće drugih nacističkih ratnih zločinaca, a zahvaljujući pomagačima, uključujući i one unutar katoličke crkve, Eichmann je uspio pobjeći tzv. "štakorskom linijom", putem za tajni egzil prema Južnoj Americi gdje se neki nacistički zločinci još uvijek nalaze.

Sergio Widder, predstavnik Centra Simon Wiesenthal u Argentini, smatra tako da Ivo Rojnica, ustaški ratni zločinac, u 91. godini još živi u stambenom predgrađu Buenos Airesa. On je optužen da je organizirao deportaciju Židova, Roma i Srba dok je bio gradonačelnik Dubrovnika u bivšoj Jugoslaviji tijekom Drugoga svjetskog rata.

Argentina, dugo blagonaklona spram tisućama Nijemaca, Hrvata i drugih, više manje upletenih u nacističke ratne zločine, pokušala je međutim popraviti stvari. Godine 1992. bivši predsjednik Carlos Menem odlučio je otvoriti nacionalni arhiv o toj mračnoj stranici povijesti zemlje. U godinama nakon rata, general Juan Peron je na vlasti u Argentini i njegova kontroverzna uloga pri dolasku tih tisuća Nijemaca koji su pobjegli nakon poraza 1945. godine, još je predmet polemike.

"Danas je u Argentini prisutna veća otvorenost i transparentnost", tvrdi Widder.

Prema istraživanjima Centra Simon Wiesenthal, i ostali nacistički šefovi našli su utočište u Argentini poput Josefa Mengelea, "anđela smrti", na koncu preminulog u Brazilu. Argentina je udomila i Waltera Kutschmanna, jednog od šefova Gestapoa u Poljskoj, Antu Pavelića, šefa

ustaškog režima u Hrvatskoj, Eduarda Roschmanna, "mesara iz Rige" ili druge nacističke dužnosnike poput Josefa Schwammbergera, Heinricha Muellera i Ericha Priebkea, koji je izručen 1994. Italiji gdje je taj nekadašnji SS časnik osuđen na doživotni zatvor zbog pokolja pokraj Rima 1944. Ondje je pogubljeno 335 taoca civila, među kojima 75 Židova, u znak odmazde zbog napada pokreta otpora na SS postrojbu.

Njemački nacistički ratni zločinac Otto Adolf Eichmann rođen je 19. ožujka 1906. godine u Solingenu.

Od 1933. godine bio je SS-ovski dužnosnik, a od 1939. godine šef odjela IV B 4, sa zadatkom provođenja plana o totalnom uništenju Židova u cijeloj okupiranoj Europi. Jedan je od glavnih organizatora i izvršitelja tog genocida, u kojem je oko 6 milijuna muškaraca, žena i djece strijeljano, obješeno ili masovno otrovano u plinskim komorama. Oko 400.000 Židova poslano je u plinske komore po izravnoj Eichmannovoj zapovjedi.

Sam se hvalio da je pobio pet milijuna Židova te je jedan od kreatora ideje o „konačnom rješenju židovskog pitanja“.

Godine 1945. pobjegao je iz Njemačke, jer Amerikanci nisu shvatili da se pod imenom Otto Eickmann krije traženi ratni zločinac. Poslije Drugog svjetskog rata krio se većinom u Argentini. Iako je živio pod drugim imenom, uhvatili su ga 1960. godine pripadnici izraelske tajne službe Mossad. Na suđenju u Jeruzalemu osuđen je na smrt i obješen. Kremiran je, ali mu je pepeo prosut po Sredozemlju daleko od obala kako ni jedna država ne bi mogla biti počivalište tom zločincu.

PRVA SINAGOGA U ESTONIJI NAKON HOLOKAUSTA

Holokaust je gotovo u potpunosti uništio malu židovsku zajednicu u Estoniji, a danas više od 60 godina nakon kraja Drugog svjetskog rata u toj baltičkoj zemlji otvara se prva sinagoga, koja će, prema riječima estonskog rabina, biti najbolji odgovor na „fašizam, komunizam i nacizam“.

Glavni rabin Shmuel Kot kazao je kako jedva čeka da sinagoga, sa staklenom fasadom, otvori svoja vrata.

„Ja sam prvi rabin nakon holokausta. Posljednjeg rabina u Estoniji ubili su nacisti“, kazao je rabin Kot.

On je ponosno pokazao zgradu nove sinagoge, čija je izgradnja stajala oko dva milijuna dolara. Novac za njezinu izgradnju sakupila je zaklada američke obitelji Rohr, a novac su dali i estonski Židovi i Estonci.

U velikoj dvorani sinagoge moći će moliti 180 vjernika.

Estonija je bila jedina zemlja u Europi koju su nacisti proglasili „slobodnom od Židova“.

Prije Drugog svjetskog rata u Estoniji je živjelo oko 5.000 Židova, uglavnom u glavnom gradu Talinu. Velik broj estonskih Židova pobjegao je pred nacistima u tadašnji Sovjetski Savez, a ostale su nacisti ubili. Posljednja sinagoga, izgrađena 1883. godine, uništena je tijekom sovjetskog bombardiranja Talina.

Danas u Estoniji živi oko tri tisuće Židova.

„Kao što ljudima treba stan da bi u njemu živjeli, tako im također treba i prostor za dušu. Moja želja je da svaki Židov u Estoniji osjeti da je u sinagogi njegov dom“, kazao je Kot. Estonski rabin ima 30 godina, a u Estoniju je došao prije sedam godina.

Dosada su estonski Židovi molili u sobi koja je bila posebno preuređena za tu prigodu u zgradi u blizini nove sinagoge.

Prije Drugog svjetskog rata u Estoniji je živjelo oko 5.000 Židova, uglavnom u glavnom gradu Talinu. Velik broj estonskih Židova pobjegao je pred nacistima u tadašnji Sovjetski Savez, a ostale su nacisti ubili. Posljednja sinagoga, izgrađena 1883. godine, uništena je tijekom sovjetskog bombardiranja Talina.

Očekuje se da će na otvaranju sinagoge u Talinu biti nazočni predstavnici estonske i izraelske vlade.

Kot smatra da je izgradnja sinagoge znak preživljavanja i tolerancije ne samo za Židove već i sve stanovnike Estonije.

„To je pravi odgovor na fašizam, komunizam i nacizam“, zaključio je rabin Kot.

“Zajedno u Izrael”

«Zajedno u Izrael» je devetnaesta godišnja konferencija Svjetske federacije židovske djece koja su preživjela holokaust. Ove godine konferencija će se održati u Jeruzalemu od 5. do 8. studenog 2007.

Taj događaj očekujemo s velikim zadovoljstvom i entuzijazmom i pretpostavljamo da ćemo se zajedno najbolje provesti.

Prošle konferencije bile su uspješne i okupljale su tijekom godina sve više i više ljudi. Ali biti u Izraelu simbolično je za naše preživljavanje i ima posebno značenje koje ispunjava naša srca i naše duše. To će biti jedinstvena prilika za preživjelu djecu holokausta u Izraelu i iz svih ostalih zemalja da budu zajedno.

Svi, pa i oni koji nisu nikada ranije bili na konferenciji, kao i njihovi članovi druge i treće generacije očekuju taj dolazak u Jeruzalem.

Konferencija će predstaviti eminentne predavače, seminare i radionice, ali bit će to i prilika da se opustimo i susretnemo s ostalim sudionicima. Osim toga imati ćemo poseban cjelodnevni program u Yad Vashemu.

Ova konferencija će zapravo predstavljati zajednički dolazak za našu «obitelj», što smo zaista postali jedni drugima.

Naša WEB stranica će biti pripremljena kao i «paket za registraciju» s detaljnim informacijama i mogućnostima za registraciju.

Uz moje najljepše želje za divno druženje «ove godine u Jeruzalemu»

Stefanie Seltzer,
predsjednica
World Federation of Jewish Child Survivors of the Holocaust

Dodatne informacije:

WEB www.wfjcs.org
E Mail: holocaustchild@comcast.net
telefon 1-248-932-1835
Konferencija se održava u hotelu «Renaissance» u Jeruzalemu

Program:
Registracija u ponedjeljak 5.XI.2007.

Program konferencije počinje u ponedjeljak navečer i nastavlja se cijeli dan u utorak i srijedu.

U četvrtak 8. studenog je specijalni program u Yad Vashemu, do 4 sata poslije podne.

Povratak u hotel i odjava soba. Cijene hotela će se javiti naknadno.

Registracija: 275 \$ (do 1. rujna 2007.), nakon 1. rujna registracija je 325 \$ po osobi.

Nakon 1. listopada registracija se više ne prima.

Registracija uključuje: 3 doručka, 2 ručka, 3 večere (sve košer), sve sjednice, programi, materijale i druženje.

Upozorenje: Putovnica treba vrijediti najmanje 6 mjeseci.

Neslužbeni prijevod: dr. Melita Švob

Odlazak prijatelja

Yecheil Bar- Chaim iz JOINT-a odlazi na drugu dužnost nakon mnogo godina rada u našoj sredini.

Istraživački i dokumentacijski centar CENDO osnovan je na njegovu inicijativu i njegova podrška omogućila je rad i razvoj ustanove. Mnoge humanitarne akcije, ankete, istraživanja i druženja imale su njegovu potporu i razumijevanje za što mu najljepše zahvaljujemo.

Melita Švob

OSAMNAEST STABALA ZA REGINU ALTARAC

Moji prijatelji iz Tel Aviva, bračni par Daphna i Alon Galili, dali su u Galileji početkom siječnja ove godine zasaditi 18 stabala u ime moje mame, Regine Altarac rođ. Kohen, preminule u Zagrebu u prosincu prošle godine.

Saznajem da broj “18” ima u židovskoj religiji brojčanu vrijednost “hai” - što znači život.

Smatrala sam da ovu nadasve plemenitu gestu mojih prijatelja treba zabilježiti u Ha Kolu. Čini mi se kao da je ovim činom duša produžena u vječnost.

Toplo zahvaljujem Daphni i Alonu.

Mira Altarac - Hadji-Ristić

ŽUŽI JELINEK

ŽIVJETI DULJE, ALI U DOBROJ FORMI

Visoke godine su se demokratizirale. Biti stogodišnjak danas nije više nikakva senzacija - a ja vam želim dati nekoliko savjeta o tome kako zadržati dobru formu i u starijoj dobi.

Je li važno promijeniti način života ??? Uopće ne dolazi u obzir, savjetuju stručnjaci gerontologije, koja je postala jako važan predmet svih novina u cijelom svijetu, a posebno u Švicarskoj.

Prvi savjet je jesti manje, ali bolje. Budući da se ljudi u zrelijoj dobi sve manje kreću, potrebno im je i manje kalorija. Manje jesti ne znači količinski manje, nego jednostavno hranu s manje kalorija, manje masti - a, ako je moguće, svi savjetuju i kuhanje na maslinovu ulju. Što više zelenja, voća, kravljeg sira, mlijeka, a nekad jako napadana jaja zbog kolesterola, sada se savjetuju. Stari „bakin recept“ - dobro promiješano jaje, mlijeko i šećer - znanstvenici danas preporučuju. Taj je savjet posebno koristan onim ljudima u zrelijoj dobi koji su jako smršavili, jer u tim godinama, mnogi više nemaju volje za jesti, a onda se javlja opasnost od osteoporoze i drugih staračkih problema poput padova i lomova kuka, što je vrlo opasno.

Pitamo se što je bolje u zrelim godinama - biti malo deblji ili malo mršaviji, a izbor je težak. Ja bih savjetovala sretnu sredinu. Naime pretjerano mršavljenje donosi probleme, a volja za hranom donosi i druge radosti.

Važna je stvar i vježbanje, a za to nikada nije prekasno. Čak i devedesetogodišnjaci mogu ojačati svoje mišiće, a onda se i lakše kretati i dobro hodati, što je isto jedna divna vrsta lagane gimnastike - pokreti u gimnastici ojačavaju cijelo tijelo, zapravo vaš cijeli kostur. Gimnastika nije samo dobra za cijelo tijelo, nego i za vaš moral.

Šef glavne bolnice u Ženevi, poznati dr. prof. Rapin, koji se bavi gerijatrijom, zatražio je od nekoliko svojih pacijenata starijih od 90 godina da svaki dan hodaju, sve dok se ne oznoje. Taj je prijedlog usvojen i dao je izvanredne rezultate.

Slavni psiholog Jean Piaget, koji se vozio na biciklu sve do kasnih godina, ipak više od vožnje bicikla savjetuje hodanje, barem pola sata svaki dan. On čak savjetuje starijim osobama da pri šetnji sa sobom nose i tanak štap, koji će im pružiti veću sigurnost.

Najvažnije od svega u jako ozbiljnim godinama je da zadržite bistar mozak i volju za život. Prof. Rapin smatra da su ljudi obično sami krivi za nepravilne stvari s mozgom, a najviše vam može naškoditi depresija. Sigurno da memorija nije ono što je nekada bila, a i nju treba vježbati, jer mozak popusti, kada ga se dovoljno ne upotrebljava.

Najbolja „gimnastika“ za mozak je učenje novog jezika, jer tako se mozak napreže i neuroni u mozgu otpadaju.

Najbolje sredstvo za pomlađivanje je LJUBAV. I to je rad mozga: svaka ljubav uzbuđuje cijelo tijelo. Dobivamo volju za životom, volju da se dotjerujemo da se bolje odijevamo i ako nam je još ta ljubav uzvraćena, onda smo veseli i sretni i zadovoljni i time smo si dobro produžili život. Međutim, ne zaboravite da i u ljubavi moramo biti i jako oprezni.

BERTI GOLDSTEIN, SASVIM SUBJEKTIVNO

Piše: *Predrag Finci*

Gledao sam u lijepo uređenu knjigu, ne mogu se sjetiti koju, okretao je, listao, "Sjajno urađeno", onda zavirio u impresum: "Tko je Albert Goldstein?"

Dobio sam podroban odgovor: pjesnik, prevoditelj, mladi urednik: "Kada ti on objavi knjigu, znaš da si pisac" - zaključio moj stariji kolega.

Pomislih da bih gospodinu Goldsteinu mogao poslati neki tekst, ali sam ipak dugo oklijevao. Neće mu se dopasti, neće htjeti objaviti, vjerojatno ima svoje stalne suradnike, bolje da se ja držim urednika koje poznajem...

Onda mu ipak jednog dana zbog stjecaja određenih okolnosti poslah rukopis jedne moje knjige. Ne bez zebnje.

Berti Goldstein bio je aktivan i u Židovskoj općini Zagreb. Jedna od posljednjih stvari koju je organizirao u ŽOZ-u bilo je predavanje Nadežde Čačinović o knjizi Predraga Fincija "Umjetnost uništenog", koja je objavljena u izdanju Antibarbarusa.

Arogantnom samouvjerenošću su uglavnom obdareni glupani, a pisac bez obzira na iskustvo i eventualni renome uvijek ostaje pomalo nesiguran i traži neki eho, neku potvrdu onoga što radi, traži osobu koja će potvrditi da ono što radi ima smisla, da je tekst koji je napisao i tekst za drugog.

Poslije nekoliko dana, Goldstein me nazvao telefonom: "Napisali ste dobru knjigu" - malo zastade - "Jako dobru". Bio je od onih urednika koji ne dijeli nepotrebne komplimente.

Knjige o kojima je dobro mislio uvrštavao je u neku od svojih edicija i to je već po sebi bio znak priznanja. Napravio je neke sitne ispravke i preinake u mom rukopisu. "Ako se slažete, onda...". U svakoj njegovoj intervenciji se osjećalo znanje, osjećala ruka iskusnog urednika, a u jezičkom traženju adekvatnih sinonima se oglašavao duh pritajenog pjesnika. Uvijek sam se pomalo čudio da je stizao uraditi i tolike druge stvari, da je bio aktivan u kulturnom društvu, u PEN-u, u humanitarnoj organizaciji, a uz sve to nastojao ostati i pisac.

Mnogo je radio, mnogo dobrog uradio. Nazvao ga koji dan prije no što će otići da se dogovorimo oko nove knjige. Nikako ne mogu prestati da mislim na zadnju rečenicu koju mi reče: "Pa ćemo u nove radne pobjede..."

Albert Berti Goldstein je iz svoje pjesničke vokacije izgradio i svoju nakladničku osobnost. On nije prodavao, on je pravio biblioteke, stvarao profil svojih edicija, brinuo o njihovom izgledu, o njihovoj tematskoj koherentnosti i okupljao autore koji su garantirali primjerenu razinu kvaliteta. Svaka knjiga je zrcalo svog autora, svaka edicija profil svog urednika. Svatko u sebi ima nešto osobito, katkada i jedinstveno. Berti je takvo što sigurno imao i takav sigurno bio. Jedan pečat više neće biti na knjigama.

ALBERT BERTI GOLDSTEIN (1943. - 2007.)

Albert Berti Goldstein, jedan od najznačajnijih hrvatskih nakladnika i urednika, ujedno i pjesnik, pripovjedač, kritičar i prevoditelj, rođen je 1943. u Zagrebu gdje je završio Klasičnu gimnaziju te na Filozofskom fakultetu studij povijesti umjetnosti i komparativne književnosti.

Radio je kao propagandist u Saponiji, bio šef propagande u Dramskome kazalištu Gavella, a potom je radio u časopisima Teka i Biblioteka u Studentskom centru Zagrebačkoga sveučilišta, gdje je ostao do 1979, kad je Biblioteka prešla u Grafički zavod Hrvatske. U toj nakladničkoj kući bio je urednik do 1986. Tada je prešao u August Cesarec, gdje je također radio kao urednik, te kao šef redakcije, a posljednje dvije godine postojanja te nakladničke kuće i direktor. Od polovice 1993, kad je većina velikih nakladnika otišla u stečaj, pa tako i August Cesarec, osnovao je s dva prijatelja, pokojnim Nikšom Zupom i Vjerranom Zupom, izdavačko poduzeće Aktant d. o. o. Odjel izdanja Antibarbarus.

Literatura ga je rano privukla: pjesme je počeo pisati u gimnazijskoj literarnoj sekciji, pripovijetke je počeo objavljivati u Studentskom listu i Poletu, a nastavio u Razlogu i u Forumu. Prvu knjigu Pamfilos ili pripovijetke dokonjaka objavio je 1970, a pjesme Usmjereni odgoj Anne Boleyn 1982. u biblioteci Znaci CKD-a i Orfejev posao 1992. u Naprijedu. Dobitnik je nagrade za poeziju Antun Branko Šimić.

Od 1969. bio je član Društva hrvatskih književnika i jedan od osnivača Hrvatskog društva pisaca. Bio je član hrvatskog PEN-a, a obnašao je i dužnost predsjednika Zajednice nakladnika i knjižara pri Hrvatskoj gospodarskoj komori, te član uprave Kulturnog društva Miroslav Šalom Freiburger.

Za svoj urednički rad koji je uvijek bio usmjeren na izdavanje vrijednih kulturnoloških izdanja primio je i najznačajnije nagrade: Goranovu, J.J. Strossmayer, Grada Zagreba i Kiklop za znanstveno popularnu knjigu godine.

Tjedan Izraela, 2007.

Tradicijska manifestacija Tjedan Izraela započet će ove godine programima u Solinu i Zagrebu krajem mjeseca srpnja. Očekuju nas gosti iz Izraela i Europe te domaće snage. Informacije o programu i točan raspored primiti ćete uskoro, uz redovite najave u sredstvima informiranja.

Ovogodišnji organizatori su: Savjet za nacionalne manjine RH, Scena Amadeo, Kopito Records i Židovska općina Zagreb

TJEDAN IZRAELA

(ZAGREB)

Scena Amadeo

Atrij Muzeja za umjetnost i obrt

(u slučaju kiše Muzej Mimara)

Program:

23. srpnja 2007.

Drugi open air zagrebački klezmer festival

nastupaju:

Jewasers (Hrvatska)

Neven Tabaković, klarinet
Neven Šverko, violončelo
Ozren Tabaković, udaraljke
Mario Igrec, gitara

Passover (Italija)

Davide Casalli, klarinet, bas, vokal
Samulele Orlando, klavijature, gitara, vokal
Sandro Kolo Colombo, klavijature
Anton Volpi, udaraljke

Di Galitzyaner Klezmorim (Poljska)

Mariola Spiewak, klarinet
Grzegorz Spiewak, harmonika
Rafal Seweryniak, bas

Klezmer je tradicijska glazba Židova istočne Europe koja se veže uz početak 19. stoljeća, mada su joj korijeni znatno stariji.

Nastala je pod brojnim utjecajima glazbe zemalja u kojima su živjeli Židovi, a specifična izvedba posebno je vezana uz svetkovine i obiteljska slavlja.

Ova vrsta glazbe objedinjuje fragmente domaće i stare židovske glazbe.

Početak 20. stoljeća, s velikim valom židovskih emigranata u SAD, neki od elemenata ove glazbe bivaju ukomponirani u jazz glazbu.

24. srpnja 2007.

Esev Bar (Izrael)

Izraelska etno glazba

27. srpnja 2007.

Isak Samokovlija

Plava Jevrejka

Plava jevrejka bosanska je verzija priče Romeo i Julija, melodrama o ljubavi između židovske djevojke i srpskog mladića. Predstava se sastoji od dramskog i muzičkog dijela u kojima su zastupljene bosanske sevdalinke i židovske sefardske pjesme. Glazbu izvodi grupa „Šira utfila” s gostom Vladom Savićem koji donosi repertoar bosanskih sevdalinki.

adaptacija i režija: Stefan Sablić

Igraju:

Vanja Ejodus, Tanja Pjevac, Srđan Timarov

Glazbenici:

Stefan Sablić, Filip Krumes, Akash Bhatt, Vlada Savić, Srđan Đorđević

**Tjedan Izraela ostvaren je sredstvima
Savjeta za nacionalne manjine RH**

Režija, adaptacija
i muzički aranžman

Stefan Sablić

Plava Jevrejka

Vanja Ejdes
Tanja Pjerac
Srđan Timarov

Filip Krounes
Akash Bhatt
Vlada Savić
Srđan Džurđević

PLAVI
JEVREJKA

Scenografija Tatjana Vukosavljević

Kostimi Lana Pavlović

bilten 3
Pismo iz Zagreba
1992

IZRAEL PRIZNAO HRVATSKU
1995

bilten 33
1996

הקול ha-kol 63-64
2001

bilten 33
2002

הקול ha-kol
2006

bilten 33
1992

Podijeljena odličja Pravednika
2001

U našu je sadašnjost utkano naše sjećanje
2001

Židovskoj općini vraćeno zemljište u Praškoj 7
2001

HA-KOL
Glasilo Židovske zajednice u Hrvatskoj
1992

GLASILO ŽIDOVSKJE ZAJEDNICE U HRVATSKOJ
Ha-kol
PROSINAC 2001. / SIBJEČANI 2004. BROJ 81

1806.
2006 ODIN
ŽIDOVSKA OPĆINA ZAGREB
היהודה של 1806

